

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Bc. Andrea Fafejtová Táborská

Specifické poruchy učení u dítěte na 1. stupni ZŠ a možná řešení

**The specific disturbances learning children's in a primary school
and some methode of solutions**

Praha 2011

PhDr. Michaela Vítečková, PhD.

Poděkování

Poděkování patří všem, kteří mi věnovali svůj volný čas a přispěli ke vzniku mé diplomové práce. Zvláště pak paní PhDr. Michaela Vítěčkové, Ph.D. za ochotu, odborné vedení, metodickou pomoc, cenné rady, věcné připomínky a konzultace.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že jsem řádně citoval/a všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Duchcově dne: 21.6.2011

podpis: *Fajon Váborová*

Anotace

V této diplomové práci se zabývám problematikou specifických poruch učení u žáků na 1. stupni ZŠ a uvádím možná řešení. Vzhledem k provedené výzkumné sondě se v praktické části práce zaměřuji na specifickou poruchu psaní- dysgrafii. Diplomová práce obsahuje nejen teoretické poznatky, které jsem musela nastudovat k dané problematice, ale i praktickou část. Do praktické části jsem zahrnula výzkumnou sondu, která byla zaměřena na pozorování dvou chlapců při práci v pedagogicko- psychologické poradně. Praktickou část jsem vhodně doplnila příslušnými kazuistikami.

Klíčová slova

specifické poruchy učení, pedagogicko-psychologická poradna, diagnostika, výchova, náprava, rodina, základní škola, žák, komunikace, spolupráce, hodnocení, zlepšení

Annotation

This thesis I deal with the issue of specific learning disabilities among students at 1 primary school and mention possible solutions. Due to the research carried out by the probe in the practical part of the work focuses on the specific disorder, dysgraphia writing. The thesis contains not only theoretical knowledge that I had to study the issue but a practical part. The practical part of my research included a probe that focused on observations of two boys while working in educational and psychological counseling. The practical part, I would usefully complement the relevant case report.

Key words

specific learning disorders, Pedagogical – Psychological Consultancy, diagnosis, education, remedy, family, basic school, student, communication, cooperation, evaluation, repair

Obsah

1.	Úvod	8
2.	Specifické poruchy učení	9
2.1	Terminologické vymezení	10
2.2	Současnost SPU	11
3.	Etiologie specifických poruch učení	13
4.	Formy specifických poruch učení	15
4.1	Dyslexie	15
4.2	Dysgrafie	17
4.3	Dysortografie	17
4.4	Dyskalkulie	19
4.5	Dyspinxie	21
4.6	Dysmúzie	22
4.7	Dyspraxie	23
5.	Komplexní péče o děti s SPU	24
5.1	Rodinná výchova	24
5.2	Žáci s SPU	26
5.3	Handicapované dítě v základní škole	27
6.	Struktura péče o děti s SPU	29
6.1	Diagnostika v 1. ročníku základní školy	30
6.2	Diagnostika na odborném pracovišti	32
6.3	Individuální vzdělávací program	33
6.4	Reedukace	35
6.4.1	Nápravná péče	37
6.4.2	Nápravná péče bez učebnic	38
6.4.3	Nejčastější chyby a důležité zásady při práci s dítětem s SPU	39
6.4.4	Hodnocení a klasifikace žáků s SPU	40
7.	Výzkumná sonda	43
7.1	Vzorek výzkumné sondy	43
7.2	Metody výzkumné sondy	44
7.3	Interpretace výsledků výzkumné sondy	46

7.4	Závěr výzkumné sondy	61
8.	Závěr	63
9.	Seznam použité literatury	64
10.	Seznam příloh	67

SEZNAM ZKRATEK

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorders)- hyperaktivita s poruchou pozornosti

IVP- individuální vzdělávací plán

LMD- lehká mozková dysfunkce

PLO- pravolevá orientace

PPP- pedagogicko- psychologická poradna

SPC- speciálně- pedagogické centrum

SPU- specifická porucha učení

1. ÚVOD

Výběr tématu méj diplomové práce „Specifické poruchy učení u dítěte na 1. stupni ZŠ a možná řešení“ byl ovlivněn několika faktory, s nimiž jsem se setkala na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně, při studiu na Fakultě sociálně ekonomické, studijního programu Sociální politika a sociální práce, dále při studiu na Univerzitě Karlově, Filozofické fakultě, studijním programu Pedagogika a také získanými zkušenostmi při vykonávání mého povolání.

Prvním impulzem výběru tohoto tématu pro mě byly přednášky v předmětu speciální pedagogika, ve kterých jsem se dozvěděla podrobnější informace o tom, co dysfunkce opravdu jsou, o jejich vzniku, projevech, diagnostice a nápravě.

Dalším podnětem byla skutečnost, že několik rodin v mém blízkém okolí vychovává dítě se specifickými poruchami učení. U těchto dětí jsem si všimla, že specifické poruchy učení se projevují ne vždy stejnými obtížemi a stejnou mírou intenzity. Při podrobnějším studiu specifických poruch učení u dětí jsem zjistila, že porucha nezávisí jen na zdravotním stavu, druhu a míře postižení, ale že na dítě mají vliv např. situace v rodině, podmínky školního prostředí, postoj učitelů, spolužáků a těchto dětí k sobě samým.

Posledním výrazným a největším stimulem byla moje cíleně vybraná a absolvovaná praxe v Pedagogicko-psychologické poradně (dále jen poradna) v Teplicích. Při docházení na praxi mě obzvláště zaujala šíře problematiky specifických poruch učení. Kritériem pro výběr tohoto tématu byl pro mne i vysoký počet dětí, u kterých byly v poradně diagnostikovány specifické poruchy učení.

Velice se mi líbily konkrétní postupy práce s dětmi v pedagogicko-psychologické poradně. Tím jsem zjistila na jedné straně svoji schopnost být nezávislým pozorovatelem a rádcem dětí se specifickými poruchami učení a na druhé straně ověřila, zda veškerou teorii získanou při studiu a z odborné literatury je možné aplikovat v praxi. Diplomovou práci jsem rozdělila na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje terminologii, historii, etiologii a formy specifických poruch učení. V praktické části se věnuji výzkumné sondě, konkrétně metodám, vzorku, výsledkům a závěru výzkumné sondy.

Cílem diplomové práce byla komparace používaných metod, technik a práce s dětmi se specifickými poruchami učení, zvláště dysgrafií na specializovaném pracovišti (v pedagogicko- psychologické poradně) a v domácím prostředí.

2 . SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

Specifickými poruchami učení se zabývá speciální pedagogika, která patří mezi jednu z významných pedagogických disciplín. Je zaměřena na výchovu a vzdělávání, na pracovní a společenské možnosti zdravotně a sociálně znevýhodněných osob a na řešení výzkumných problémů oborů. V současné době se používají termíny jedinec s postižením, znevýhodněný člověk a jedinec se speciálními potřebami. V období školního vzdělávání jsem se setkala s termínem „žák“ nebo „student se speciálními vzdělávacími potřebami“.

Pojem speciální pedagogika se v České republice ustálil od 70. let 20. stol. pro označení teoretických problémů i praktického výchovného působení na jedince s postižením. Termín speciální pedagogika použil poprvé v roce 1957 RNDr. Bohumil Justyn Popelář, posléze se tento název začal prosazovat v řadě zemí. Od roku 1973 začal termín speciální pedagogika užívat významný český speciální pedagog Miloš Sovák.

V české odborné literatuře jsem se setkala s používáním výrazů specifické poruchy učení nebo specifické vývojové poruchy učení (dále SPU). Přívlastek vývojové postihuje povahu poruch, k níž dítě teprve vývojem dospívá. SPU představují završující název pro skupinu heterogenních poruch, kterými se připisují dysfunkce centrálního nervového systému. Zahrnují dyslexii, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii, dyspinxii, dysmúzii, dyspraxii, vývojové dysfázie a neverbální poruchy učení.

S pojmy specifických poruch učení se rodiče většinou poprvé setkávají v předškolní přípravě při vyšetření školní zralosti nebo po nástupu dítěte do školy, když se u něj objeví charakteristické potíže ve školní práci. Obvykle má dítě těžkosti zapamatovat si tvar písmenek, spojovat je do slabik a přečíst je. Psaní bývá neobratné s mnoha chybami, pozornost roztěkaná, dítě se obtížně soustředí a těžko si zapamatovává nové věci. SPU nejsou totožné s mentální retardací, která vzniká při organickém poškození mozku. Nejsou ani důsledkem nepříznivého sociokulturního zázemí např.: v rodinách přistěhovalců, v rodinách, kde je zatracováno vzdělávání nebo tam, kde převládají nepřiměřené nároky rodiny. **SPU se nejčastěji projevují v oblastech:**

- řeči
- zrakového a sluchového vnímání
- pravolevé a prostorové orientace
- orientace v čase
- vnímání a reprodukce rytmu

- procesu automatizace
- rychlého jmenování
- vývoje jemné a hrubé motoriky
- pohybové koordinace
- vnímání tělesného schématu
- soustředění
- nápadnosti v chování

2.1 Terminologické vymezení

Specifické poruchy lze charakterizovat předponou dys. Tato předpona znamená rozpor či deformaci. Specifické poruchy učení jsou poruchy způsobující problémy v rámci vzdělávacího procesu, kdy postižení jedinci projevují nedostatečně rozvinuté schopnosti, což jim způsobuje výukové obtíže.

Specifické poruchy učení v sobě zahrnují celou škálu vývojových obtíží. Pro správnou identifikaci a následnou formulaci specifických poruch učení jsem nastudovala z odborné literatury několik definic, které cituji níže.

„Specifické poruchy učení jsou poruchami v jednom nebo více psychických procesech, které se účastní v porozumění řeči nebo v užívání řeči, a to mluvené i psané. Tyto poruchy se mohou projevovat v nedokonalé schopnosti naslouchat, myslet, mluvit, číst, psát nebo počítat. Zahrnují stavy např. narušené vnímání, mozkové poškození, lehká mozková dysfunkce, dyslexie, vývojová dysfázie atd.“ (Matějček, 1987).

Jiná definice je formulována skupinou expertů Národního ústavu zdraví ve Washingtonu, USA a zní: *„Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání. Poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci centrálního nervového systému“* (Kaprová, 1997).

Další autorka, která se věnuje problematice specifických poruch učení Zelinková říká: *„Poruchy učení je termín označující heterogenní skupinu obtíží, které se projevují při osvojování a užívání řeči, čtení, psaní, naslouchání a matematiky. Tyto obtíže mají individuální charakter a vznikají na podkladě dysfunkcí centrální nervové soustavy.“*

Ačkoli se poruchy učení mohou objevovat souběžně s jinými handicapujícími podmínkami nebo vnějšími vlivy, nejsou poruchy učení přímým důsledkem těchto podmínek nebo vlivů“ (Zelinková, 2003).

Zkušený pediatr Mark Selikowitz uvádí: „*Specifické poruchy učení mohou být definovány jako neočekávaný a nevysvětlitelný stav, který může postihnout dítě s průměrnou nebo nadprůměrnou inteligencí, charakterizovaný významným opožděním v jedné nebo více oblastech*“ (Selikowitz, 2000).

I přesto, že se definice specifických poruch učení poněkud odlišují, něco mají společné. Všichni autoři uvádí, že oblasti postižené ve specifických poruchách učení bývají rozděleny do dvou skupin. Do první skupiny zahrnují: čtení, psaní, pravopis, matematika a jazyk. Měří se zde jednoduché dovednosti, mající základní význam k úspěchu ve škole. Ke druhé skupině patří: vytrvalost, organizace, sebekontrola, sociální způsobilost a koordinace pohybů.

Děti se specifickými poruchami učení mohou mít postiženou jednu oblast nebo hned několik. Zvláštní poruchy učení jsou většinou diagnostikovány od osmi let dítěte. V odborné literatuře se uvádí, že v současné době je asi 10% dětí postiženo nějakou formou specifických poruch učení. Obecně nejvíce postižené oblasti učení jsou čtení, jazyk, pozornost a motorická koordinace. Vyskytují se přibližně ve stejných poměrech.

2.2 Současnost specifických poruch učení

Specifickou poruchu mluvené i psané řeči objevili lékaři. Obtíže ve čtení byly nejčastěji označovány jako „slovní slepota“, ale i jinými názvy např. „vrozená slovní slepota“, „děti koktavé v pravopise“, „děti, které při dobrých počtech píší, jako by blábolily“. Postupně se dění okolo SPU přesouvá do školské sféry. Vedoucí postavou odborného dění u nás byl prof. Zdeněk Matějček. V současné době patří k neuznávanějším osobnostem Olga Zelinková, Věra Pokorná, Alan Train.

Americký neurolog a psychiatr Samuel Torrey Orton vydal v roce 1925 první ze studií o kategorii dětí, kteří vykazovali podobnost ve čtenářských nedostatcích při normální úrovni rozumových schopností. Zcela jistě nemohl předpokládat jak bude situace vypadat o 85 let později. Dnes je problematika poruch učení jako pedagogický problém stále otevřená. Počet dětí postižených poruchami učení ve školách narůstá. I přes velké pokroky v diagnostice poruch učení a v terapii, jsou problémy ve čtení a psaní záležitostí prakticky celoživotní.

Skutečná znalost této problematiky je často v rovině teoretické. Na jedné straně chápeme děti s různým postižením a právo na uspokojování jejich individuálních potřeb, na straně

druhé je však denně dostáváme do situací, které jim způsobují frustraci, úzkost, strach, permanentní neúspěch a zklamání. Poruchy učení patří k vývojovým poruchám, jejich příznaky se promítají do výkonů v průběhu vývoje dítěte a zpravidla přesahují až do dospělosti.

Ministerstvo školství a tělovýchovy předpokládá, že ve školní třídě jsou průměrně 3-4 % dětí s určitou formou specifické poruchy učení. Pedagogové však uvádějí, že takových dětí může být až 20 %, protože ne všechny děti mají při své poruše stejné projevy a obtíže. Asi 2 % dětí má v rámci vzdělávacího procesu výrazné problémy se zvládnutím čtení, psaní nebo počítání, a to nejčastěji v důsledku dysfunkce určité oblasti mozku. Specifické poruchy učení nezpůsobují obtíže jen v prostředí školy a vzdělávacího zařízení, ale i v sociokulturním prostředí a profesionálním uplatnění. Poruchy učení mají vliv na formování osobnosti dítěte, které často trpí pocity méněcennosti a neurotickými příznaky, mezi které patří poruchy spánku nebo nechutenství. Psychosociální postavení dítěte je ovlivňováno reakcemi zdatnějších spolužáků, učitele a přístupem rodičů k „neúspěchu“ dítěte. Děti se nejčastěji obávají reakcí rodičů, což vede ke vzniku úzkostí.

Rodiče, kteří jsou dostatečně poučeni o problému, jeho podstatě, příznacích a celkové prognóze, mohou daleko aktivněji, angažovaněji a s větším realismem přistupovat k dítěti. Proto je důležité zaměřit se na to čím dítě je, jaké jsou jeho přednosti, a na konkrétní potřebné kroky k řešení problému.

Odstraňování nebo zmírňování obtíží dítěte se specifickými poruchami učení je dlouhodobý proces. Obecně neexistuje k nápravě specifických poruch učení žádná univerzálně platná a účinná metoda. Vždy záleží na konkrétním žákovi a podle toho je potřeba zvolit individuální přístup. Na základě odborné diagnózy se stanovuje specifická péče, která by měla respektovat druh a závažnost poruchy.

Cestou k nápravě těchto poruch se využívá specifická reedukace o níž hovořím v podkapitole 6.4, která zahrnuje speciálně-pedagogické metody. Pro dítě se specifickou poruchou učení je zejména důležitá pravidelnost reedukace, možnost sledovat vlastní zlepšení a posilování pozitivní motivace. Reedukaci lze aplikovat přímo v prostředí školní třídy, kdy se dítěti věnuje speciální pedagog, dále pomocí návštěv pedagogicko-psychologické poradny dítěte s rodiči, a nebo i částečně samotnými rodiči v domácím prostředí.

3. ETIOLOGIE SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ

Specifické poruchy učení nejsou způsobeny poruchami vývoje, zrakovým, sluchovým, motorickým nebo jiným zdravotním postižením, ani přímo prostředím s nedostatečnými podněty. Přesný původ vzniků těchto poruch učení není dosud znám. Předpokládá se, že existuje dědičný sklon k rozvoji těchto poruch (přibližně u 40% dětí postižených rodičů). Tyto poruchy jsou způsobeny mj. odchylnou organizací aktivit mozku a dominancí hemisfér, která není typická. Specifické poruchy učení jsou nejčastěji vztahovány k dysfunkci části mozku (následkem např. LMD) nebo jeho drobného poškození. Určitý vliv je přikládán i nepříznivým vlivům prostředí, zejména emocionálnímu klimatu v rodině a vztahu rodičů ke škole. Z literatury (Zelinková, O.: Poruchy učení) jsem nastudovala faktory, které mají podíl na vznik specifických poruch učení. **Jsou to:**

a. genetické vlivy asi ve 20 % případů

b. lehká mozková dysfunkce (encefalopatie) přibližně u 50 %, a z toho:

- kombinace lehké mozkové dysfunkce a dědičnosti cca 15 % případů
- neurotické nebo nezjištěné etiologie u 15 %

K případům, které uvádím u lehké mozkové dysfunkce, dochází při poškození prenatálním, perinatálním, postnatálním. Prenatální poškození je způsobené onemocněním matky (zejména infekčním), kouřením, alkoholismem, závislostí na lécích, zvláště pak na všech okolnostech způsobujících nedostatečný přívod kyslíku plodu v těhotenství. Perinatální poškození vzniká nedostatkem okysličování mozku při protahovaném porodu, problémech s pupeční šňůrou, vdechnutím plodové vody, pohmoždění hlavy či vlivem léků podávaných matce proti bolestem. Postnatální poškození souvisí s těžkými zažívacími potížemi novorozenců, které mohou způsobit nedostatek kyslíku v krvi, který způsobuje poškození centrální nervové soustavy. Vliv mají také těžká infekční, horečnatá onemocnění (záněty středního ucha, zápal plic, spála, záněty mozkových blan a mozku), které dítě postihnou do konce druhého roku.

c. nepříznivý vliv prostředí, kam zahrnuji především

- podmínky školního prostředí
- situace v rodině

- postoj učitelů
- postoj spolužáků
- postoj těchto dětí k sobě samým

Pro úspěšné vzdělávání žáků s SPU a uspokojování jejich speciálních vzdělávacích potřeb je nutné vytvořit vhodné školní podmínky. Pokud dítě nenavštěvuje speciální školu nebo třídu, nemá většinou zajištěno materiálně technické vybavení (potřebné a dostupné kompenzační pomůcky, vhodné učebnice a učební pomůcky přizpůsobené individuálním potřebám žáků).

Určitý podíl na vznik specifických poruch učení mohou mít i rodinné situace. Zejména pokud dochází u dítěte z různých důvodů dlouhodobě k nadměrné psychické zátěži a stresu. Dítě se specifickou poruchou učení velmi ovlivňuje postoj učitele a spolužáků. Není na místě označovat dítě za hloupé, neschopné, nešikovné. Je potřeba mu pomoci, rozvíjet v něm sebedůvěru, vnitřní potenciál a podporovat sociální integraci, jediné tak lze ovlivnit jeho postoj k sobě samému. Z praktické části mé diplomové práce, konkrétně z výzkumné sondy a vypracovaných kazuistik vyplývá, že se dítě i při sebemenším úspěchu stává klidnější, vyrovnanější, spokojenější.

Specifické poruchy učení se projevují u dětí napříč celým spektrem rozložení inteligenčního kvocientu, tedy jak u dětí nadprůměrně, tak i podprůměrně inteligentních. Starší výzkumy, realizované převážně lékaři, také zkoumaly vznik specifických poruch učení jako reakci na organické poškození mozku (např. v důsledku úrazu hlavy) a centrální nervové soustavy.

O příčinách specifických vývojových poruch učení existuje celá řada teorií. Z hlediska neuroanatomie a neurofyzologie jsou příčinou specifických vývojových poruch učení poruchy ve stavbě a funkci určitých oblastí mozku, popř. v nedostatečné funkci analyzátorů. Z hlediska pedagogiky a psychologie je ke zvládnutí základních školských dovedností třeba dosažení určité úrovně psychických schopností, které se na čtení, psaní a počítání podílejí. Pokud je porucha ve vývoji některé z funkcí nebo v jejich spolupráci, může se projevit jako porucha učení.

4. FORMY SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ

Dle lékařské terminologie a Mezinárodní klasifikace nemocí se používají následující pojmy a číselná klasifikace. Tuto klasifikaci zde uvádím pro orientaci a přehlednost, ve své diplomové práci se dále zabývám jen specifickými poruchami učení.

F81 Specifické vývojové poruchy školních dovedností

F81.0 Specifická porucha čtení

F81.1 Specifická porucha psaní

F81.2 Specifická porucha počítání

F81.3 Smíšená porucha školních dovedností

F81.8 Jiné vývojové poruchy školních dovedností

F81.9 Vývojová porucha školních dovedností nespecifikovaná

F80 Specifické vývojové poruchy řeči a jazyka

F80.0 Specifická porucha artikulace řeči

F80.1 Expresivní porucha řeči

F80.2 Receptivní porucha řeči

F80.3 Získaná afázie s epilepsií

F80.8 Jiné vývojové poruchy řeči a jazyka

F80.9 Vývojová porucha řeči a jazyka nespecifikovaná

Mezi specifické poruchy učení, které uvádím v této práci jsem zahrnula dyslexii, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii, dyspinxii, dysmúzii a dyspraxii.

4.1 Dyslexie

Dyslexie je specifická porucha čtení. Je nejčastější poruchou učení přetrvávající po celý život. Liší v závažnosti od mírné po těžkou formu. Čím dříve je dyslexie léčena, tím lépe, pak dochází k mnohem příznivějšímu výsledku. Nikdy ovšem není pozdě. Děti s dyslexií mají problémy ve čtení i přes tradiční výuku, alespoň průměrnou inteligenci a vhodnou příležitost k učení. Je to způsobeno poškozením mozku, kdy je poškozena schopnost převádět obrazy

viděné očima a slyšené ušima do srozumitelného jazyka. Není to způsobeno mentální retardací nebo nedostatkem inteligence. **Existuje několik typů dyslexie:**

- „trauma“ (úraz)- obvykle dochází k poranění mozku v té oblasti mozku, která řídí čtení a psaní. Tento typ se vyskytuje zřídka.
- „primární dyslexie“- je spíše dysfunkce než poškození levé strany mozku (mozková kůra) a nemění se věkem. Vzniká dědičností a vyskytuje se častěji u chlapců než u dívek.
- „střední“ nebo „vývojová dyslexie“ a má se za to, že je způsobena vývojem v raném stádiu vývoje plodu. Vývojová dyslexie se zmenšuje, jak dítě dozrává. Je opět častější u chlapců.

Porucha se projevuje neschopností naučit se číst, i přesto, že se dítěti dostává běžného výukového vedení a má přiměřenou inteligenci. Je podmíněna poruchami v základních poznávacích schopnostech, poruchy jsou většinou konstitučního původu. Dítěti se často pletou písmenka, která jsou si graficky podobná. Písmena se mu nespojují do slabik a slabiky do slov, odhaduje koncovky a někdy zaměňuje i celá slova. Obtíže se projevují i ve vnímání a zpracování smyslových dat, v neurčité výslovnosti, neurčitém sluchovém vnímání, děti si pletou zejména d a b, di ti ni a dy ty ny. Při čtení dochází u dětí k tak zvanému „dvojímu čtení“, tzn., že dítě si hláskuje nebo slabikuje slova šepem a poté je přečte nahlas).

Dyslexie může ovlivnit několik funkcí:

- zrakové vnímání- neschopnost psát a číst symboly ve správném pořadí
- sluchové vnímání- zahrnuje potíže se zvuky písmen nebo skupiny písmen. Zvuky jsou vnímány jako neuspořádané nebo přeslechnuté, neslyšené.
- pozornost- většina dětí trpí právě i poruchou pozornosti
- porozumění- dítě nepochopí nebo nevnímá čtený text, pouze se soustředí na vlastní čtení.

U dětí se porucha objevuje obvykle od začátku školní docházky a působí, že úroveň čtení je v nápadném rozporu se zjištěnou úrovní intelektových schopností dítěte. Problém je často spojen i s potížemi při psaní, které se označují jako dysgrafie.

4.2 Dysgrafie

Dysgrafie je specifická porucha psaní. Může existovat samostatně, ale častěji se vyskytuje spolu s jinými poruchami učení, jako je dyslexie, dyskalkulie, poruchy pozornosti s hyperaktivitou nebo bez hyperaktivity. Úzce souvisí s dysortografií, velmi často se objevují společně. Reedukace je zaměřena na celou osobnost dítěte. V úvodu musí být dítě dostatečně motivováno pro práci, poté následují cvičení zaměřená na rozvíjení těch dovedností, které psaní podmiňují. Reedukaci dysgrafie nelze v žádném případě omezit na opisování cvičení a přepisování sešitů. Dysgrafie může být způsobena následkem přecvičovaného leváctví.

Porucha postihuje grafickou stránku písemného projevu, čitelnost, úpravu. Dysgrafik se nenaučí psát, i když netrpí žádnou smyslovou vadou a nemá žádné závažné nedostatky v inteligenční a citové oblasti ani žádnou závažnou pohybovou poruchu. Dítě nedovede napodobit tvary písmen, nepamatuje je si je. Zaměňuje tvarově podobná písmena, zrcadlově obrací, písmo je neuspořádané, těžkopádné, neobratné, příliš malé či velké, často obtížně čitelné, způsobeno tím, že píše křečovitě. Žák často škrtá, přepisuje písmena, písemný projev je neupravený.

Tempo psaní je velmi pomalé, psaní vyžaduje neúměrně mnoho energie, vytrvalosti a času. Přílišné soustředění na grafickou stránku písemného projevu, často způsobuje neschopnost soustředit se na pravopisné jevy. V písemném projevu se objevují mezery mezi slovy v místech, kde nemají být, nepravidelná struktura písma, vyskytují se nepravidelnosti ve velikosti, tvaru a sklonu písma. Častá je směs různých forem písma (velká, malá písmena, kurzíva, tiskací a psací písmena dohromady). Charakteristickým projevem dysgrafie jsou nedokončená nebo vynechaná slova a písmena, nekonzistentní mezery mezi nimi, potíže s porozuměním textu, pomalý opis nebo psaní, špatně rozvržený list papíru a velké potíže s přemýšlením a psaním současně. U dítěte se objevuje zvláštní pozice těla při psaní, špatný úchop tužky, bolest ruky i při krátkém písemném projevu.

4.3 Dysortografie

Dysortografie je specifická porucha pravopisu. Pravopis postihuje ve dvou oblastech. Nezahrnuje celou gramatiku, vztahuje se převážně na tzv. specifické dysortografické jevy. Osvojování a gramatická pravidla jsou postižena druhotně. Specifické chyby dysortografie jsou, nerozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, nerozlišování slabik dy-di, ty-ti, ny-ni,

nerozlišování sykavek. Dalším příznakem jsou vynechaná, přidaná, přesmyknutá písmena nebo slabiky, nesprávné zapsání všech písmen ve správném pořadí. Specifické dysortografické jevy a jejich výskyt je ovlivněn zejména nedostatečným rozvojem sluchového vnímání, vnímání rytmu, chápání obsahu textu a nedostatečným rozvojem grafomotoriky.

Problémem jsou chyby v oblasti aplikace gramatických pravidel, zejména v důsledku nevyvinutého jazykového citu, nedostatečného osvojení systému mateřského jazyka, poruch paměti a automatizace. U dysortografiků jsou časté deficity v oblasti pozornosti, rozlišování artikulačně blízkých hlásek, specifické asimilace, nerozlišování tvrdých a měkkých slabik, specifické artikulační neobratnosti.

Mechanismy vzniku jsou podobné jako u dyslexie, avšak ve spojitosti se specifickými poruchami řeči a v nedostatku sluchového vnímání vystupují daleko více do popředí. Příčinou mohou být porodní trauma a následná problematika lehké mozkové dysfunkce (LMD) nebo specifické spouštěcí faktory jako je např. rozvod rodičů, traumatické záležitosti, snížená motivace. **Nejčastější příznaky dysortografie jsou:**

- sluchové vnímání- skládání a rozkládání slov
- zrakové vnímání - rozlišování zrcadlových tvarů, postřeh pro detail, fixace tvarů
- reprodukce a vyvozování rytmu, tj. délek u slov
- negativní vývoj v řečové složce rozumových schopností
- nedokonalost v jemné motorice, převod z jedné zrakové modality do jiné
- obtíže ve sladění vnímaného s koordinovanými a jemnými pohyby ruky
- specifické poruchy řeči (expresivní i impresivní forma řeči)
- problematická pravolevá orientace, orientace na ploše, tzv. nevyhraněná lateralita
- jiné tempo zpracovávání informací, zpomalené psaní, křečovitý úchop tužky
- oslabená paměť pro verbální logický materiál

Tato porucha často souvisí s dyslexií a dysgrafií. Důležité je poskytnout těmto žákům možnost ústního zkoušení a práci bez časového limitu. **Osoby trpící dysortografií lze rozdělit na 2 typy:**

1. hyperaktivní typ- je se psáním hotov dříve, než si stihne vše promyslet a ujasnit, dochází tak k velkým chybám
2. hypoaktivní typ- píše zdlouhavě, trvá dlouho, než určitý výraz v paměti vyhledá

4.4 Dyskalkulie

Dyskalkulie je specifická porucha počítání. Zahrnuje specifické postižení dovedností počítat, kterou nelze vysvětlit mentální retardací ani nevhodným způsobem vyučování. Porucha se týká ovládnutí základních početních úkonů jako jsou sčítání, odčítání, násobení, dělení, spíše než abstraktnějších dovedností v oblasti algebry. Dyskalkulie je tedy chápána jako porucha učení, která nesouvisí s nižší inteligencí. Vývojová dyskalkulie se vyznačuje poměrně pestrými škálami charakteristických příznaků, podle kterých se také člení na jednotlivé typy. Jednotlivé typy vývojových dyskalkulií jsou řazeny podle vývoje matematických schopností s tím, že jsou-li narušeny vývojově nejranější předpoklady k počítání, pak tím hlubší jsou projevy obtíží v matematice.

V oblasti aritmetiky se porucha projevuje tím, že dítě nedospěje k pojmu číslo, neumí porovnat počet předmětů. Má problémy při označování množství a počtu předmětů, nevyjmenuje řadu čísel zdola nahoru a naopak nebo řadu čísel sudých a lichých. Neumí číst matematické symboly, těžko čte čísla s nulami uprostřed, zaměňuje tvarově podobná čísla. Při psaní čísel není schopno umístit jednotky pod jednotky, desítky pod desítky, nezvládá provádět matematické operace – sčítání, odčítání, násobení a dělení, nenaučí se násobilku.

V oblasti geometrie dítě nerozlišuje geometrické tvary, neumí seřadit předměty podle velikosti, má problémy při rýsování obrazců, při orientaci v prostoru. Podle toho, kterou matematickou oblast postihuje, dělíme ji na několik typů.

Typy dyskalkulie dle Košče:

- praktognostická dyskalkulie- narušena je matematická manipulace s předměty nebo nakreslenými symboly (přidávání, ubírání množství, rozkládání, porovnávání počtu). Dítě není schopno vytvořit skupinu o daném počtu předmětů, dospět k pojmu přirozeného čísla. Z toho vyplývají problémy s porovnáváním čísel, uspořádáním množiny přirozených čísel. V geometrii má potíže při seřazování předmětů podle velikosti, v rozlišování jednotlivých geometrických tvarů, se směrovou a stranovou orientací.
- verbální dyskalkulie- problémy nastávají při označování množství a počtu předmětů, operačních znaků, matematických úkonů. Dítě není schopno vyjmenovat řadu čísel od největšího k nejmenšímu, řadu sudých či lichých čísel. Porucha představuje

zjevnou nejistotu až chybovost při slovním vyjmenovávání např. po dvou apod. Dochází k vynechávání čísel, vrácení se, k jejich opakování. Postižení jedinci nechápou význam ve slovním označení např. „o 6 více“.

- lexická dyskalkulie- vyjadřuje neplnohodnotnou, sníženou schopnost číst číslice, čísla, operační symboly, operační znaky a zejména napsané matematické příklady. Příčiny nacházíme hlavně v oblasti zrakového vnímání, orientace v prostoru, zvláště pravolevé orientace. Při lehčí formě má žák výrazné a přetrvávající obtíže se čtením vícemístných čísel, zejména pak čísel s nulou, s nulami uprostřed, se čtením desetinných čísel, zlomků a římských číslic. Příznačné jsou inverze, např. 26 čte jako 62, 9 jako 6 a opačně. Zřetelné jsou rovněž přetrvávající nejasnosti s pochopením významu poziční hodnoty číslic v čísle, tedy jednotek, desítek atd.
- grafická dyskalkulie- je charakterizována výrazně sníženou, narušenou schopností psát číslice, operační znaky, kreslit geometrické tvary. Nemluví se o ní v případě, jde-li o poruchu hrubé motoriky a s ní související poruchy se psaním vůbec. K dalším typickým příznakům patří psaní nepřiměřeně velkých neúhledných číslic při značně nepřehledném, neuspořádaném zapisování početních operací, např. písemného násobení a dělení. Narušené schopnosti správně umisťovat do prostoru zapisované číslice, operační znaky mohou vést k vysokému nárůstu chyb v písemném provedení početních operací, ačkoliv pamětní formy takového počítání jsou zcela přiměřeně vyspělé. V geometrii mají tito dyskalkuličtí žáci problémy s rýsováním i jednoduchých obrazců a s překreslováním z tabule.
- operační dyskalkulie- je přímo narušena schopnost provádět matematické (početní) operace. Jedinec zaměňuje matematické operace a složitější operace nahrazuje jednoduššími, zvláště při počítání delších řad čísel (např. připočti 5, odečti 2, to násob třemi). Jiným projevem je, uchylování se k písemným formám řešení u velmi jednoduchých příkladů. Neautomatizovanost a zvýšená chybnost v provádění sčítání a odčítání do 20, v násobení a dělení. Složitější počítání se vyznačuje pomalostí a vysokou chybností, což je patrné především při pamětném počítání.

Vyskytují se i děti, které mají výrazné obtíže s numerickým počítáním pro nezvládnutí poziční hodnoty číslic v čísle, se záměnami významu čitatele a jmenovatele při práci se zlomky. Operační dyskalkulie je poměrně častou poruchou.

Tyto obtíže ztěžují rozvoj matematických dovedností. Děti pak ztrácejí o matematiku zájem a dostávají z ní strach. Tím se nadměrně zatěžuje psychika dítěte, předčasně nastupuje únava a zkracuje se doba pozornosti ve škole. Klesá tak efektivita učení.

- ideognostická dyskalkulie- je porucha chápání v oblasti pojmové činnosti, především v chápání matematických pojmů a vztahů mezi nimi. Dítě např. umí přechíst a napsat číslo, ale neuvědomuje si, že 6 je totéž jako $5 + 3 - 2$ nebo polovina z 12. Dalším projevem je selhávání v řešení úloh, jakmile je pozměněn šablonovitý postup. Jedinec nechápe a nedokáže převést slovně vyjádřené vztahy mezi množstvím do početních operací.

4.5 Dyspinxie

Je vývojová porucha kreslení. V jejím pozadí bývá buď porucha v oblasti vizuální (dysgnosie) nebo motorické (dyspraxie). Může se vyskytovat kombinace obou oblastí nebo chyba v jejich integraci. Porucha se vyznačuje nízkou úrovní vlastní kresby i při obkreslování, neobratným zacházením s tužkou, pastelkou, perem, obtížemi s chápáním perspektivy, neobratností v jemné motorice.

Výrazně se zde projevuje spojitost poruch, to znamená, že dítě, které není schopné naučit se psát, nemůže být ani dobrým kreslířem. Tato porucha je nejčastějším příznakem lehkých mozkových dysfunkcí. Při zjišťování dysfunkcí se používají nejvíce kresebné testy. Postihuje jak složku vizuální (neschopnost napodobit předlohu), tak motorickou (neobratnost). Držení kreslicích potřeb je křečovitě a neobratně, tahy jsou tvrdé a nejisté. Dítě nedovede graficky znázornit svoji představu, přenést trojrozměrnou představu na dvojrozměrný papír.

Kresba má nízkou, primitivní úroveň, odpovídající věkově mladším dětem. Tvary jsou nedokonalé. Nápadná je disproporce jednotlivých částí těla kreslených postav, připojení jednotlivých částí na špatném místě, opomenutí podstatných detailů, bizarní tvary, používání geometrických tvarů, obliba techniky vyčmárání detailu, nápadná poloha postavy v prostoru, obtíže s členěním plochy papíru. Porucha se nevyskytuje většinou sama, ale ve spojitosti s jinými poruchami

4.6 Dysmúzie

Je specifická porucha postihující schopnost vnímání a reprodukci hudby. Patří mezi relativně častější specifické poruchy, ale nemá tak neblahé společenské důsledky jako ostatní poruchy učení. Je poruchou hudební schopnosti, jde ovšem o jistý krajní úsek plynulého spektra, na jehož opačném konci je absolutní hudební sluch. Může jít o poruchu v receptivní složce (neschopnost správně rozpoznat tóny a melodie, identifikovat jednotlivé hudební nástroje poslechem) nebo ve složce expresivní (nesprávné hlasové vyjadřování tónů, melodií a písní, neobratnost při prstokladu nebo v zacházení se smyčcem aj.). Tyto příznaky se mohou vzájemně kombinovat. Potíže se čtením a zápisem not spíše souvisí s problémy dyslektickými respektive dysgrafickými. **Jako charakteristické znaky dysmúzie se uvádí:**

- porušení smyslu pro rytmus, pro tóny, schopnost převést hudební vjemy do emocí, schopnost hudbu reprodukovat
- narušení celkové úrovně schopností pro hudbu, snížení celkového zájmu o ni, schopnost projevovat se hudebně např. zpěvem, případně narušení motoriky či hudebního sluchu
- nesprávné určování výšky tónu, nesprávná reprodukce tónů a melodií bez uvědomování si chyb, problémy s určováním známých melodií a určováním chyb v hudební produkci jiných
- těžkosti s určením hudebních nástrojů podle zvuku, absence smyslu pro rytmus, neschopnost naučit se číst noty, špatná manipulace s hudebními nástroji, s nimiž je průměrné dítě schopno zacházet

Dysmúzie je porucha vývojová, různého stupně druhu, ale může být i kombinovaná. Vyskytuje velmi často izolovaně, bez přítomnosti jiných poruch. Dá se celkem snadno rozpoznat. Jde především o ochuzení spojené s příjemnými estetickými prožitky.

Rozlišuje se dysmúzie:

- a) impresivní – neschopnost správně rozeznávat tóny, melodie, identifikovat jednotlivé hudební nástroje poslechem
- b) totální – úplné narušení schopnosti vnímat hudbu a rytmus
- c) expresivní – nesprávné hlasové vyjadřování tónů, melodií, písní, neobratnost při prstokladu, držení smyčce atd.

Při této poruše se vzhledem k celkovému prospěchu žáka doporučuje osvobození od zpěvu, nikoliv od hudební teorie.

4.7 Dyspraxie

Specifickou poruchou obratnosti a schopnosti vykonávat složité úkony se označuje dyspraxie. Jedná se o specifickou vývojovou poruchu motorických funkcí u dítěte s inteligencí průměrnou a vyšší. Může projevit jak při běžných denních činnostech, tak ve vyučování. Obvykle souvisí s dalšími formami specifických vývojových poruch učení. Děti bývají pomalé, nezručné, neupravené, jejich výrobky jsou nevzhledné. Obtíže mohou nastat jak při psaní, tak kreslení, tělesné výchově, pracovním vyučováním, ale také při mluvení, protože dyspraxie může způsobit artikulační neobratnost.

Dítě s dyspraxií vykazuje rozdíl mezi pohybovými schopnostmi a věkem, je často označováno za neobratné, nemotorné či nešikovné. Má obtíže při osvojování komplexních pohybových dovedností. Hrubá motorika je ve vývoji opožděná a dítě má problémy v nápodobě viděných pohybů. Následně si obtížně osvojuje úkoly vyžadující jemnou motoriku. Porucha či nezralost v uspořádání pohybů, vede k dalším problémům v oblasti jazyka, percepce a myšlení.

Důsledkem dyspraxie může být svalová ochablost a nepružnost nebo snížený svalový tonus provázený naopak zvýšenou pružností a pohyblivostí. Vznikají i potíže s časovou posloupností a návazností pohybů. Při přijímání informací a plánování aktivit se vyskytují u dětí obtíže promyslet a naplánovat co a jak má být uděláno. Porucha je zjevná v koordinaci očních pohybů, patrná obzvláště při čtení. V důsledku dyspraxie může dojít i k poruchám motoriky mluvidel.

5. KOMPLEXNÍ PÉČE O DÍTĚ S SPU

K aktuálním vlivům prostředí je nutno počítat se situací rodinnou, která může působit na podmínky domácí přípravy k vyučování a může být také zdrojem neurotizace. Nepodceňuji rovněž působení školy. Mám však na zřeteli, že než dítě slyší první školní zvonění, než přečte první písmeno, učí se vztahu ke světu, k autoritě, k sobě a druhému v rodině. Pokud dítě vyrůstalo v prostředí chudém na podněty smyslové i citové, nebylo-li dostatečně podněcováno vyvíjení řeči, mohou být v důsledku psychického strádání jeho předpoklady k výkonům ve čtení a psaní v důsledku těchto činitelů sníženy. Dochází k opoždění jak ve vývoji intelektových funkcí, které jsou nutné pro zvládnutí čtení a psaní, tak k nedostatkům v grafomotorice, ke snížení motivace ke školnímu výkonu a ke kázeňským prohřeškům. Domácí prostředí, v němž se hovoří více jazyky, může zejména v kombinaci s dalšími faktory nepříznivě ovlivňovat průběh počátečního nácviku čtení. Jedním z předpokladů úspěšného započetí školní docházky je dostatečná slovní zásoba vyučovaného jazyka, toto nebývá splněno u dětí, které vyrůstají ve více jazyčném prostředí.

O rodinném soužití mluvíme tam, kde dítě uspokojuje psychické potřeby rodičů a rodiče uspokojují psychické potřeby dítěte. Znamená to současně vzájemný pocit uvolnění, vzájemnou spokojenost, radost a ostatní pozitivní prožitky. Charakteristickým znakem rodinné výchovy, je vytváření hlubokých a trvalých citových vztahů mezi dítětem a jeho vychovateli.

5.1 Rodinná výchova

Osobnost rodičů přispívá k utváření sociálního a emocionálního klimatu v rodině. To je pak nejvlastnějším životním prostředím dítěte. Pojem osobnosti už sám v sobě obsahuje představu individuality a jedinečnosti. Výchovné postoje se k dítěti tvoří ve složitém vývojovém procesu, souvisejícím s celým vývojem zkušeností vychovatele. V utváření spolupůsobí vlastní zkušenosti z dětství, vztah k vlastním rodičům a ostatním vychovatelům, dosavadní citový a psychosociální vývoj, inteligence a vzdělání, osobní systém hodnot a ideálů, ale i všechny konflikty, napětí, úzkost, jimiž ve vztahu k dítěti vychovatel prochází. Rozeznávají se **dvě skupiny** stylů rodinné výchovy :

Do **první** skupiny jsem zařadila postoje a praktiky jako je zavrhování dítěte, lhostejnost k němu, zanedbávání, do **druhé** skupiny jsem zahrnula výchovu rozmazlující,

hyperprotektivní, perfekcionistickou, protekční. Dále uvádím několik poznámek o negativně laděných výchovných postojích k dítěti.

S výchovou zavrhuující jsem se setkala častěji ve skryté než zjevné formě. K nevraživým postojům vůči dítěti dochází tehdy, pokud dítě již svou pouhou existencí připomíná jednomu nebo oběma rodičům nějaký životní nezdár, hluboké zklamání, otřes či jinou životní nepříjemnost. Také pokud pro své tělesné či duševní nedostatky nesplňuje očekávání a ideály rodičů. Dítě je pak často vědomě nebo nevědomě trestáno, omezováno, utlačováno a zaháněno do postoje vzdoru a protestu, do pasivity a rezignace.

Náprava takto vzniklých obtíží je velice nesnadná. Nápravná opatření se řídí intenzitou obtíží a odhadem možné spolupráce ze strany rodičů. Na místě je i rodinná terapie, spojená případně s individuální psychoterapií zvláště vybočujícího rodiče.

U výchovy zanedbávající jsem se opět setkala spíše se skrytou než zjevnou podobou. Míra zanedbávání má rozsah od lehkého a výběrového (jen v některých vývojových potřebách dítěte) až po velmi hrubé celkově. Dnes již vzácně, ale přesto musím počítat s vážnou zanedbaností dětí v rodinách žijících na nízké úrovni, v rodinách negramotných rodičů, přistěhovalců atd. Nízká civilizační a hmotná úroveň samozřejmě nemusí znamenat výchovné zanedbávání dítěte či jeho emocionální deprivaci. V rodinách, které jsou asociální a mají konflikt s normami společnosti, je výchovná situace dítěte zhoršována i nevhodným osobním příkladem dospělých. V těchto rodinách dochází často k vnitřnímu rozvratu, což uvádí dítě do dalších citových konfliktů a otřesů.

Školní prospěch zanedbávaných dětí bývá celkově rovnoměrně snížen, proto může budit klamný dojem, jako by šlo o následky sníženého nadání. Pomoc spočívá především v soustavném doučování dítěte, a to z iniciativy školy.

Hlavní pomocná opatření musí ovšem směřovat k zvýšení úrovně výchovy v rodině. Toho se dá dosáhnout vyřešením vnitřních konfliktů, zvýšením životní úrovně, zlepšením životosprávy a hygienických poměrů, léčením alkoholismu, umístěním postiženého příslušníka rodiny dle potřeby v domově důchodců, v léčebně pro dlouhodobě nemocné, na psychiatrii apod. V krajním případě je dítě možné soudně umístit v náhradní rodinné či mimorodinné péči.

Při výchově rozmazlující rodiče na dítěti až nezdravě citově lpí, zbožňují je, jsou nadšeni každým jeho projevem. Chtějí, aby zůstalo navždy malé, nedospělé na nich závislé. Ze strachu, aby se neodcizilo, nezkazilo, mu nedovolují postupně se osamostatňovat. Ve snaze upoutat je k sobě nekladou na ně žádné nároky, odstraňují mu z cesty všechny překážky, podřizují se jeho přáním a náladám, posluhují mu. U dítěte rodiče brzy ztrácejí

autoritu, nedodávají mu však dost jistoty a sebedůvěry pro náročné soužití s druhými dětmi a dospělými.

U **výchovy příliš úzkostné a příliš protektivní** rodiče rovněž na dítěti lpí, ale ze strachu, aby si neublížilo. Příliš je ochraňují, brání mu v činnostech, které se jim zdají nebezpečné, zbavují je vlastní iniciativy a neurotizují dítě neustálým omezováním jeho aktivity.

Podle temperamentu a ostatních životních zkušeností se snaží dítě situaci překonat nebo z ní uniknout. A to buď aktivním protestem, agresivním chováním, snahou kompenzovat domácí omezování aktivitami mimo dohled rodičů, vlichotit nebo koupit se do různých kolektivů a paret.

Některé skupiny rodičů mají k hyperprotektivě větší sklon, zejména rodiče věkově starší, prarodiče, rodiče dětí vymodlených, rodiče jimž jedno dítě zemřelo a všeobecně všichni lidé konstitučně úzkostní.

Při **výchově perfekcionista** se rodiče přepjatě snaží, aby dítě bylo co nejdokonalejší ve všem, nebo aspoň v oboru, který má podle nich zvláštní hodnotu. Vidina úspěchu jim znemožňuje realisticky hodnotit možnosti dítěte. Přenášejí na dítě svou neuspokojenou touhu po hodnotách, jichž se jim v životě nepodařilo dosáhnout a kterých má dítě dosáhnout za ně.

Při **výchově protekční** se rodiče snaží, aby dítě dosáhlo těch hodnot, jež pokládají za výhodné a významné. Záleží jim na těchto hodnotách a nikoli na způsobu, jakým se jich dosáhne. Nejde jim o dokonalé dítě, ale o to, aby dítě dostali tam, kde ho chtějí mít. Dítěti pomáhají, pracují za ně, zařizují všechno za ně, odklízí mu z cesty překážky.

Některé skupiny rodičů mají k takovým postojům blíže než ostatní, především rodiče starší, a někdy i rodiče dětí jakkoli postižených. V souvislosti s rodičovskými výchovnými postoji je nutno zmínit v rodině kázeň, a to jak jsou rodiče ve svých požadavcích na dítě důslední.

5.2 Žáci se specifickými vývojovými poruchami učení

Nástup dítěte do školy je velmi důležitým životním mezníkem, který může změnit jeho postavení v rodině a ovlivnit rodinné vztahy. Mohou se měnit i postoje rodičů k tomuto dítěti, styl života celé rodiny atd. Pro pozici dítěte v rodině může být důležité, jaká měli rodiče očekávání a jak uspokojivě je dítě naplňuje. Úspěšnost ve škole je pro většinu rodičů významnou hodnotou, která je sociálně ceněna a zároveň je předpokladem pro další sociální uplatnění. Rodiče kladou důraz na dobré výsledky svého dítěte z několika důvodů. Dítě je součástí jejich identity a jeho úspěch bývá tudíž chápán jako potvrzení rodičovských

kvalit, je jednou z forem jejich seberealizace. V souvislosti se školou se mění rodičovská očekávání a hodnocení aktuálních schopností a dovedností dítěte, v této době začnou být důležitější, než byly v předškolním věku.

Pokud je dítě ve škole neúspěšné, rodiče jsou zklamaní a snaží se najít příčinu a z ní vyplývající prostředky k nápravě. Jejich úvahy bývají jednoduché, když dítě špatně prospívá, tak není ještě pro školu dostatečně zralé, nemá potřebné schopnosti nebo se mu nechce učit. Jiná varianta, resp. kombinace více různých důvodů, je pro většinu rodičů obtížně pochopitelná, přinejmenším na počátku. Jestliže dítěti nejde jenom něco, rodiče tento fakt chápou jako potvrzení přijatelné úrovně obecné inteligence a řeší situaci zvýšenou přípravou a tlakem na dítě. Mnozí rodiče těžko chápou, že dítě se nedokáže naučit něco tak snadného, jako je čtení, když se např. naučilo dobře počítat.

Specifické vývojové poruchy učení jsou považovány za poměrně velmi častou příčinu selhání žáka v učení, zejména v některých předmětech. To, že žák ve škole selhává v učení, však může mít celou řadu důvodů. Od **vnějších**, kde se jedná o nedostatky v rodinném prostředí, chybné výchovné přístupy rodičů, příčiny související s osobností učitele a jeho didaktickými a komunikačními schopnostmi, problémy související se skupinou spolužáků apod., až po **vnitřní**, kde hraje svou podstatnou roli dědičnost, zdravotní stav, potíže v těhotenství.

Důležité je nepodceňovat u dětí s SPU tzv. obranné mechanismy, které se projevují nápadností v chování, vyjadřují opozici vůči škole a všemu, co s ní souvisí. Mezi tyto mechanismy se řadí zapomínání úkolů, ztráta sešitů a žákovské knížky, falšování podpisů rodičů, šaškování, zlobení, vytahování se. Z agresivních projevů je to pak nepřátelství, výsměch, žalování, neposlušnost, šikana, ubližování druhým. Mezi nejvíce nebezpečné projevy patří úzkostné stažení se do sebe, únik do nemoci, bolesti břicha, poruchy spánku, neklid, plačtivost, denní snění, pocit méněcennosti.

5.3 Handicapované dítě v základní škole

Specifické poruchy učení jsou doprovázeny i celou řadou dalších obtíží. V běžném životě si je rodiče dítěte nemusí vůbec uvědomovat. Problém nastává se zahájením povinné školní docházky. Vstup do školy znamená pro většinu dětí velkou a náhlou změnu spojenou se značnou zátěží na jejich výkonnost. Očekává se od nich přiměřené soustředění a aktivní pozornost, což se neobejde bez spontánní pohyblivosti a hravé činnosti. Dítě se má zapojit do velkého kolektivu, podřídit se autoritě učitele a zachovávat řadu pravidel školní kázně.

Velký počet dětí má po nástupu do školy projevy nepřizpůsobivosti různě velké a různě odstupňované.

Některé děti se špatně podřizují vedení, nevydrží se soustředit na vyučování, klidně sedět, stále si s něčím hrají, mají potřebu mluvit bez vyzvání. Po určité době se dostaví potíže s výukou. Dítě nestačí tempu, jakým je učivo podáváno a začne v některých předmětech zaostávat. Dostaví se neúspěchy a jsou-li opakované, snižují sebecit dítěte a nepříznivě ovlivňují jeho další vývoj. Negativní vztah učitele k dítěti je nečastější výhradou nespokojených a zklamaných rodičů. Stěžují si na nezáměr o dítě nebo dokonce jeho odmítání, na snahu se ho zbavit, na jeho zesměšňování, trestání či nadávky. Mezi časté a někdy neoprávněné stížnosti rodičů patří argumenty jako nezkušenost a nedostatečné profesní kompetence učitele, přehlédnutí problému, neupozornění rodičů na specifickou poruchu učení, příliš mnoho dětí ve třídě.

Rodiče by měli rozvíjení zájmů a dovedností dítěte napomáhat tím, že budou usnadňovat nalezení pozitivního vzoru. Mohou dítě seznámit s přáteli, kteří mají podobné zájmy nebo zavolat odborníkům, jestli by si mohli s dítětem o svém oboru pohovořit. Od stylu výchovy se odvíjí i projevy školní nepřizpůsobivosti, které jsou patrné i doma. Dítě s SPU při neúspěších často odmítá jít do školy, ze školy se vrací nadměrně unavené a s nechutí se věnuje nutné domácí přípravě.

Domácí příprava by měla probíhat v době, kdy je dítě odpočaté a výkonné a neměla by trvat souvisle déle než půl hodiny. Řada rodičů nutí své děti nepřiměřeně dlouhou dobu sedět nad úkoly, kdy únava dítěte stoupá, výkonnost klesá a tak se postupně začíná vytvářet nejenom lhostejný, ale i negativní přístup k učení a ke škole.

Naznačené potíže mohou být jen krátkodobé, ale mohou trvat i po celý první školní rok docházky. Proces učení, výchovy a vzdělání je nesrovnatelně složitější u dětí, u nichž byly diagnostikovány nejruznější poruchy.

Není vhodné dítě považovat za hloupé, pomalé, líné, nepozorné. Jedinec může trpět pocitem méněcennosti, nepochopením, křivdou, což může mít za následek např. problémy v navazování sociálních kontaktů. Proto je lepší obrátit se na odbornou pomoc.

6. STRUKTURA A PÉČE O DĚTI S SPU

Péče o děti s SPU je mnohdy náročná a vyčerpávající. Je dobré mít na paměti, že často nepřináší práce s dětmi kýžené výsledky. Aby byl výsledek práce co nejefektivnější, je potřeba při organizaci péče o děti s poruchami učení zachovat určité zásady, zejména:

- individuální přístup v rámci běžné třídy ZŠ
- reedukaci vyškoleným učitelem v rámci kroužků či doplňování hodin
- reedukaci prováděnou speciálním pedagogem, který dochází na školu
- ambulantní péči v pedagogicko-psychologické poradně nebo SPC
- specializované třídy pro děti s poruchami učení
- školy pro děti s poruchami učení
- dětskou psychiatrickou léčebnu (tam, kde jsou ještě další poruchy).

Děti s nejtěžším stupněm specifických poruch učení komplikovaných problémy vyžadujícími léčení, jsou po dobu léčení vzdělávány v základní škole při psychiatrické léčebně, včetně reedukace. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, u nichž je vzhledem ke stupni poruchy doporučena speciální péče, jsou buď vzděláváni ve specializovaných třídách, zřizovaných při základních školách, nebo speciálních školách pro žáky se specifickými poruchami učení, nebo jsou integrováni do běžných tříd.

Žáci a studenti, kteří jsou sice diagnostikováni jako osoby se specifickými poruchami učení, ale stupeň jejich obtíží nevyžaduje speciální péči, zůstávají v běžných třídách. Vztahuje se na ně doporučení k zajištění péče o děti se specifickými poruchami učení v základních školách, který stanoví mimo jiné formu zjišťování vědomostí a dovedností žáků, jejich hodnocení a klasifikaci.

Reedukace může u takových žáků být prováděna vyškoleným učitelem v rámci kroužku či doplňovacích hodin. Reedukaci může provádět také speciální pedagog, který dochází na školu z PPP nebo SPC a pracuje s dětmi přímo ve škole nebo prostřednictvím ambulantní péče v PPP nebo SPC.

6.1 Diagnostika v 1. ročníku základní školy

Pro diagnostikování specifických poruch učení jsou charakteristické následující deficity:

Čtení

- výkony žáka ve čtení jsou horší než výkony v jiných oblastech
- špatné spojení hláska- písmeno
- žák si domýšlí text nebo ho odříkává z paměti
- špatně skládá písmena do slabik
- projevuje se dvojí čtení
- uniká obsah přečteného textu

Psaní

- držení psacího náčiní je křečovitě nebo nesprávné
- nesprávný tlak na psací náčiní
- obtížně si pamatuje a napodobuje tvary písmen
- písmo je neurovnané, kostrbaté, téměř nečitelné
- nestejná velikost písmen
- neúčinné přepisování
- při diktátu slabik či slov píše pouze některá písmena

Další obtíže

- obtížné soustředění
- nízká úroveň sluchového vnímání
- nízká úroveň zrakového vnímání
- malá slovní zásoba, obtíže při vyjadřování
- problémy při vnímání a reprodukci rytmu
- poruchy orientace v prostoru
- poruchy v pojmech vpravo- vlevo

Uvedené obtíže se mohou projevovat v nejrůznějších kombinacích. Čím závažnější obtíže jsou, tím větší je pravděpodobnost, že může jít o poruchu učení nebo o další problémy související se schopnostmi dítěte, které vyžaduje speciální vyšetření a nápravné postupy používané na odborném pracovišti. Vzor tiskopisu, který musí vyplnit rodič před vyšetřením dítěte na odborném pracovišti je uveden v příloze č.1.

Diagnostika je východiskem výchovně- vzdělávacího procesu a především reedukace. Jejím cílem je stanovení vědomostí a dovedností, poznávacích procesů, sociálních vztahů, osobnostních charakteristik a dalších faktorů, které se podílejí na úspěchu či neúspěchu dítěte. Diagnostiku provádí každý, kdo se zamýšlí nad dítětem na úrovni dané svými schopnostmi a specializací.

Instituce, které provádějí diagnostiku:

- rodina
- škola, třída
- pedagogicko-psychologická poradna, speciálně-pedagogické centrum
- zdravotnické instituce
- zájmové organizace

Kdo provádí diagnostiku:

- rodiče
- pedagog, speciální pedagog
- psycholog
- sociální pracovníce
- lékaři
- vedoucí zájmových oddílů, kroužků

Diagnostika prováděná na specializovaném pracovišti se liší od té, která je prováděna v běžné specializované třídě. V podmínkách třídy je sledování žáka dlouhodobé, je ovlivněno atmosférou školy, třídy, osobností učitele. Zahrnuje i srovnání se žáky téže třídy či školy, stupeň zvládnutí požadavků daných osnovami.

Je příznivým zjištěním, že většina učitelů je seznámena s pojmem poruchy učení. Podezření na poruchu vyslovené učitelem, může být pro rodiče šokem, je však zbytečné vyvolávat planý poplach a rodiče strašit. Je třeba hledat postupy, kterými si žák může osvojit učivo a přemýšlet jak pomoci nedostatečně vyvinuté funkci. Postup musí být zaměřen

na celou osobnost dítěte, na jeho sociální začlenění ke spolužákům, učiteli a rodině a výsledkům ve studiu.

Proto se doporučuje pracovat zpočátku s takzvaným podpůrným programem. V něm jsou dítěti poskytovány již částečné úlevy, např. respektování osobního tempa, možnost zkráceného písemného projevu, možnosti použití gramatických pravidel. Teprve na základě neúspěšného individuálního působení učitele a závažnějších problémech ve více oblastech se posílá dítě k odbornému vyšetření.

Specializované pracoviště je prostředím, kde lze po navázání individuálního kontaktu vytvořit takové podmínky, v nichž dítě podá optimální výkon. Speciální testy zde používané umožňují porovnat žáka s populací daného věku. Závěry obou pracovišť jsou cenné za předpokladu vzájemného využití získaných poznatků ve prospěch dítěte.

Diagnózu opravňující k integraci může stanovit pouze pedagogicko-psychologická poradna nebo speciálně-pedagogické centrum. Závěry k vyšetření formulované jinými institucemi, mohou být podkladem pro zařazení dítěte do systému speciální péče po schválení výše uvedeným pracovištěm, které je garantem diagnóz. Po přidělení diagnózy je dítě zařazeno mezi handicapované jedince a následně do speciálního vzdělávacího systému (speciální třídy, školy) nebo integrováno mezi běžnou populaci školy. Dítěti je poskytována speciální péče, pracuje podle individuálního vzdělávacího plánu.

6.2 Diagnostika na odborném pracovišti

Stanovení jasných kritérií pro diagnostiku SPU na odborném pracovišti je velmi obtížné. Jejich formulování se nedaří v zahraničí, ani u nás a s přibývajícimi diagnózami je situace stále složitější. Počátkem devadesátých let 20. století byla patrná snaha dohodnout se na určitých kritériích, bylo publikováno několik návrhů (Merlin, Zelinková, Martincová, Mertin, Novák). Na druhé straně se objevila kritika tohoto zařazování s poukazem na nutnost individuálního posouzení. Následující vývoj ukázal, že stanovení kritérií je nutné, protože s přidělováním diagnózy, jsou spojeny další kroky a opatření, které mají právní důsledky.

Diagnostická kritéria vycházejí z definice poruch, z teoretických poznatků, které objasňují jejich příčiny, projevy i původní znaky. Respektují školský systém, pro který jsou utvářena. Stanovit určité požadavky je nutné, protože aktuální stav dítěte je výslednicí mnoha proměnných. Jestliže je např. dítě v určitých oblastech nedostatečně zralé pro nácvik čtení, učitel tuto skutečnost nerespektuje, prohlubují se obtíže dítěte a výsledný obraz se může jevit

jako porucha čtení. Odklad ve stanovení diagnózy po provedení cílených cvičení není projevem neznalosti, ale zodpovědného přístupu.

Garantem diagnostiky specifických poruch učení jsou v současné době pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně-pedagogická centra. Ke komplexní diagnostice je nutná spolupráce psychologa, speciálního pedagoga nebo pro tento účel odborně připraveného pedagoga, sociální pracovnice, popř. dalších specialistů.

Při stanovení diagnózy se bere v úvahu také školní dotazník (viz. příloha č.2) školy, kterou dítě navštěvuje. Psycholog zjišťuje úroveň verbální a neverbální inteligence se zaměřením na rozbor nerovnoměrných výkonů žáka. Ze struktury inteligence lze odvodit některá doporučení pro reedukaci či lepší přístup k žákovi a pochopení jeho obtíží.

Součástí diagnostiky je anamnéza zaměřená na dítě, sourozence a rodiče. Anamnézu obvykle vypracuje sociální pracovnice. K hlavním údajům patří zjištění o výskytu podobných obtíží v rodině, údaje o průběhu těhotenství a porodu, onemocněních, která prodělalo, dále údaje o vývoji řeči, motoriky, zájmech dítěte. V průběhu vyšetření se sleduje chování dítěte. V přítomnosti rodičů mohou být jejich reakce a komentáře vodítkem k řešení problémů.

6.3 Individuální vzdělávací program

Vzdělávání individuálně integrovaného žáka se uskutečňuje podle individuálního vzdělávacího programu. Individuálně vzdělávací program (dále jen IVP) je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Nadřazen je zákon č. 561/2004 Sb. § 16 a 18 (viz. příloha č.3).

O IVP musí zákonný zástupce dítěte písemně požádat ředitele školy, kam dítě dochází. Ředitel školy musí dát souhlas k IVP rovněž písemně. Kontrola IVP je ze zákona povinná. IVP slouží řediteli školy jako podklad pro uplatnění požadavků na navýšení finančních prostředků.

Význam IVP:

Podle směrnice je IPV (viz. Příloha č.4,5,6) pracovní materiál sloužící všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Vzniká na základě spolupráce mezi učitelem, pracovníkem provádějícím reedukaci, vedením školy, žákem a jeho rodiči, pracovníkem poradny nebo speciálně-pedagogického centra.

Umožňuje žákovi pracovat podle jeho schopností, individuálním tempem bez ohledu

na učební osnovy, bez porovnání se spolužáky. Není překážkou k dalšímu vzdělávání, má též hodnotu motivační, pozitivně působí i pocit, že učitel chce pomoci, dává šanci být lepší. Cílem není hledat úlevy, ale najít optimální úroveň na níž může integrovaný žák pracovat.

IVP umožňuje učiteli pracovat s dítětem na úrovni, které ono dosahuje. Je vodítkem pro individuální vyučování a hodnocení, nové údaje získávané v průběhu vyučování slouží jako zpětná vazba a vedou k úpravě IVP (viz. příloha č.7,8) podle dosažených výsledků.

Do přípravy se zapojují i rodiče, kteří se tak stávají spoluodpovědnými za výsledek práce svého dítěte. Seznamují se se stávající situací a perspektivou dítěte, a přebírají na sebe zodpovědnost. Aktivní účast žáka mění jeho roli z pasivního objektu působení učitele a rodičů na aktivního, zodpovědného za výsledky reedukace.

Individuální vzdělávací plán sleduje obsah vzdělávání, určení metod, postupů, specifické obtíže, snaží se omezit příznaky, eliminovat problémy a vyzdvihnout kladné oblasti vývoje dítěte. IVP je výsledkem spolupráce všech zúčastněných.

IVP je tvořen podle následujících principů :

1. **vychází z diagnostiky odborného pracoviště.** Poznatky, které upřesňují diagnózu informují o některých psychických kvalitách dítěte a poskytují další důležité informace, které by měly být zapracovány do IVP. Např. tolerance pomalého pracovního tempa, vytváření takových podmínek, aby psychomotorický neklid co nejméně ovlivňoval dítě, respektování stylu učení, krátkodobé paměti apod.
2. **vychází z pedagogické diagnostiky učitele.** Učitel respektuje zjištění odborného pracoviště, pracuje s údaji, které k práci potřebuje, má však vlastní diagnostiku, zkušenosti a intuici.
3. **respektuje závěry z diskuze se žákem a rodiči.** Aktivitu rodičů je třeba podpořit, podat přesné informace, které jsou základem spolupráce s rodinou. Pokud se rodiče nezajímají o přípravu na vyučování a požadují pouze úlevy, lze argumentovat společnou úmluvou při přípravě programu.
4. **je vypracován pro ty předměty, kde se handicap výrazně projevuje.**
5. **vypracovává jej vyučující daného předmětu.** IVP zpracovává učitel,

který předmět vyučuje, spolu s učitelem, který provádí reedukaci. Odborné pracoviště uvádí pracovníka, s nímž lze obsah IVP konzultovat.

Vytvořením IVP je respektován obsah vzdělávání a reedukační proces. Z uvedeného vyplývá, že pracovník PPP nemůže vypracovávat IVP, protože není odborníkem ve všech sledovaných ročnících a předmětech. Především učitel se zodpovídá vedení školy za výsledky výuky a zapojení dítěte ve třídě. Nemusí však být odborníkem na reedukaci a může informace o této oblasti získávat od pracovníka poradny. **Při vypracovávání IVP učitel sleduje tyto cíle:**

- **vzdálený** (přechod na druhý stupeň, ukončení školní docházky)
- **dlouhodobý** (co by se měl žák naučit v daném ročníku)
- **krátkodobý** (co by měl žák zvládnout v nejbližší době)
- **respektování individuálních potřeb dítěte** (metody výkladu, opakování a upevňování učiva, ověřování vědomostí a dovedností, rozsah písemných prací, pochvala, odměna, zohlednění některých charakteristik žáka, citlivost)

Důležité podněty v této oblasti přináší vyšetření dítěte na odborném pracovišti.

6.4 Reedukace

Reedukace je označení takových speciálně-pedagogických metod, které rozvíjejí nebo upravují porušené funkce a činnosti. Vztahují se na odstraňování poruch čtení, psaní a počítání.

Při reedukaci specifických poruch učení je třeba respektovat určité zásady. V opačném případě jde buď o doučování, které nelze s reedukací zaměňovat nebo jsou nahodile prováděna známá cvičení, která nevedou ke zlepšení, ale mají za následek ztrátu motivace, snížení sebedůvěry a další negativní průvodní jevy. **Při reedukaci se sleduje:**

- způsob čtení (zda dítě hláskuje, slabikuje, zaráží se při čtení, má nesprávnou techniku čtení, pohyby očí, větná melodie, orientace v textu, hospodaření s dechem)
- chybovost (zpočátku více chyb, postupně se zlepšuje, výkyvy ve čtení, lokalizace chyb, druhy chyb)

- porozumění čtenému (rozumí obsahu x nerozumí)
- tempo čtení (velmi pomalé, kolísá, je nevyrovnané, překotné)

Z diagnostiky provedené na odborném pracovišti vyplývá, že ve většině případů lze předpokládat nedostatečný vývoj psychických funkcí, které podmiňují úspěšný nácvik čtení, psaní nebo počítání. Většinou je to zraková a sluchová percepce, pravolevá a prostorová orientace a další. Psychické funkce na určitém stupni vývoje jsou předpokladem zvládnutí základních školních dovedností. Rozvíjející cvičení děti většinou rády provádějí, protože nepřipomínají školní situaci a nejsou spojena s opakovanými zážitky neúspěchu. Řadu diagnostických kroků by měl dělat učitel v běžné třídě a v případě potřeby vypracovat podpůrný výukový program.

Reedukace navazuje na dosaženou úroveň dítěte bez ohledu na věk a učební osnovy. Předpokladem úspěchu je dobrý začátek a soustavná motivace. Dítě, které trpí poruchou, má většinou negativní zkušenosti z předcházející práce a nevěří si. Pohoda, povzbuzení, první úspěchy povedou dítě k víře, že se dobré výsledky mohou dostavit. Úspěšný začátek lze navodit zadáváním úkolů, které zdánlivě nemají se čtením, psaním nebo počítáním nic společného. Jsou to úkoly, přispívající k rozvíjení psychických funkcí, jež jsou nutné pro utváření požadovaných dovedností.

Reedukace je individuální proces. Postup je utvářen pro každého jedince podle jeho aktuálního vývoje. Už při počátečním kontaktu, vycházíme z toho, co dítě zajímá, v čem je úspěšné. Je obtížné říci, jak dlouho bude reedukace trvat, z tohoto důvodu nevyvoláváme plané naděje v rodičích ani v dětech. Od počátku je třeba vést dítě k uvědomění si spoluzodpovědnosti za výsledky reedukace, které jsou závislé na spolupráci všech zúčastněných.

Reedukace je zaměřena na celou osobnost dítěte, je nutná motivace, nácvik sebehodnocení, hodnocení výsledků, zamýšlení se nad způsobem práce. Neopomíjí se ani zdravotní stav, rodinné prostředí, způsob rodinné výchovy a prostředí školy.

Reedukace je zaměřena na tři oblasti

- **reedukace funkcí podmiňujících poruchu** – rozvíjíme funkce, které je třeba rozvíjet, vycházíme z úrovně na níž dítě je, měníme náměty a motivaci s ohledem na věk
- **utváření dovedností správně číst, psát a počítat** – znovu utváříme uvedené dovednosti, pracujeme tempem, které odpovídá potřebám dítěte

- **naučit jedince žít s poruchou** – po počátečním selhávání se dítě s SPU dostává do náročných situací, které neumí bez pomoci dospělých řešit. Porucha nesmí být zdůrazňována jako něco, čím je dítě vyděleno z kolektivu. Porucha negativně ovlivňuje školní výsledky, ale lze s ní prožít plnohodnotný život.

Je důležité, aby se dětem s SPU dostávalo nejen reedukační péče, ale i psychické podpory, která napomáhá k utváření přiměřeného sebevědomí, sebehodnocení a zdravému psychickému vývoji.

6.4.1 Nápravná péče

Po stanovení diagnózy specifické vývojové poruchy učení je třeba zvážit, který typ nápravné péče bude pro dítě nej přijatelnější. Nejlehčí formy poruch učení je možné napravovat přímo v základních školách v rámci normálního vyučování. K tomu je ovšem třeba, aby byl učitel seznámen s problematikou specifických poruch učení, aby znal základní nápravné metody, dovedl je používat a přizpůsobit potřebám dítěte. Pro dítě se závažnějším stupněm poruch učení je nejvhodnější zařazení do specializované třídy. Umožňuje mu udržovat kontakt s normálními školními osnovami a s normálním výukovým postupem a přitom mu zajišťuje cílevědomou pomoc v oblasti jeho specifického nedostatku.

Pokud dítě zůstane ve své třídě, je mu vypracován individuální plán (IVP), o kterém jsem se blíže zmínila v podkapitole 6.3. V IVP jsou upřesněny jednotlivé kroky, jako je forma a frekvence nápravy, obsah nápravy. Je důležité, aby s individuálním plánem byli seznámeni jak rodiče, tak i všichni vyučující daného žáka a aby respektovali daná doporučení.

„Nápravná péče by měla být výchovná, rozumná, mnohostranná, vycházet z vědy, individualizovaná, integrovaná a léčebná“ (Rawson).

Je třeba si uvědomit, že dítě do poradny mnohdy přichází, pokud má za sebou svízelné situace ve škole, bývá neurotizováno, plné strachu, zakomplexované, někdy je zesměšňováno, stále káráno, často trestáno rodiči za školní neúspěchy, za které samo nemůže. Proto je na místě, aby pracovník PPP nebo učitel uměl s dítětem navázat dobrý kontakt, což vede k získání důvěry ze strany dítěte. **Při nápravné péči je žádoucí dodržovat následující pravidla:**

- vždy vycházet z výsledků odborné diagnózy
- rychlost postupu při nápravě je individuální

- atmosféra při nápravném procesu musí být příznivá
- dítě je nutno povzbuzovat, nekritizovat, zvyšovat mu sebedůvěru, užívat formu her
- cvičit se musí v době pro dítě přijatelnou (dítě nesmí být unavené), po dobu pro dítě přijatelnou (tak aby se příliš neunavilo) a pravidelně (denně)
- do nápravného procesu se musí zapojit jak rodiče, tak učitel

Specifická porucha učení je u každého jedince jiná, proto musíme práci zaměřit tak, abychom zvládli základy, bez kterých se při nácviku neobejdeme. Při diagnostice se často zjišťuje, že dítě vůbec nebo částečně nezvládá pravolevou orientaci (PLO). Je nutné tedy použít celou škálu cvičení na PLO, až je žák zvládne.

Dále je důležité upevnit znalost všech písmen a syntézu v slabiky, pak teprve následuje čtení slabik. Po zvládnutí je možné pokračovat ve čtení slov od nejjednodušších k nejsložitějším.

Zpočátku se s dítětem pracuje bez učebnic, aby se vytvořily ke čtení pevné základy. Neméně důležité je vytvořit pevné základy ke správné technice psaní. Od počátku proto nápravná péče zahrnuje uvolňovací cviky řadové a plošné. Sleduje se jimi uvolnění celé paže, správné uchopení psacího náčiní i ostatní hygienické návyky nutné k dodržování správné techniky psaní. S dítětem se nejdříve provádí nápravná péče bez učebnic, po zvládnutí se přistoupí na práci s dalšími pomůckami. Konkrétní způsoby reedukace specifických poruch učení uvádím v příloze č.9.

6.4.2 Nápravná péče bez učebnic

Nápravná péče bez učebnic zahrnuje práci s pomůckami, obrázky, obrázkovými skládkami, kreslení, upevňování znalosti písmen, nácvik psaní písmen, práci s bzučákem a uvolňovací cviky. Pro lepší orientaci uvádím práci bez učebnic níže v jednotlivých bodech i s podrobným vysvětlením. **Nápravná péče bez učebnic je:**

- 1. práce s pomůckami** na procvičování pravolevé orientace; obrazový materiál (rozvíjení řeči, tvoření vět k obrázkům); uvolňovací cviky (řadový a plošný)
- 2. pokračování v procvičování** pravolevé orientace; zakreslování drobných obrázků (vpravo, vlevo, nahore, dole); dokreslení obrázků; tvoření vět k obrázkům; cvičení výslovnosti; uvolňovací cviky
- 3. tvoření vět** (cvičení výslovnosti a sluchové analýzy); opakování procvičení pravolevé

orientace; dokreslování detailu na obrázku; uvolňovací cviky

4. obrázkové skládanky (orientace v prostoru); cvičení akustické pozornosti; diferenciací krátkých a dlouhých samohlásek (bzučák); cvičení pravolevé orientace; uvolňovací cviky

5. zakreslování drobných jednoduchých kreseb zleva doprava (cvičení očních pohybů na řádku); sluchová analýza a diferenciací dlouhých a krátkých samohlásek ve slabikách; pravolevá orientace, uvolňovací cviky

6. upevňování znalosti písmen velké a malé abecedy; tiskací i psací; čtení z tabule; z karet; přepis tiskacích písmen na psací; práce s bzučákem; uvolňovací cviky

7. čtení velkých a malých tiskacích písmen; diktát psacích písmen malých i velkých; čtení slabik z karet; postřehování; uvolňovací cviky

8. upevňování čtení tiskacích písmen; vymyšlení slov k daným písmenům; analýza těchto slov; použití bzučáku; diktát písmen malé abecedy; uvolňovací cviky

9. postřehování slabik na kartách; diktát slabik; sestavování slov ze slabik; bzučák; vyhledávání určených slabik; čtení dvouslabičných slov z tabule; postřehování; písemný diktát slabik

10. upevňování pravolevé orientace; čtení dvouslabičných slov z tabule; práce se slabikami na kartách; postřehování; vyhledávání slabik

Po probrání těchto deseti okruhů bez učebnic se přistoupí k práci s dalšími pomůckami a učebnicemi (viz. příloha č.10).

6.4.3 Nejčastější chyby a důležité zásady při práci s dítětem s SPU

Dítě má poznat, že všichni v rodině ho mají rádi a že jsou ochotni mu pomáhat. Musí ve své rodině cítit oporu. Neznamená to ovšem, že bychom měli být ve výchově povolní a dítě rozmazlovat. Naopak musí poznat, že platí určité zásady a pravidla, která musí dodržovat. Rodiče by měli umět rozlišit na jedné straně neklid, zbrkllost či neobratnost a na druhé straně podvod, zlomyslnost a agresivitu. **Při práci s dítětem s SPU je nutné vyvarovat se těmto chybám:**

- hubování, vyčítání, vymáhání slibů, že se zlepší, urážky, nadávky a zdůrazňování úspěchů jiných, které vedou k pocitu méněcennosti, zatvrzelosti, lítosti až k negativnímu vztahu k úspěšnějším
- každodenní psaní diktátu, jenž dítě píše bez zájmu, soustředění
- opakované čtení textů, které jsou příliš náročné a jejich hláskování nebo slabikování

vyžaduje příliš mnoho úsilí

- nesprávné postupy při učení se naukovým předmětům
- opakované podivování se nad tím, že něco neumí
- nerespektování specifických obtíží souvisejících s poruchou
- odpírání pochvaly

Náprava vývojové poruchy je proces dlouhodobý, záleží na stupni poruchy a její formě. Každé cvičení, kterým se začíná s nápravou, by mělo být pravidelné. Náhodnými cvičeními se poruchy neodstraní. **Je na místě dodržovat tyto zásady:**

- trpělivost, klid a optimistický výhled do budoucnosti
- nešetřit povzbuzením, pochvalou a oceněním za dobré výkony a především za projevenou snahu
- nedopustit, aby se dítě naučilo něčemu špatně
- spolupracovat s dítětem
- učit se málo a často
- využít zájmu dítěte
- hodně pohybu
- nepřipustit, aby vznikl u dítěte pocit méněcennosti
- pracovat s dítětem za dokonalého soustředění, vyloučit všechny rušivé podněty
- výkony dítěte hodnotit spravedlivě
- vytvořit příznivé ovzduší spolupráce
- důležitá je spolupráce rodiny, školy, lékaře a poradny

6.4.4 Hodnocení a klasifikace žáků s SPU

Hodnocení a klasifikace se uskutečňuje v ČR dle § 16 Zákona 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (viz. příloha č.3). Hodnocení je nadřazený pojem pojmu klasifikace. Úkolem hodnocení je zjišťovat, posuzovat úroveň žáků v daném období. Hodnocení je dlouhodobé, postihuje celou osobnost dítěte, je orientováno především na jeho kladné rysy. Jednou z forem a zároveň výsledkem hodnocení je klasifikace. Jinou formou hodnocení je pochvala, odměna, souhlas, vytyčení chyby, trest. Plní funkci motivační, kontrolní, výchovnou, diagnostickou, regulační.

Jednou z forem a zároveň výsledkem hodnocení je klasifikace. Hodnocení a klasifikace jsou nedílnou součástí každé výchovně-vzdělávací práce.

Je nezbytné dětem s SPU věnovat po celou dobu docházky do škol a školských zařízení speciální pozornost a péči. Pro zjišťování úrovně žakových vědomostí a dovedností, volí učitel takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a na něž nemá porucha negativní vliv. Kontrolní práce a diktáty píší tito žáci po předchozí přípravě. Pokud je to nutné, nebude dítě s vývojovou poruchou vystavováno úkolům, v nichž vzhledem k poruše nemůže přiměřeně pracovat a podávat výkony odpovídající jeho předpokladům. Jde např. o hlasité čtení před celou třídou nebo přemíru psaní (přepisování) u dysgrafiků. Jindy lze posuzovat výkon, který dítě podalo v daném časovém limitu, a to, co nestihlo, nehodnotíme.

U žáků s vývojovou poruchou je žádoucí klást důraz na ten druh projevu (písemný nebo ústní), ve kterém má předpoklady podávat lepší výkony. Za obecně platnou je třeba pokládat zásadu, že při klasifikaci nevycházíme z prostého počtu chyb, ale z počtu jevů, které žák zvládl. V některých případech nás nesmí mýlit zjištění, že žák sice určitou dovednost zvládl (např. analýzu slov), ale přesto při zkoušce selhává. Každá zkouška představuje komplexní situaci, při které se uplatňuje strach, vyšší tempo, nutnost soustředit se na větší počet jevů.

Vyžaduje se, aby i klasifikace byla prováděna hodnocením, tj. vyjádřením pozitivních stránek výkonu, objasněním podstaty neúspěchu, návodem, jak mezery a nedostatky překonávat, jak dále prohlubovat úspěšnost apod. Jestliže v některých případech nebude žák klasifikován, neznamená to, že by mělo být současně omezeno jeho hodnocení. Zejména u žáků, kteří nejsou klasifikováni, je na místě hodnotit co nejčastěji a mít na zřeteli motivační a diagnostickou funkci hodnocení.

Děti, u kterých je diagnostikována dyslexie nebo dysortografie, mohou být se souhlasem rodičů během celého jejich vzdělávání hodnoceny z mateřského jazyka a z jiných předmětů hodnoceny slovně. A to jak v průběhu školního roku, tak na pololetním a závěrečném vysvědčení. Za určitých okolností může být pro dítě výhodnější klasifikace známkou s tím, že se specifická porucha dítěte vezme v úvahu a odrazí se v mírnější známce (což může znamenat o jeden stupeň, ale i o několik stupňů).

Při uplatňování všech těchto možností je třeba postupovat velmi individuálně, s využitím všech dostupných informací, zejména informací z odborných vyšetření, a ve spolupráci s rodiči.

Základním principem je prospěch dítěte, podpoření jeho možnosti být úspěšný jako jedné z podmínek pro zdravý rozvoj dítěte. V další části své diplomové práce se budu věnovat výzkumné sondě, kterou jsem prováděla za účelem porovnání a následného vyhodnocení odlišné práce v PPP s dětmi se stejnou specifickou poruchou učení.

7. VÝZKUMNÁ SONDA

Z literatury, dosud provedených a prezentovaných výzkumů a z ostatních pramenů je známo, že pravidelná spolupráce pedagogicko-psychologické poradny (dále jen poradna), rodičů a dětí, která zahrnuje nejen pravidelné docházení do poradny a potřebné konzultace, ale i následné kontroly, přináší zlepšení školních výsledků.

V rozvoji osobnosti dítěte má hlavní a největší úkol rodina, neboť zde dítě již od narození napodobuje chování svých rodičů, osvojuje si správné, ale bohužel i nesprávné vzorce chování, utváří si postoje, názory, učí se správnému jednání.

Další neméně důležitou institucí, která má vliv na vývoj dítěte je škola. Dítě se zde setkává s jinou autoritou než jsou rodiče, s učitelem. Učitel má poněkud jiný přístup k dítěti než rodič. Dítě se učí přijímat další autoritu, učí se disciplíně, zodpovědnosti, ukázněnosti.

Obě tyto instituce by měly úzce spolupracovat s poradnou, pro zlepšení celkového rozvoje osobnosti dítěte. O rodině a výchově jsem se již zmiňovala v teoretické části této diplomové práce. Proto jsem se ve své výzkumné sondě zaměřila na poradnu.

Cílem sondy bylo zjistit, zda se u dětí se stejnou specifickou poruchou učení používají v poradně a domácím prostředí různé metody, postupy práce, techniky. Výsledný efekt spočíval v následné komparaci a zhodnocení těchto způsobů práce s dětmi.

Výzkumnou sondu jsem prováděla formou následků v poradně, přímo u dvou dětí (oba chlapci, věk 10 let). Poznatky z těchto následků, týkajících se práce s dítětem jsem po každém následku zaznamenala do podrobné zprávy. Celkem jsem byla přítomna šesti následků.

Oba chlapce jsem poprvé viděla v roce 2009, kdy jsem v této poradně vykonávala sociálně pedagogickou praxi v rámci studia na Univerzitě Karlově. S odstupem času, kdy byly další moje návštěvy cíleně zaměřené na sondu v DP, jsem tedy mohla sledovat a porovnávat výsledky práce obou chlapců. V roce 2011 navštěvují chlapci již 4. třídu ZŠ, je u nich diagnostikována dysgrafie, do poradny docházejí v doprovodu rodičů pravidelně, na předem dohodnuté schůzky se speciálním pedagogem.

7.1 Vzorek výzkumné sondy

Jako kvalitativní šetření se označuje takové šetření, které neužívá statistických metod a technik. Snaží se interpretovat pohledy subjektů na zkoumaný předmět tím, že výzkumník

přejímá jejich perspektivu. Využívá se podrobný popis situací. Jde o porozumění akcím a významům v jejich sociálním kontextu. Při kvalitativním výzkumu se neredukuje počet proměnných ani vztahy mezi nimi, o jejich redukci rozhodují samy zkoumané subjekty. Analýza vychází z velkého množství informací o malém počtu jedinců. Úkolem kvalitativního výzkumu je vytvoření obrazu zkoumaného, zachycení toho, jak účastníci procesů situace interpretují. Jako vhodná metoda kvalitativního šetření se mi jevilo pozorování.

S ohledem na výše uváděné skutečnosti jsem zvolila aplikované kvalitativní šetření. Aplikované z důvodu aplikace a zaměření v praxi, kvalitativní kvůli malému počtu zkoumaných osob. Zkoumané osoby byly dvě děti, stejného pohlaví, věku a se stejnou specifickou poruchou učení. Myslím si, že pro toto šetření a splnění stanoveného úkolu byl vybraný vzorek vhodný.

7.2 Metody výzkumné sondy

Jako techniky jsem ve své výzkumné sondě použila **pozorování, studium dokumentace, analýzu výkonů a písemného projevu chlapců**. Tyto techniky mi připadaly nejvhodnější. Byla jsem přítomna samotné práci s dětmi, mohla jsem vidět jejich způsob práce, výsledky, chování, reakce.

Pozorování je sociologická výzkumná technika, kterou získáváme poznatky o okolním světě, tj. o sociální realitě a jejím prostředí pomocí smyslových orgánů. Nezbytným předpokladem je požadavek, aby se výzkumník osvobodil od vztahů sociálních, rasových, náboženských, národnostních atd., aby byl schopen objektivně pozorovat jevy sociální reality. Tento požadavek zdůrazňoval již Herbert Spencer.

Předmětem pozorování mohou být:

1. lidské výtvary– hmotné (bydlení, pracovní prostředí)
 - nehmotné (jazyk, zvyky, chování)
2. lidské chování- verbální (vyjadřování, jeho obsah)
 - nonverbální (gesta, mimika).

Důležité je také odlišit různé typy pozorování a umět je vhodně použít. Pozorování je specifikováno od neúmyslného až po terénní. Pro přehlednost uvádím jednotlivé typy pozorování.

Typy pozorování:

1. naivní (neúmyslné, bezděčné)	X	vědecké (záměrné, plánovité)
2. neřízené (co se bude dít?)	X	řízené (víme co)
3. nekontrolované (u kvalitativních)	X	kontrolované (u kvantitativních)
4. nepřímé (sekundární informace ze statistik, obsahových analýz)	X	přímé <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 10px;"><div style="display: inline-block; width: 0; height: 0; border-left: 5px solid transparent; border-right: 5px solid transparent; border-bottom: 8px solid black; margin-right: 5px;"></div>extenzivní intenzivní</div>
5. nezúčastněné (pohled zvenčí)	X	zúčastněné <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 10px;"><div style="display: inline-block; width: 0; height: 0; border-left: 5px solid transparent; border-right: 5px solid transparent; border-bottom: 8px solid black; margin-right: 5px;"></div>utajené neutajené</div>
6. individuální	X	hromadné (statistické)
7. terénní	X	laboratorní (i klinické)

Při vlastním náslechu jsem vždy použila pozorování záměrné, nekontrolované, přímé, zúčastněné, neutajené, individuální.

Při této výzkumné metodě se používají určité pomůcky, které slouží výzkumníkům k zachycení jevů. Patří sem kamera, fotoaparát, diktafon, magnetofon, záznamník, pozorovací arch, sociogram, časový snímek apod. Z pomůcek jsem po konzultaci se speciálním pedagogem, rodiči a z vlastního úsudku použila pouze pozorovací arch. Tato pomůcka se mi zdála dostačující.

Při samotném pozorování je nutné se vyhnout nebo alespoň minimalizovat tyto chyby a problémy:

- počet pozorovaných (obtížnost)
- počet pozorovatelů (stanovení jednotných kritérií)
- „normální“ chování pozorovaných
- pečlivá příprava pozorovatelů.

Studium dokumentace- před samotnými nálechy jsem se dopodrobna seznámila s tzv. „kartou“ chlapců, kde jsem našla všechny potřebné informace týkající se nejen průběhu a výsledků dosavadních šetření, ale i anamnézu. Anamnéza je velmi důležitým pomocníkem při diagnostikování poruch, a to nejen specifických. Pro mou práci měla význam anamnéza osobní, rodinná, školní. Z anamnézy osobní jsem získala informace o prenatálním a perinatálním vývoji dítěte, a o jeho vývoji v předškolním věku. V anamnéze rodinné byl uveden zejména způsob výchovy dítěte v rodině, vliv ostatních členů domácnosti na dítě

a vztahy v rodině. Anamnéza školní vypovídala o školních problémech dítěte, byla doplněna i o kopie školních prací dítěte.

Analýza písemného projevu a výkonů- vzhledem ke stanovené diagnóze dysgrafie, jsem u obou chlapců sledovala psaní, sluchové vnímání, prostorovou orientaci, lateralitu, hrubou a jemnou motoriku. U písemného projevu jsem se zaměřila na tyto klíčové jevy:

- způsob držení psacího náčiní a přítlak
- způsob sezení při psaní
- tempo práce
- samostatnost
- úspěšnost (počet a charakter chyb)
- způsob psaní (tvar, sklon, velikost a pořadí písmen, plynulost pohybu, způsob doplnění diakritických znamének, dodržování linky)
- celkový vzhled psaného projevu
- projevy chování (tenzi, psychomotorický neklid, agresivitu, emoční projevy, pasivitu)

Ačkoliv jsme o možných problémech a zkresleném výsledku v důsledku mé přítomnosti hovořili se speciálním pedagogem, dětem moje přítomnost vůbec nevadila a na výsledku jejich práce se téměř neprojevila.

7.3 Interpretace výsledků výzkumné sondy

Interpretace práce s dětmi z poradny jsem doplnila příslušnými kazuistikami. První pozorovaný chlapec je David.

Případ David, nar. 2000

David je klientem poradny od roku 2005, kdy byl realizován odklad školní docházky, docházka do přípravného ročníku.

Osobní anamnéza: chlapec se narodil v 6/2000. Porod v termínu bez komplikací. V raném dětství neprodělal žádné závažnější onemocnění. Nyní je v péči neurologa, nasazena medikace (báze LDM, hyperaktivita).

Rodinná anamnéza: chlapec se narodil do úplné rodiny. Má sestru Barborku, nar. 3/2005. Vztahy rodičů a chlapce jsou dobré. Mezi sourozenci dochází k častým střetům. Matka (1975) je v domácnosti, otec (1974) podniká.

Diagnóza: dysgrafie, porucha pozornosti (znaky ADHD) u chlapce s intelektovými schopnostmi v pásmu velmi dobrého průměru.

Vyšetření č.1- září 2009

Z vyšetření v poradně

Od nástupu do první třídy učivo zvládá s potížemi, má problémy se zapomínáním a realizací pokynů jak v domácím, tak ve školním prostředí. U činnosti příliš dlouho nevydrží. Má nepořádek ve věcech. Pokyny nevnímá. Aktuálně je mu předepsána medikace od neurologa na podnět paní učitelky. Rodiče jsou pracovně vytíženi, maminka přiznává nepravidelný režim u Davida. Domácí příprava, psaní domácích úkolů je v nepravidelnou dobu, často bez přítomnosti rodičů. Nyní se rodiče snaží o vybudování samostatného pokojíku, kde by měl chlapec více klidu na domácí přípravu (mezi sourozenci opakované střety).

David je velmi výřečný chlapec, což je zejména pro rodiče občas náročné. Učí se v běžné třídě základní školy, kde je asi 28 dětí. Ve školních sešitech je zhoršená úprava, tvary písmen jsou větší, nestejně velikosti, nejednotného sklonu, s potížemi udržuje grafémy na lince. V matematice neudrží čísla ve sloupci, tvary jsou kostrbaté, neurovnané.

Ze školního dotazníku

Hlavním problémem Davida je soustředění na práci ve škole. Učivo zvládá s potížemi. Umí číst, čtenému rozumí, píše s obtížemi, zvládá psát i správně. Kvalita písma slabá, silný přítlak na tužku, nejistota. Ústní projev smysluplný, slovní zásoba dobrá. Numerické počítání dobré, chyby pramení většinou z nesoustředěnosti. Dokáže však najít logický způsob řešení. Při výchovách užívá plně fantazii. V TV se projevuje zvýšenou aktivitou. Občas mívá konflikty s některými dětmi ohledně názorů. Hlásí se průměrně, není-li vyvolán, nehlásí se. Musí být opakovaně pobízen. Pracovní tempo je spíše pomalé, potíže s uhlídáním pomůcek. K práci nutně potřebuje dohled. Má problémy při skupinové práci, raději pracuje sám. Je zbrklý a méně obratný v motorice, nemá rád pracovní a výtvarnou výchovu.

Z náslechu

Kontakt v poradně navazuje David lehce, je překotný, spontánně povídavý. Projevuje se u něj psychomotorický neklid, nutná stálá motivace, jinak dochází k předčasnému vzdávání řešení úkolu. Řeč bez postižené výslovnosti, čtení částečně bez intonace, odsekávané, zkracuje délku samohlásek. Reprodukce čteného méně samostatná, hlavní dějová osa zachována. Podrobnosti upřesňuje na návodné otázky.

Vzhledem ke stanovené diagnóze dysgrafie (specifická porucha psaní) jsem se při náslechu zaměřila na 3 formy písemného projevu: **opis, přepis, diktát**. Hodnotila jsem plynulost a rychlost psaní, tvar a sklon písma, úpravu a obtíže při psaní. Všimla jsem si, že David upřednostňuje při psaní pravou ruku, úchop s odchylkou (3 prsty na tužce). Celý písemný projev byl pro chlapce náročnější než např. čtený, vzhledem k diagnóze hyperaktivity. U všech 3 forem písemného projevu se objevilo písmo nestejně velikosti, s porušenou proporcionalitou, zmenšování a náhle zvětšování grafémů při delším psaní, a problémy s udržením písma na lince. Ukázky písemného projevu chlapce z poradny a ze školních sešitů obsahuje příloha č.11.

Diktát- jednalo se o běžný diktát, kdy David psal každou větu. Tento diktát již znal, psal ho ve škole a měl opravený paní učitelkou. Nevyhnul se opět specifickým chybám v diakritických znaménkách. Píše pomalu, s velkým přítlakem. Krátká i dlouhá slova píše s přerušením. Snaží se o dodržování správných tvarů písmen, občas vynechá písmeno nebo celé slovo. Písmena také zaměňuje. Po přečtení není schopen si chybu uvědomit a opravit. Celkově působí psaný projev nečitelně, nevzhledně, chlapec často přepisuje a škrta.

Opis, přepis- zvládá daleko lépe než diktát. Jednalo se o přepis z učebnice do sešitu. Tempo bylo pomalejší zejména při přepisu vizuálně vnímaných symbolů do písemné podoby. David se snažil dodržet správné tvary písmen, některá písmena a slova však vynechával a zaměňoval. Další jev, který jsem zaznamenala a v diktátu se nevyskytoval, bylo spojování předložek se slovy. Způsobeno to bylo tím, že chlapec si chtěl zapamatovat co nejvíce z učebnice, aby mohl psát co nejdéle. Při přepisu však již nedokázal rozlišit předložku a slovo. V diktátu se tyto chyby nevyskytovaly, neboť bylo diktováno každé slovo zvlášť. Psaný text formou opisu, přepisu působí daleko přehledněji a čitelněji než diktát.

Maminka Davida byla poučena o způsobech práce s dítětem, které je nutné dodržovat denně. Hlavní cíl doporučení směřuje k navázání intenzivní spolupráce rodičů, školy

a poradny. A to vzhledem k potřebám reedukace a také z důvodu začínajících problémů s chováním. Z důvodu poruchy koncentrace (diagnostikována ADHD) se u chlapce osvědčilo, když sedí v lavici sám a v blízkosti učitele. Dále je nutné pokračovat v rozvíjení jemné motoriky, náměty na rozvoj jemné motoriky dle Jucovičové, Žáčkové uvádím v příloze č.12. To bych osobně zařadila do pracovní i výtvarné výchovy. Důležitá je motivace, protože tyto předměty nemá chlapec rád.

Rozvoj jemné motoriky- práci s prsty je nutno cvičit v rámci krátkých cvičení i doma několikrát denně. Před psaním domácích úkolů bych zařadila uvolňovací cviky. Rovněž je důležité dbát na správné držení psacího náčiní, chlapec má nesprávný úchop tužky a zvýšený přítlak. Pokud by to bylo možné, doporučila bych zakoupit pero značky Tornádo, které se v praxi osvědčilo. Rovněž je možné používat násadky na pero.

Nadále bych chlapce nechala používat sešity se širšími linkami – č. 513, 523, které nesahají až ke krajům sešitu, případně je možno narýsovat okraje. Vzhledem k tomu, že by to pro chlapce byla velká zátěž doporučuji, aby mu s případným rýsováním okrajů pomohli rodiče.

Za nutné považuji domluvu učitelů na jednotném opravování sešitů. Nedoporučuji červenou barvu, ale jinou výraznou barvu. V českém jazyce doporučuji přepisování chyb na správnou variantu– nikoliv podtrhávání. Stejný postup doporučuji i při opravě chyb v ostatních předmětech. Přepis výraznou barvou podporuje fixování správného, pokud toto není sjednoceno, chlapec je zmaten.

Častěji bych preferovala ústní zkoušení před písemným. Například v hodinách českého a cizího jazyka. Vzhledem k diagnóze dysgrafie je pro chlapce psaný projev velice obtížný. Proto bych střídala ústní a písemné zkoušení.

Dále bych používala bzučák, tvrdé a měkké kostky. Cvičila bych sluchové a zrakové vnímání. Rovněž bych doporučila rodičům, zakoupení dyslektické čítanky pro chlapce. Tato čítanka je vhodná zejména proto, že je zde více cvičení na práci s textem, učí žáky orientovat se v textu a vyhledávat informace. Do domácí přípravy bych zařadila jazykolamy a různá ústní cvičení, která nenásilnou formou procvičují výslovnost a artikulační obratnost.

Zápisy z některých hodin bych dávala chlapci vytisknuté. Vlepil by si je do sešitu a nemusel se bát toho, že nestihne celý zápis opsat. Ve většině případů pak musí stejně zápisy doma znovu přepisovat, neboť jsou nečitelné. Doporučuji místo diktátu doplňující cvičení, chlapec bude mít text předepsaný a sledované jevy vynechané. Rovněž se v praxi osvědčily přehledné tabulky s probíranou gramatikou, které má chlapec neustále u sebe a může do nich kdykoliv nahlédnout, tím se mu opět daná problematika fixuje.

Při jakékoliv práci doporučuji častější střídání činností vzhledem k nízké schopnosti koncentrace. Za velmi přínosnou považuji neustálou motivaci při práci, pochvalu a povzbuzení.

Vyšetření č. 2- říjen 2010

Z náslechu

S Davidem přichází jen maminka, otcí „se nechtělo“, i když mu to opakovaně nabízela. Chlapec patologicky hodnotově přeceňuje, idealizuje si okolí, přikládá slovním pojmům větší význam než mají. Individuální odlišnost v soutěžích a rodině, ne každá soutěž je pro něj přínosem a ne vždy se chce zapojit. V rodině mají nastavená pravidla odlišná pro okolí. Je zvýšeně vázaný na okolní podmínky, např. na osoby- matku, učitelku, ale i další blízké. Obvykle dokáže vnímat v celé šíři, ale má problémy s chápáním jednotlivostí. Potřebuje stálý přísun informací odpovídajících realitě. Dokáže ubránit některé své pozice, ale je úzkostný a nespokojený.

Problém při výchovných stylech, v rodině nejednotnost, nedůslednost. Otec má odlišná nastavení („je mu jedno, zda dítě jde v 5°C ven jen v triku, má si vzít bundu- je už dost velký“). David přebírá prvky od matky, má černobílé vidění okolního světa, nevnímá jednotlivosti. Kooperace v rodině proměnlivá. Chlapec je často přetěžován, ironicky shazován i mladší sestrou.

Ve třídě má pocit nepříjetí skupinou. Brání se před děním a jednáním osob, aby ho něco nezničilo. Někdy se brání přes somatické problémy. Vše probráno i s třídní učitelkou, kdy je potřeba chlapce ocenit. Je mu doporučeno opakování ročníku, praktická škola- otec však odmítá. Ani vedení školy není příliš nakloněno- „nemají zapotřebí, aby děti odcházely“. Pedagožka má smíšený pocit z otce, který seděl 3 hodiny ve třídě, jen aby jí dokázal, že chlapec dokáže pracovat a být v klidu. David se opravdu snažil, seděl, ani se nehnul, byl úplně dřevěný. Jen otec odešel, nastal „výbuch energie“ a chlapec už do konce vyučování nepracoval vůbec. Otec argumentuje, že chlapec potřebuje práci navíc, aby se nenudil. Z toho, že sotva stačí na svou práci, obviňuje pedagogy.

Kontakt v poradně navazuje David lehce, je překotný, stále přetrvává psychomotorický neklid. Je znát určitá snaha úkol zvládnout, přetrvává motorická neobratnost. Řeč je bez postižené výslovnosti. Čtenářské dovednosti jsou průměrné, čtení pomalé, plynulé, občas specifické chyby. Reprodukce čteného samostatná, hlavní dějová osa i souvislosti zachovány. Pro písemný projev je charakteristické nestejně pracovní tempo (pomalejší x

pomalé), odvíjí se od složitosti textu. Písmo nestejné velikosti (zmenšuje, zvětšuje), neudrží na lince. Upřednostňuje pravou ruku, držení tužky nízké až u hrotu, zvýšený přitlak.

Diktát- při respektování osobního tempa je diktát bez specifických chyb. Krátká slova píše bez přerušení, delší slova s přerušením. Tvar a sklon písma se snaží dodržet. Psaný projev působí o něco čitelněji než při minulém vyšetření v roce 2009. Stále přetrvává škrtnutí a přepisování.

Přepis, opis- chlapec zpomaluje pracovní tempo, často škrtnutí, opravuje se, obtížně se orientuje v předloze, objevují se chyby. Tvar a sklon písma dodržuje. Pravolevá orientace v normě, motorické dovednosti snížené, napodobení pohybu podprůměrné. Celková vizuomotorická koordinace na hranici defektu. Zraková diferenciací v normě. Přepis, opis je naopak celkově horší než při vyšetření v roce 2009.

Z důvodu nedůsledného přístupu rodičů a nedodržení doporučení z poradny při vyšetření v roce 2009, došlo u chlapce ke zhoršení jak chování, tak prospěchu. Ze stejného důvodu bude chlapec objednan na kontrolní vyšetření v březnu 2011. V zájmu dítěte je nutné dodržet následující doporučení.

Ve vzdělávání je doporučeno zohlednit vzdělávací potřeby žáka. Je nutné počítat s psychomotorickým neklidem a určitou neobratností při manipulaci s věcmi (padání, hledání pomůcek). Také nepořádek může být deficitem, který snižuje celkovou výkonnost. Při nastavení pravidla, by však mělo dojít ke zlepšení problému. Nemělo by být ohroženo postavení dítěte v kolektivu (ohrožení, nejistota, zvýšená agresivita).

Nutná je intenzivní spolupráce poradny, rodiče, škola. Cílem je Davidovi pomoci, nastavit konkrétní pravidla, týkající se výkyvů, které nejvíce narušují průběh vyučování. Nabídnut každodenní emailový kontakt dle potřeby. Snažit se o individuální přístup, respektovat osobní tempo žáka. U písemného projevu nutno počítat se zhoršenou úpravou, je třeba i nadále podle potřeby psát zkrácené diktáty nebo je nahradit doplňovacím cvičením. David má nyní výrazné potíže s orientací v textu, přepis, opis se značnými obtížemi- zhoršení úpravy, větší chybovost, zpomalení pracovního tempa. Proto není vhodné opisování, přepisování.

Dle potřeby dát časovou dotaci na psaní a následnou kontrolu ve všech učebních předmětech. V dalších ročnících budou sešity s úzkými linkami, chlapec by tedy neměl mít tak velký problém s proporcionality grafemů. V případě přetrvávání je vhodné sešity doplnit pomocnými linkami. Rozšiřující učivo i motivační činnosti i nadále hravé a mělo by být

hodnoceno. Připraví např. něco pro spolužáky, najde hru, najde něco v knížce atd. Hodnocení formou pochvaly, známkou, tiskátkem.

Průběžně hodnotit v hodinách kladné a dobré zvládnutí situace a úkolu. Nebrat jako samozřejmost, chlapec potřebuje vědět a opakovaně se utvrzovat, zda konkrétní situace zvládl nebo ne. Po intenzivní zátěži může docházet k impulzivité a přecitlivělosti, a k výrazným výkyvům zejména v družině a při zájmové činnosti.

Důležitá je také pravidelná kontrola notýsku, „úkolníčku“, žákovské knížky. A práce s dítětem na úkolech dle pokynů, která je zadávána při každé návštěvě poradny. Nutný je pravidelný režim, pochvaly, motivace, postihy. Trávení volného času s rodiči- střídat s oběma, jen s matkou, jen s otcem. Je dobré zavést tzv. rituály- příprava aktovky, penálu, pomůcek, vždy pod dohledem dospělého. Chlapec by měl i nadále pokračovat v zájmových aktivitách, které přispívají k odreagování dítěte, zvýšení sebevědomí a motorické obratnosti.

Vyšetření č. 3- 3/2011

Z následku

Kontrolní šetření dle doporučení ve zprávě (realizace integračních opatření). Podklad k integraci uvádím v příloze č.13. Aktuálně je David bez medikace (ADHD).

Učí se v běžné třídě základní školy (4.ročník), na pololetním vysvědčení chvalitebná z Čj, dále výborné výsledky. Ve škole realizována integrační opatření – píše zkrácené diktáty, doplňovací cvičení, která buď jen doplňuje nebo následně opisuje. Ve školních sešitech zhoršená úprava, výrazné výkyvy v úrovni písemného projevu. Odvíjí se i od vnitřního rozpoložení či únavy dítěte (ADHD). Písmo i číslice již nebývají tak rozházené, úspěšně je udrží i na lince, občas škrtá, opravuje již napsané. Ze zájmů uvádí plavání, chovatelský kroužek.

Celkem úspěšně zvládá obsah učiva 4.ročníku. Je aktivní v rozšiřování učiva. Problémem zůstává ovládání emocí při hodinách, „předvádění se“, reaguje (hlasitě) na každý podnět z okolí. Pracuje podle IVP s úlevami, realizována reedukace i mimo vyučování - důslednost při dodržování pravidel a požadavků. V kolektivu má vedoucí postavení, je kamarádský a dobrosrdečný. Rád se vžívá do virtuální reality, pak se hůře soustředí. Pracuje v pomalém tempu. Je neobratný v hrubé i jemné motorice. Řečový projev občas překotný (mluvení předbílá myšlenku, pak je projev s latencemi). V Čj občas chybuje, píše i diktáty, pokud se soustředí, má dobré výsledky. Snaží se i o samostatné zápisy. Hlasité čtení je bez výrazu, dobře se orientuje v textu, porozumění v normě. V Ma dokáže pracovat dobře,

ale v pomalejším tempu, je-li rozptýlen, práci odvede z ¼. Dobře řeší slovní úlohy. Grafomotorické potíže ovlivňují výkon v geometrii. Větší potíže ve výchovách– je třeba soustředění a usměrněný pohyb.

Jak je patrné z předchozí zprávy, došlo ke zlepšení spolupráce rodiny a školy a k důslednému dodržování minulých doporučení. Z tohoto důvodu nastaly u Davida pokroky.

Diktát- při respektování osobního tempa je diktát bez specifických chyb. Krátká i delší slova píše bez přerušení. Tvar i sklon písma se snaží dodržet. Psaný projev působí o mnoho čitelněji než při minulém vyšetření v roce 2010. David minimalizoval škrtnutí a přepisování.

Přepis, opis- chlapec již nezpomaluje pracovní tempo, v rámci realizovaných integračních opatření většinou vše stihne, pokud se soustředí na práci. Občas škrtnutí, opravuje se, lépe se orientuje v předloze. Tvar a sklon písma dodržuje. Pravolevá orientace v normě, motorické dovednosti v normě, napodobení pohybu průměrné. Celková vizuomotorická koordinace dobrá. Zraková diferenciací v normě. Přepis, opis je rovněž na lepší úrovni než při vyšetření v roce 2010.

Vzhledem k důslednému dodržování uvedených doporučení jak ze strany rodičů, tak ze strany školy, došlo u Davida k výraznému zlepšení jak chování, tak učení. Potvrzují to nejen školní výsledky, záznam z vyšetření v poradně, ale i vysazená medikace na hyperaktivitu. **Přesto je i nadále nutné dodržovat následující opatření:**

V dalším vzdělávání se dále doporučuje zohlednit vzdělávací potřeby žáka v souladu s §16, odst. 2 Zákona 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a pokračovat v realizaci integračních opatření.

Ve škole bude výkon dítěte i dále výrazně ovlivněn poruchou pozornosti (ADHD). Je nutné počítat s průběžným motorickým neklidem i určitou neobratností při manipulaci s věcmi (padání, hledání pomůcek) a nepořádkem. Snižování celkové výkonnosti se projevuje při únavě. Je potřeba zamezit agresivitě nebo zvýšení agresivity při obraně z nejistoty a při pocitu ohrožení. Důležitý je individuální přístup a respektování osobního pracovního tempa. U písemného projevu počítat se zhoršenou úpravou, je třeba i dále dle potřeby psát jen zkrácené diktáty nebo je nahradit doplňovacími cvičeními, není vhodné opisování či přepisování.

Rozšiřující učivo, motivační činnosti by měly být i dále hravé a mělo by být hodnoceno. Průběžně v hodinách hodnotit výrazně kladné a dobré zvládnutí situací (bez nevhodného

verbálního projevu, případné agresivní projevy) a nebrat jako samozřejmost. Pokračovat v zájmových aktivitách, které nebudou výkonově postavené, které přispějí k odreagování dítěte, ke zvýšení sebevědomí, vhodné zaměření na přetrvávající motorickou neobratnost.

Druhý pozorovaný chlapec je Marek.

Případ Marek, nar. 2000

Marek je klientem poradny od 05/2006, kdy byl realizován odklad školní docházky, program Hypo, APGMT. Vzhledem k diagnóze ADHD (neurologie) a k optimálnějšímu zvládání sociálních situací doporučen asistent pedagoga. Ve školním roce 2008/09 docházel na reedukační péči, která od 02/2009 byla nahrazena reedukačním podpůrným programem KUPOZ. Od 09/2009 se stupňovaly výkyvy chování ve škole, neadekvátní reakce. Maminka v 09/2009 řešila své zdravotní problémy (hospitalizace, rekonvalescence). Již v 08/2009 měla zájem o šetření. Termín byl posunut až po návratu z nemocnice, po určité době rekonvalescence, kdy maminka byla schopná spolupracovat. Škola byla informována o této situaci. Zhoršené chování Marka mohlo být vázané na změnu situace v domácím prostředí.

Osobní anamnéza: chlapec se narodil v 8/2000. Porod předčasný, bez komplikací, poporodní adaptace dobrá. Psychomotorický vývoj v normě, vážněji nestonal.

Rodinná anamnéza: chlapec se narodil do úplné rodiny, má dva sourozence– starší bratry (1988, 1998). Oba pocházejí z prvního manželství matky. Starší bratr v současné době studuje na vysoké škole. Druhý bratr je žákem základní školy. Všichni sourozenci žijí ve společné domácnosti. Vztahy mezi sourozenci jsou dobré. Vztah mezi nejstarším bratrem a otčímem je problematický. Vztah otce a dvou mladších bratrů je velmi dobrý. Otec se plně věnuje všem dětem. Matka (1966) pracuje jako účetní, otec (1965) vysokoškolák.

Diagnóza: dysgrafie, hyperaktivní projevy s emoční nevyrovnaností (ADHD) u dítěte s intelektovými schopnostmi v pásmu průměru.

Vyšetření č.1- září 2009

Z vyšetření v poradně

Maminka vypadá unavenější, přesto je seznámena se situací. O některých problémech neměla informace. Zároveň připustila, že po návratu z nemocnice všechny ve škole požádala, že se ještě necítí dobře a problémy se synem by teď těžko řešila. Chlapec patří ve třídě k nejhorším žákům. Doma nedokáže přijmout výtku, uznat chybu, cítí se ukřivděný. O prázdninách byl na šachovém táboře, pobyt se nevydařil. Marek komunikačně a sociálně nezvládl pobyt nezvládl, zanevřel i na šachy, ve kterých byl úspěšný. Doma je verbálně otevřenější, tlumočí co se dělo ve škole, ale pokud proběhl konflikt, stává se jeho mluva překotná, obtížně srozumitelná, musí se počkat než se uklidní. Kromě sportovních kroužků v ZŠ, dochází na kroužek Aj do Ústí n/L (lektor byl seznámen se stavu dítěte– od té doby již nejsou problémy). Ze školní družiny nemá maminka informace o výraznějších potížích dítěte.

Ze školního dotazníku

Marek sedí ve škole v poslední lavici (asi 24 dětí ve třídě). Ve školních sešitech převládají velké neúhledné grafémy, občas specifické chyby. Nepoužívá tzv. „těsnopisné sešity“, do kterých psal v loňském školním roce. Písemný projev je špatný, hodnocen dostatečnými, často hodnoceno učiteli tak, že práci „nedokončil“, „nepracoval“, kolik toho chybí. Vedení školy i ostatní pedagogové uvádí nerespektování autority (tykání, odmítání dělat úkoly s ostatními doprovázené verbálně– já to umím, nemusím, udělám to potom, jsem geniální, proč bych to dělal apod.). Situace řeší útek z třídy po celé budově školy. Zamyká se na WC, nechce ze šatny, toalety či jiné místnosti v budově odejít. Zpočátku takto řešil zvládnutí určité sociální situace, v poslední době z pohledů pedagogů takto neadekvátně řeší všechny situace. Častěji se stává, že Marek má svůj svět, svůj způsob prožívání, kdy nevnímá okolí a ulpívavě setrvává ve své činnosti.

Pedagogové mají obavu o důsledky chování, pokud chlapce nemohou najít- hrozí úraz nejen jeho osobě, ale i ostatním spolužákům. Informace od rodičů dětí se již dostaly k vedení školy. Velmi obtížně se vytrhává z těchto projevů. Škola nesleduje výraznější změnu v chování dítěte v době, kdy je maminka již v pořádku a doma jsou opět nastavené původní pracovní i ostatní stereotypy. Marek dochází ve škole na sportovní kroužky (míčové hry, florbal- 1x týdně, zatím bez výrazných výkyvů).

Z náslechu

U chlapce přetrvával mírný psychomotorický neklid, náznaky „šáškování“, občas hraní s pomůckami, bouchání do stolu, houpání na židli, hlučné pokládání věcí. Časté byly hlasité projevy vykřikování, pobrukování související se zadanou činností, kdy verbálně doprovázel, jak činnost zvládl, že to umí.

Kontakt v poradně navazuje lehce, je však drzý, hlučný, až agresivní. Řeč srozumitelná, překotná. Sluchová analýza úspěšná na 80%, selhává u víceslabičných slov, shluků souhlásek. Čtenářské dovednosti průměrné, čtení plynulé, potíže s orientací v textu. Problém nastává, když má najít konec a začátek dalšího řádku. Porozumění čtenému je sníženo, dobře si vybavuje závěr čteného, dějové souvislosti. Grafomotorické dovednosti jsou výrazně sníženy.

Vzhledem ke stanovené diagnóze dysgrafie jsem se při náslechu zaměřila stejně jako u prvního pozorovaného chlapce na 3 formy písemného projevu: **opis, přepis, diktát**. Hodnotila jsem rovněž plynulost a rychlost psaní, tvar a sklon písma, úpravu a obtíže při psaní. Při psaní Marek upřednostňuje pravou ruku, úchop s odchylkou, držení tužky je neuvolněné, křečovitě, pohyb prstů supluje pohybem zápěstí. Ukázky z psaného projevu chlapce uvádím v příloze č.14 a zápisy v notýsku v příloze č.15.

Diktát- u diktátu je charakteristické pomalé pracovní tempo, je nejistý u gramatiky při odůvodňování tvrdých a měkkých slabik, občas specifické chyby. Na diktát mu byl ponechán dostatek času, jak na psaní, tak na opravu. Kratší slovo je schopen napsat i jedním tahem. Písmo je velké, neúhledné, nevejde se do linek, nejednotný sklon, porušena proporcionalita, elasticita.

Opis, přepis- je také v pomalém pracovním tempu. Chlapec se obtížně orientuje v textu, častější specifické chyby, vynechává grafémy a diakritická znaménka. Při napodobení pohybu je neobratný, občas se plete při výběru z párových končetin. Vizuomotorická koordinace v kombinaci s napodobením předlohy na hranici defektu. Pravolevá orientace bez potíží. Vizuální diferenciaci nespolehlivá, četné chyby v reverzních figurách. I při přepisu je písmo neúhledné, nestojně velké, má různý sklon i tvar.

Pro další práci s dítětem vzhledem k uváděné diagnóze bych doporučovala zohlednit vzdělávací potřeby žáka v souladu s §16, odst. 2 Zákona 561/2004 o předškolním, základním,

středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, a realizaci integračních opatření. Podklad k integraci a vypracování IVP uvádím v příloze č.16.

Vzhledem k výsledku z neurologického vyšetření, počtu dětí ve třídě, výkyvům v chování u dítěte doporučuji asistenta pedagoga podle § 16, odst. 9 Zákona 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Asistentem pedagoga budou postupně nastavené konkrétní možnosti péče a spolupráce s Markem. Cílem této spolupráce je pomoci dítěti lépe zvládat sociální situace, lépe se zapojovat do skupinové práce, preventivně ošetřovat vzniklé blokace. Zároveň by přítomnost asistenta měla pomoci třídnímu pedagogovi pokrýt tu část výuky, školního dne, kdy se potřebuje věnovat třídě. Dále by realizoval individuální přístup a korigoval zátěžové situace. Asistent pedagoga by měl být ve třídě stále, zejména nyní, kdy celé okolí (vedení školy, pedagogové, rodiče, poradna) hledá možnosti, jak dítěti pomoci. Na asistenta by měly být převedeny takové činnosti, které se v běžném způsobu vzdělávání podílejí na snížené úspěšnosti dítěte. Jsou to např. sledování zapisování úkolů, pomůcek, odevzdávání úkolů, sledování pozornosti dítěte, příprava pomůcek na další hodinu. Také doporučuji, aby chlapec asistentovi hlásil každý odchod ze třídy i o přestávce.

Marek postupně dozrává, ale vzhledem k věku, je jeho sociální i emoční připravenost na komunikaci s okolím stále méně zralá. Je třeba společně konkrétní nastavení podmínek, aby se v prostředí pohyboval s větší jistotou a neměl potřebu unikat do náhražkových forem chování (útěky ze třídy, překotné řešení situací při komunikaci dětmi, obava z neúspěchu, odmítání pomoci od spolužáků, agresivita, obavy ze selhání, apod.). **Dále doporučuji tato opatření:**

V případě výkyvů, neadekvátní reakce, útěků ze třídy by měl Marek svoje místo ve třídě nebo na chodbě, kam by si šel sednout. Měl by tam určenou konkrétní činnost, u které by se odreagoval a lépe zvládl svůj problém. Toto místo by bylo i pro ostatní, pokud by měly podobný problém jako Marek. Učitel by tak mohl zatím dále pracovat se třídou, a nebyla by narušena vyučovací hodina.

Pro zlepšení informovanosti zúčastněných stran (ZŠ, poradna) navrhuji zapisovat do sešitu problémové situace, a průběžná hodnocení i za jednotlivé hodiny. Zapisování by sloužilo k jasnému oddělení situací, které zvládl a nezvládl. Také pro Marka by bylo zapisování přínosné, neboť by v notýsku neměl jen prohřešky, ale i to, co se mu povedlo nebo v čem se zlepšil. Je však důležité oddělit hodnocení za učení a chování. Informace může zapisovat kromě pedagoga i asistent. Informace v notýsku, který by Marek nosil domů, by byly základem pro hodnocení rodičů, následné pochvaly a postihy.

Dále doporučuji průběžný kontakt (asi 1x týdně) třídního pedagoga, asistenta a rodiče/ů, který bude sloužit k osobní konzultaci, týkající se problémových situací, školních výsledků a chování chlapce. Zejména rodiče budou tímto způsobem vyrozuměni o nezkresleném náhledu na chlapcovo chování.

Ke zlepšení dysgrafických obtíží doporučuji na psaní zavést sešity s pomocnými linkami. K rozvíjení jemné motoriky lze využít stříhání, trhání papírů, skládání puzzle a stavebnic. Dále může chlapec pomáhat s domácími pracemi, zejména mamince v kuchyni, což také přispívá k rozvoji jemné motoriky nebo je vhodné zařadit aktivity, které uvádím v příloze č.12. Pro domácí přípravu je vhodné zakoupení pracovních listů, které jsou zaměřeny na uvolňovací cviky a grafomotoriku. Tyto listy by měly být používány nejen před každým psaním domácích úkolů, ale i před kreslením. Jejich nespornou výhodou je, že jsou vždy namotivovány básničkou nebo příběhem a děti tudíž baví plnit nejrůznější úkoly. Tím bezděčně rozvíjí jemnou motoriku a koordinaci. Ve školním i v domácím prostředí je důležité dbát na správné sezení chlapce, správné držení psacího náčiní a správný náklon papíru.

Písemný projev ve škole nebo cvičení doma by mělo být hodnoceno tolerantněji, týká se především úpravy. Zároveň by měl být písemný projev zkrácený, diktáty by měly být nahrazeny doplňovacími cvičeními. Opis, přepis je v současné době u chlapce velmi problematický, dítě se v předloze obtížně orientuje, ztrácí text, a to jak při opisu z běžných učebnic, tak při opisu z tabule. V praxi se osvědčilo text, ve kterém dítě pracuje i při domácí přípravě oddělovat záložkami. V případě již použitého ohledu podpůrného opatření doporučuji výsledný psaný text hodnotit v té kvantitě, kterou Marek odvedl. Je nutné respektovat osobní pomalé pracovní tempo při psaní.

Při domácí přípravě je důležité nastavit konkrétní pravidla, vymezit mantinely a způsoby hodnocení. V rodině by měla fungovat spolupráce mezi rodiči, tj. jednotnost, trpělivost, důslednost ve výchově a řešení domácích situací. Doporučila bych rodičům, hlavně matce, aby chlapce začali učit být více samostatným. Nejedná se totiž o chlapce, který by nezládl plnit si své povinnosti, ale o chlapce, který si zvykl na pohodlí. Chlapec je zvyklý, že mu matka připomene úkoly, přichystá školní pomůcky, eventuálně donese zapomenutou svačinu či pomůcky do školy. Musí se postupně učit být zodpovědný za plnění svých povinností a pokud je nebude plnit, musí umět přijmout důsledky, např. poznámku apod. V současné době se cítí ukřivděný, protože si pak vůbec neuvědomuje, že něco zanedbal nebo nezládl. Má přece všechno a je jedno, zda mu to přinese matka nebo si to přichystá sám.

V případě přetrvávání výrazných výkyvů, potíží, problematických projevů chování, které Markovi budou komplikovat příjem informací, ale i zvládnutí sociálních situací při realizaci již zmíněných opatření výše, je nutné po dohodě s lékařem nastavení medikace.

Vyšetření č. 2- říjen 2010

Z náslechu

Marek působí zraleji, dobře při individuálním kontaktu reaguje na pokyny. Znatelný je mírný psychomotorický neklid doprovázený zvýšenou mimikou v obličeji, který nastává po intenzivní zátěži nebo při nové instrukci, kdy se snaží o rychlé pochopení. Výslovnost je v normě, řeč srozumitelná. Fonematické rozlišování bez potíží. Sluchová analýza v normě. Čtenářské dovednosti průměrné, čtení plynulé, menší potíže s orientací v textu. Čtenému dobře rozumí, dokáže i převyprávět obsah. Grafomotorické dovednosti stále snížené. Upřednostňuje pravou ruku, úchop s odchylkou, držení tužky je neuvolněné, křečovitě.

Diktát- při psaní diktátu přetrvává pomalejší pracovní tempo, občas specifické chyby. Pokud je na diktát ponechán dostatek času a respektováno osobní tempo dítěte, výsledek je mnohem lepší. Písmo je stále velké, ale úhlednější, občas se nevejde se do linek, Marek se snaží udržet jednotný sklon a tvary písmen.

Přepis, opis- je také v pomalejším pracovním tempu. Chlapec se hůře orientuje v textu, stále vynechává grafémy a diakritická znaménka. I při přepisu je písmo velké, ale úhlednější, občas se nevejde se do linek. Celkově mohu přepis hodnotit jako podstatné zlepšení vzhledem k vyšetření v září 2009.

I nadále doporučuji asistenta pedagoga, neboť zlepšení, která nastala jsou výrazná jak ve školních výsledcích, tak v chování Marka. Vhodné je používat pracovní listy, které jsem doporučila při minulém vyšetření. Podle slov chlapce i maminky je pro Marka domácí příprava nyní zábavnější, pestřejší, nemusí se do ní nutit. Na pracovní listy se celkem těší. Bylo by dobré domácí přípravu i do budoucna provádět formou her, neboť takto provedená příprava chlapce baví a dokáže se pak lépe soustředit na práci. Vzhledem ke stále špatnému úchopu a držení tužky je stále důležité provádět uvolňovací a protahovací cviky, a cvičit motoriku.

Vyšetření č. 3- 3/2011

Z náslechu

S ohledem na minulá doporučení byla neurologem chlapci předepsána medikace pro celkové zklidnění. U chlapce přetrvával psychomotorický neklid, předvádění se, hraní si s pomůckami, bouchání do stolu, houpání na židli, hlučné pokládání věcí, vykřikování, nevhodné poznámky, medikací se toto vše upravilo.

Kontakt v poradně navazuje lehce, je klidný, veselý, více sebevědomý, výřečný. Má radost z úspěchů, je rád, že je v poradně pochválen. Řeč je srozumitelná. Sluchová analýza úspěšná na 90%, u víceslabičných slov a shluků souhlásek občas selhává. Čtenářské dovednosti průměrné, čtení plynulé, menší potíže s orientací v textu. Porozumění čtenému je dobré, vybavuje si závěr čteného, průběh i dějové souvislosti. Grafomotorické dovednosti stále snižené.

Diktát- při psaní diktátu potřebuje více času, přetrvává pomalejší pracovní tempo. Soustředí se na všechny vzniklé jevy, specifické chyby se objevují minimálně. Tvar, velikost a sklon písma se snaží udržet v jednotném stylu. Je opravdu vidět, že mu na výsledku práce velmi záleží. Úprava písma je celkově lepší, písmo čitelnější.

Přepis, opis- je rovněž také v pomalejším pracovním tempu. Od minulého vyšetření se lépe orientuje v textu, stále vynechává grafémy a diakritická znaménka. I při přepisu se snaží o to, aby písmo mělo jednotný tvar, velikost a sklon. Je vidět výrazné zlepšení ve tvaru písmen, která jsou tak čitelnější a preciznější. Celkově mohu přepis hodnotit jako podstatné zlepšení od minulého vyšetření.

Z vyšetření jsou patrné velmi výrazné pokroky u chlapce. Na první pohled je vidět, že s chlapcem se pracuje dle doporučení jak doma, tak ve škole. Výraznou měrou také ke zklidnění Marka přispěla medikace. Pro další práci s chlapcem doporučuji stále pomoc asistenta pedagoga a používání výše uvedených pomůcek. Doporučuji návštěvu neurologa a zvážení snížení a postupné vysazování medikace.

I nadále je vhodné vést chlapce k samostatnosti. Toto se velmi osvědčilo, již při vyprávění chlapce bylo zjevné, že má radost a chce se pochlubit s tím, jak si věci připravuje sám, jak se stará o školní a domácí přípravu. Také z kladného hodnocení pedagogů a zápisů v notýsku byl Marek nadšený. Navrhuji proto v zápisech pokračovat, tak jak bylo dohodnuto

při předchozích vyšetřeních. Zjevně tyto situace chlapce velmi pozitivně motivují a zvyšují mu sebevědomí a chuť ke školní práci.

7.4 Závěr výzkumné sondy

Jako objekty pozorování jsem zvolila záměrně děti stejného pohlaví, věku a se stejnou diagnózou. Jednalo se o dva chlapce ve věku 10 let, s diagnostikovanou specifickou poruchou učení- dysgrafií. Mohlo by se zdát, že pokud dítě trpí stejnou specifickou poruchou učení jako jeho vrstevník, budou při práci s ním používány stejné metody, techniky, postupy. Není tomu vždy tak. Každé dítě je jiné a potřebuje individuální přístup a zacházení. Z tohoto důvodu, i když mají oba chlapci stejnou diagnózu, bylo s nimi pracováno odlišným způsobem.

U prvního zkoumaného chlapce Davida jako zásadní problém bylo nedůsledné dodržování pokynů ze strany rodičů, které obdrželi v poradně. Ačkoliv bylo mamince při konzultaci vše řádně vysvětleno, celou situaci a následnou domácí péči chápala, s dítětem dle pokynů téměř nepracovala. Nulová domácí příprava dle doporučení z poradny se odrazila na výsledcích a chování dítěte. Tento fakt zjevně odhalilo šetření v poradně v roce 2010. Po tomto vyšetření již byla ze strany rodičů dodržována všechna doporučení. Na kontrolním šetření o několik měsíců později, v březnu 2011 byly výsledky o mnoho lepší. Rovněž bylo na první pohled vidět, že s dítětem se skutečně pravidelně a řádně pracuje.

Chlapec je intelektově na velmi dobré úrovni, zadané pokyny správně chápal. Problémem byla pouze dysgrafie. Doporučení a pomůcky pro práci se týkala výhradně dysgrafických obtíží. Pomůcky, které jsem navrhovala pro Davida jsou uvedeny jako doporučení u jeho případu.

U druhého pozorovaného chlapce Marka byla rovněž diagnostikována specifická porucha učení- dysgrafie. Tuto poruchu ovšem výrazně ovlivňovala také porucha ADHD, kterou trpěl i předchozí chlapec, nebyl jí však v takové míře ovlivněn. Marek byl téměř nezvladatelný. Při prvním setkání na náslechu na mě působil velmi nevychovaně, arogantně, agresivně a umíněně. Pomocí medikace se jeho alarmující stav a nevhodné chování podařilo upravit. Chlapec byl však natolik slabý ve škole, že i přes veškerou péči potřeboval pomoc asistenta pedagoga. Musím podotknout, že rodiče hned od začátku plnili doporučení z poradny a dobře fungovala také spolupráce rodičů, poradny a školy.

Domnívám se, že také z tohoto důvodu byly lepší výsledky u chlapce patrné již při dalším vyšetření v poradně v roce 2010, na rozdíl od výsledků u Davida. U Marka bylo nutné, aby po celou dobu školní výuky pracoval s asistentem pedagoga. Velmi pozitivní dopad mělo

i mnou navrhnuté opatření- zapisování prohřešků a pochval do notýsku. Zápisy sloužily jak rodičům, kteří měli časté a nezkreslené informace o školní práci a chování dítěte, tak v poradně a v neposlední řadě i pro samotného chlapce. Z šetření v poradně bylo zřejmé, že před tímto zapisováním do notýsku měli rodiče jen částečné nebo zkreslené informace. O některých událostech dokonce nebyli informováni vůbec. Ani chlapec si některé situace nevybavoval, jiné záměrně zkresloval. Speciální pedagog pak rovněž neměl úplné a dostatečné informace o chování a výsledcích žáka, na základě kterých by s ním mohl efektivněji pracovat.

Při posledním náslechu na mě chlapec působil lépe než při náslechu prvním. Vzhledem k užívané medikaci byl klidnější a vyrovnanější, víc soustředěný, práci mnohem lépe a rychleji zvládal.

Domnívám se, že oběma chlapcům bylo pomoheno v rámci možností, i když každému z nich jiným způsobem. Jejich školní výsledky se výrazně zlepšily. Velkou měrou k tomu přispěli rodiče, kteří se i přes počáteční potíže dětem věnovali, denně s nimi pracovali dle pokynů a pravidelně předkládali v poradně vypracované tzv. domácí úkoly.

8. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou specifických poruch učení, jejich terminologickým vymezením, etiologií, klasifikací, ale také rodinným prostředím, výchovou a diagnostikou. Problematika specifických poruch učení se i nadále řadí k aktuálním problémům současného školství. Zaměřuji se proto na využívání technik k reedukaci a nápravné péči specifických poruch učení pro žáky se specifickými poruchami učení 1. stupně základní školy.

Důležitým předpokladem reedukace, nápravy je včasné diagnostikování hlavních příčin výukových obtíží dítěte. U každého žáka s SPU je nutné pečlivě zvolit vhodná opatření, která mu pomohou eliminovat či odstranit potíže a podpoří jeho další vývoj. Specifické poruchy učení působí na dítě celistvě. Jejich nápravou musí být tedy komplexní péče, které se účastní odborní pracovníci (speciální pedagog, psycholog, popř. psychiatr), rodiče a škola. Cílem této komplexní péče je, ukázat dítěti, že s odbornou pomocí dokáže poruchu překonat.

Při správném postupu a dodržování doporučených opatření ze strany rodičů i školy, je možné dítěti velmi výrazně pomoci nejen při dosahování lepších školních výsledků. Celkové zvládnutí situace napomáhá dítěti k získání většího sebevědomí, klidu, vyrovnanosti a chuti do další školní práce.

U obou pozorovaných chlapců uvádím kazuistiku, včetně rozboru jejich písemného projevu. V písemném projevu se vzhledem ke stanovené diagnóze dysgrafie zabývám opisem, přepisem a diktátem s různým časovým odstupem v rozmezí září 2009 až březen 2011. Časové rozmezí jsem stanovila úmyslně tak, abych mohla porovnat výsledky práce dětí a posoudit, zda navržená opatření byla alespoň minimálně účinná. Z mé výzkumné sondy je zlepšení školních výsledků a chování dětí při dodržení doporučených opatření patrné.

Jsem potěšena tím, že jsem alespoň malou měrou mohla přispět ke zlepšení školní i rodinné situace u obou chlapců. Zároveň si odnáším mnoho cenných poznatků, zkušeností, rad a postupů, které mohu vhodně využít při své pedagogické praxi. V úplném závěru této kapitoly uvádím můj oblíbený citát od učitele národů Jana Amose Komenského, neboť se domnívám, že vhodně zakončuje celou diplomovou práci.

„Nad zlato dražší klenot je dítě, ale nad sklo křehčí. Snadno se může ublížit a škoda odtud nesmírná“ (Jan Ámos Komenský).

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V.: Rozvoj grafomotoriky: Jak rozvíjet kreslení a psaní, Computer Press, Brno 2006 (ISBN 80-251-0977-1)

JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, J.: Metody hodnocení a tolerance dětí se specifickými poruchami učení, D a H 1997

JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, J.: Reedukace specifických poruch učení u dětí, Portál, s.r.o., Praha 2008 (ISBN 978 – 7367 – 474 – 8)

KAPROVÁ, Z.: O problémech žáků s poruchami učení v současné škole a cestách k jejich řešení, Tech-Market, Praha 1997 (ISBN 80-86114-13-9)

KIRBYOVÁ, A.: Nešikovné dítě. Dyspraxie a další poruchy motoriky, Portál, Praha 2000 (ISBN 80-7178-424-9)

KOŠČ, L.: Patopsychológia - Poruchy učenia a správania, SPN, Bratislava 1975

KREJBICHOVÁ, D.: Náprava dyslexie, dysgrafie a dysortografie ve vyučovacím procesu na nižším stupni základní školy, Centrum dalšího vzdělávání pedagogů v Plzni, 1994

KYSUČAN, J., KUJA, J.: Kapitoly z teoretických základů speciální pedagogiky, Univerzita Palackého, Olomouc 1996 (ISBN 80- 7067- 677)

KUCHARSKÁ, A.: Specifické poruchy učení a chování, Portál, Praha 1998 (ISBN 80- 7178- 244- 0)

MARTIN, M., WALTMANOVÁ - GREENWOODOVÁ, C.: Jak řešit problémy dětí se školou, Portál, s.r.o., Praha 1997 (ISBN 80- 7178- 125- 8)

MATĚJČEK, Z.: Dítě a rodina v psychologickém poradenství, SNP, Praha 1992 (ISBN 80- 04- 25236- 2)

MATĚJČEK, Z.: Dyslexie - specifické poruchy učení, H & H, Praha 1993
(ISBN 80- 85787- 27- X)

MATĚJČEK, Z.: Poruchy čtení a psaní, SPN, Praha 1966

NOVÁK, J.: Dyskalkulie: metodika rozvíjení základních početních dovedností, Tobiaš, Havlíčkův Brod 2004 (ISBN 80-7311-029-6)

NOVÁK, J., SMUTNÁ, J.: Předpoklady k učení u dětí dyslektických a dysgrafických, Augusta, Litomyšl 1996 (ISBN 80 901 806-7-1)

PIPEKOVÁ, J.: Kapitoly ze speciální pedagogiky, Paido, Brno 1998
(ISBN 80- 85931- 65- 6)

POKORNÁ, V.: Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení, Portál, s.r.o., Praha 2007
(ISBN 978– 80– 7367– 350– 5)

POKORNÁ, V.: Poruchy chování u dětí a jejich náprava, Karlova Univerzita, Praha 1993
(ISBN 80 - 7066 - 600 - 5)

POKORNÁ, V.: Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování, Portál, Praha 2001
(ISBN 80- 7178- 570- 9)

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: Pedagogický slovník, Portál, Praha 1995
(ISBN 80-7178-029-4)

SELIKOWITZ, M.: Dyslexie a jiné poruchy učení, Grada Publishing, spol.s.r.o., Praha 2000
(ISBN 80- 7169- 773- 7)

SLOWIK, J.: Speciální pedagogika, Grada Publishing, a.s., Praha 2007
(ISBN 978– 80– 247– 1733– 3)

TYMICOVÁ, H.: Nauč mě číst a psát, SPN, Praha 1985

VÁGNEROVÁ, M.: Školní poradenská psychologie pro pedagogy, Karolinum, Praha 2005 (ISBN 80-246-1074-4)

VÍTKOVÁ, M.: Integrativní speciální pedagogika: Integrace školní a sociální, Paido, Brno 2004 (ISBN 80-7315-071-9)

ZELINKOVÁ, O.: Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program, Portál, s.r.o., 2007 (ISBN 978– 80– 7367– 326– 0)

ZELINKOVÁ, O.: Poruchy učení, Portál, s.r.o., Praha 2009 (ISBN 978– 80– 7367– 514– 1)

POUŽITÉ INTERNETOVÉ ADRESY

<http://www.skolaonline.cz>

<http://www.rodina.cz>

http://propravo.clanwars.cz/skolsky_zakon_561_2004.doc

<http://www.awarelaxcentrum.cz/kazuistika-adhd>

<http://www.pppnj.adslink.cz/data/odborneclanky/SPU.html>

10. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1	Žádost o vyšetření dítěte
Příloha č.2	Školní dotazník
Příloha č.3	Zákon č. 561/2004 Sb. §16 a §18
Příloha č.4	Doporučená struktura IVP
Příloha č.5	Doporučená struktura IVP pro I.stupeň
Příloha č.6	IVP ukázkový vzor
Příloha č.7	Poznámky k IVP
Příloha č.8	Připomínky k IVP
Příloha č.9	Konkrétní způsoby reedukace SPU
Příloha č.10	Literatura a pomůcky pro děti s SPU
Příloha č.11	Ukázky písemného projevu chlapce Davida
Příloha č.12	Náměty na rozvoj jemné motoriky
Příloha č.13	Podklad k integraci a vypracování IVP Davida
Příloha č.14	Ukázky písemného projevu chlapce Marka
Příloha č.15	Zápisy z notýsku Marka
Příloha č.16	Podklad k integraci a vypracování IVP Marka

PŘÍLOHY

**Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje
a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Teplice, příspěvková organizace
Pracoviště: Lípová 651/9, 415 01 Teplice
telefon: 417 533 669, e-mail: teplice@pppuk.cz**

**Žádost zákonných zástupců o vyšetření dítěte
v Pedagogicko psychologické poradně**

Dne.....

Žádám o vyšetření mého dítěte.....nar.....

Které navštěvuje školu.....třídu.....

Jméno otce

Jméno matky

Důvod žádosti o vyšetření:

Pozvánku pošlete na adresu:.....

Telefon, mobil :

E-mail :

Souhlasím / nesouhlasím s tím, aby poradně škola zaslala vyplněný školní dotazník

Termín šetření :.....

Podpis zák. zástupce dítěte :

P.O.BOX 90, 415 01 Teplice
www. pppuk.cz
e-mail: info@pppuk.cz

tel.: 417 533 669
IČ: 61 515 809
bank.spoj.: KB Teplice 337 30-501/0100

**Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje
a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Teplice, příspěvková organizace**

Pracoviště: Teplice, Lipová 651/9

telefon: 417 533 889, 602 552 976, e-mail: teplice@pppuk.cz

ŠKOLNÍ DOTAZNÍK - zš

Jméno dítěte		Škola		
Datum narození		Třída	Tř. učitel	
Bydliště		Datum		
Telefon		Podpis vých. poradce		

Konkrétní popis problému (BEZ UDÁNÍ DŮVODU NELZE ŽÁDOST PŘIJMOUT)

--

Dosavadní vývoj problému

--

Přijata opatření

--

Co škola od poradny očekává

--

Rodina	
Matka	Otec
Jméno	
Vzdělání	
Zaměstnání	
Telefon	
E-mail	
Sourozenci	Jméno, datum narození, škola (je klientem PPP)
1.	
2.	
3.	

Základní údaje o školní docházce dítěte				
Mělo dítě odklad školní docházky?	ano ☐	ne ☐		
Opakovalo dítě některý ročník?	ano ☐	ne ☐		
Kterou třídu a kolikrát?.....				
Spolupráce rodičů a školy				
Účastní se rodiče třídních schůzek?	vždy ☐	většinou ano ☐	spíše ne ☐	téměř nikdy ☐
Vyhledávají rodiče individuální konzultace?	často ☐	občas ano ☐	spíše ne ☐	téměř nikdy ☐
Pomáhají rodiče v domácí přípravě?	vždy ☐	většinou ano ☐	spíše ne ☐	téměř nikdy ☐
Nosí dítě věci na vyučování?	vždy ☐	většinou ano ☐	spíše ne ☐	téměř nikdy ☐

Prospěch dítěte
Známky na posledním vysvědčení (hlavní předměty)

Výsledkově (hlavní předměty)

Uvedte jak pracuje dítě v ČJ (čtení, psaní, mluvnice, pravopis, písemné a ústní projevy):

Uvedte jak pracuje dítě v M (numerické počítání, logický úsudek, slovní úlohy, geometrie):

Jak pracuje v ostatních předmětech? V čem je dítě dobré, vyniká ?

Osobnostní charakteristiky dítěte

Jaké dítě je? (krátce prosím popište osobnost dítěte):

Má problémy v některé z následujících oblastí?

neposlušnost ☐	agresivita ☐	nepozornost ☐
přecitlivělost ☐	úzkostnost ☐	emoční labilita ☐
smutek ☐	plachost ☐	zapomnětlivost ☐
pasivita ☐	třídní šašek ☐	obětní beránek ☐

Sociální postavení

má vedoucí postavení ☐ vcelku oblíben ☐ stojí na okraji třídy ☐

Práce ve škole

Aktivita při hodině

hlásí se i když nezná odpověď ☐ hodně se hlásí ☐ hlásí se průměrně ☐ nehlásí se ☐

Pracovní tempo

pomalé ☐ přiměřené ☐ rychlé, zbrklé ☐ s výkyvy ☐

Samostatnost

dokáže pracovat samostatně ☐ občas potřebuje pomoc ☐
potřebuje k práci dohled ☐ neustále potřebuje vést ☐

Pozornost

zřídka kdy nepozorné ☐ občas nepozorné ☐ často nepozorné ☐

seběmenší podnět ho odvede od práce ☐

V průběhu výuky dochází k významnějšímu

zhoršování pozornosti ☐ nárůstu únavy ☐ nárůstu neklidu ☐ zpomalení tempa ☐

Pohybové charakteristiky dítěte

hrubá motorika (TV): těžkopádné ☐ přiměřeně obratné ☐ zbrklé, neobratné ☐

jemná motorika (VV,...) šikovné ☐ přiměřeně obratné ☐ neobratné ☐

Řeč

vyslovuje správně ☐ nevyslovuje správně některé hlásky ☐ občas zadržává ☐

obtížnější slova s potížemi ☐ neustále zadržává, kóktá ☐ řeč nesrozumitelná ☐

má chudý slovník ☐

Dne:zpracoval:.....
jméno a podpis pedagoga

Děkujeme za Váš čas věnovaný dotazníku.

SOUHLAS ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ S VYŠETŘENÍM ŽÁKA (bez souhlasu rodičů nelze žáka šetřit)

Souhlasím s vyšetřením svého dítěte v PPP.

Dne:
jméno a podpis zákonného zástupce

Možné vyjádření zákonného zástupce:

S uvedenými údaji v dotazníku

souhlasím ☐ souhlasím částečně ☐ nesouhlasím ☐

Zákon č. 561/2004 Sb.

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných

§16

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

(1) Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

(2) Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

(3) Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

(4) Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona

- a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy,
- b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo
- c) postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu.

(5) Speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů zjišťuje školské poradenské zařízení.

(6) Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám. Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Délku středního a vyššího odborného vzdělávání může ředitel školy ve výjimečných případech jednotlivým žákům nebo studentům se zdravotním postižením prodloužit, nejvýše však o 2 školní roky.

(7) Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou. Dětem, žákům a studentům neslyšícím a hluchoslepým se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob podle jiného právního předpisu 11a). Dětem, žákům a studentům, kteří nemohou číst běžné písmo zrakem, se zajišťuje právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma. Dětem, žákům a studentům, kteří se nemohou dorozumívat mluvenou řečí, se zajišťuje právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím náhradních způsobů dorozumívání.

(8) Vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení, zřizují se pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením školy, popřípadě v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy. Žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, žáci se souběžným postižením více vadami a žáci s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzdělávání jinak. Příprava na vzdělávání dětí se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem se může poskytovat v přípravném stupni základní školy speciální.

(9) Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy může ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.

(10) Ke zřízení jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy v rámci školy podle odstavce 8 a ke zřízení funkce asistenta pedagoga podle odstavce 9 je v případě škol zřizovaných ministerstvem či registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, nezbytný souhlas ministerstva, v případě škol zřizovaných ostatními zřizovateli souhlas krajského úřadu.

§ 18

Individuální vzdělávací plán

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu i z jiných závažných důvodů.

DOPORUČENÁ STRUKTURA individuálního vzdělávacího programu

Cizí jazyk - 1.stupeň – body u jednotlivých částí jsou orientační, nemusí být v IVP všechny.

Jméno :

Narozen :

Bydliště :

Škola, třída:

Školní rok:

Učební dokument:

Vyšetření ze dne:

Kontrolní vyšetření:

Obsah programu.

1. Podklady k integraci: poskytnuté PPP, SPC, v Teplicíchdne.....
2. Speciální pedagog:
3. Psycholog (poslední aktuální šetření):
4. Diagnostika: Dyslexie, dysortografie, dysgrafie.
5. Plán určen pro vyučovací předmět: cizí jazyk (pro jeden, jen naukové předměty zařadí mezi ostatní a vymezit reedukační opatření). Žák bude vyučován dle Osnov ZŠ ...dle ročníku.

Reedukace: zaměřena na rozvoj postižené dovednosti:

Dyslexie:

- dle stupně poruchy omezit hlasité čtení před třídou, v počátku reedukace po potvrzení dg případně nečíst hlasitě vůbec před třídou, u některých dětí hodnotit čtení známkou v první minutě, u jiných po „rozečtení“;
- rozvoj sluchového rozlišování – zachycení správné výslovnosti hlásek, slov v cizím jazyce,
- rozvoj zrakového rozlišování,
- při fixaci hlásek pracovat s názorem,
- postřehování hlásek, slabik, slov při kratší i delší expozici,
- dle typu poruchy čtení se čtenářským okénkem (odstranění dvojitého čtení), se čtecí záložkou,
- nácvik čtení po slabikách s postupným odkrýváním prstem,
- kroužkování či podtrhávání opakujících se slov v textu (fixace globální metodou),
- čtení jednoduchých vět, krátkých odstavců, textů (vždy text vybrán dle aktuální možnosti dítěte, optimium pro pochvalu) s kontrolou a opravami chybně přečtených slov,
- nácvik obtížných slov z článků před vlastním čtením,
- párové čtení (učitel+žák), střídavé čtení (učitel x žák),
- orientace v textu (při čtení, ale i hledání dle instrukcí),
- sestavování vět ze slov na kartách (spojení čtení s motorikou),
- čtení s porozuměním, rozvoj řečového projevu, rozumění kladeným otázkám v cizí řeči.
- zkvalitnění artikulace, artikulační obratnosti,....
- konverzace na dané téma.
- časová tolerance, respektování osobního tempa.

Dysortografie:

- psaní diktátů omezit – diktovat to, co dítě bezpečně zvládá, upřednostnit ústní zkoušení,
- nahrazení diktátu pravopisnými (doplňovacími) cvičeními (dítě dostane namnožený diktát a jevy doplňuje přímo do textu nebo přes fólii) – pozor u dětí s optickým oslabením !,
- práce s dějovými obrazy – popis v cizím jazyce – rozvoj mluvní pohotovosti, slovní zásoby,
- časová tolerance, respektování osobního tempa,
- střídání činností s možností návratu k přerušené práci,
- umožnit používání slovníků, gramatických tabulek (zjednodušené přehledy),
- nepsat celé opravy písemných prací, zavést tzv. sešity chyb,
- do osvojování zapojit co nejvíce smyslových analyzátorů (multisenzoriální přístup – využití kompenzačních pomůcek).

Dysgrafie:

- respektování osobního tempa, časová rezerva na psaní i kontrolu písemné práce, uvolňovací cviky před každým písemným výkonem,
- sledovat základní pravidla pro psaní (sezení, úchop, kontakt s podložkou,....),
- fixovat tvary písmen (využití všech smyslů).

- zkrácení písemných úkolů, počítat se ztíženou koordinací grafického projevu (zhoršenou úpravou, *povolit práci se zmizákem*),
- v sešitech umožnit zpočátku pomocné linky, využít možnosti psaní do sešitů „na těsnopis“, podložky se sklonem písma (při každém písemném projevu, např. po absolvování kursu GMT),
- nepsat celé opravy písemných prací.

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr pomůcek z příloženého seznamu.

Např: Slovník v cizím jazyce

Kartičky s obrázky – obrázková leporela

Čtenářské okénko, čtecí záložka

Pexesa (zaměřená na slovní druhy, tematický celek)

Trojhranné tužky, pastelky, nástavce, pero

Počítačový program zaměřený na cizí jazyk

Mluvnice :

- z každého tematického celku vybrat *stěžejní učivo*,
- využívat přehledy pravidel, ve třídě vhodné velké závěsné listy,
- využít spojení s názorem při osvojování gramatiky (forma vyjádření obsahu obrázkem - učivo o předložkových vazbách, skloňování, časování,...), metoda barevných pravidel, potvrzení důležitých údajů v textu, v učebnici,
- gramatická pravidla možné zatraktivnit zveršováním, využívat her s různými skrývačkami,
- při prověřování vědomostí se snažit vždy zaměřit na konkrétní gramatický jev (po předchozí *domácí přípravě*) – *snažit se neakumulovat více gramatických jevů najednou*,
- vědomosti ověřovat prostřednictvím pracovních listů, doplněných drobnými obrázky,
- vždy se přesvědčit, zda rozumí zadaným instrukcím, počítat s nutností doučování v případě nepochopení látky,
- u nově probírané látky ponechána časová dotace na upevnění a pochopení.
- slovíčka prověřovat ústně nebo formou testu (doplňováním)
- při práci využít dějové obrazy,
- čtení krátkých textů, říkadel, básniček s následnou reprodukcí,
- číst s použitím kompenzačních pomůcek (záložka, okénko).

Další organizace výuky a rozvržení učiva záleží na ročníku, naplní osnov (v plánu by se mělo objevit – po čtvrtletích, měsících, s důrazem na vytváření částí učiva, které nebude probíráno,... – upřesnění po inspekcích na ZŠ ...).

Spolupráce s rodiči:

- rodiče seznámeni s IVP, s hodnocením i klasifikací,
- možnost konzultací s vyučujícími jednotlivých předmětů,
- možnost konzultací s poradenským pracovníkem,
- prevence poruch chování vyplývající ze zjištěné dg.,
- úzká spolupráce mezi všemi zúčastněnými,
- pravidelné schůzky *1x měsíčně, telefonický kontakt*,...
- systém domácí přípravy,
- doporučené aktivity ve volném čase stimulující žáka k lepším výsledkům, zvýšení sebevědomí,...
- požadavek na lékařská vyšetření,...

Podíl žáka na řešení problému.

- pravidelná příprava na vyučování kontrolovaná rodiči,
- aktivita při vyučování,
- podíl na výrobě kompenzačních pomůcek,...

Způsob hodnocení a klasifikace:

V cizím jazyce bude klasifikován – varianty:

- po dohodě s rodiči číselně..., bude hodnocen slovně na vysvědčení, během školního roku klasifikován slovně,..., bude hodnocen s ohledem na diagnózu,...
- hodnocení bude vycházet ze *znalostí zjištěné poruchy*,
- tolerantně hodnotit písmo a celkovou úpravu sešitu,
- hodnotit to, co dítě opravdu stačilo vypracovat,
- časté využití pochvaly i za malé, dílčí úspěchy,
- zvýraznit motivační složku hodnocení,
- písemné práce budou hodnoceny slovně, s uvedením počtu chyb,
- respektování osobního tempa, časová dotace na každé čtenářské, písemný projev i jeho kontrolu,

Datum:

ředitel školy	třídní učitel	vyučující předmětu	zákonný zástupce
pracovník PPP			

IVP byl zpracován podle přílohy č.1 a 2 ke směrnici MŠMT č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 06/06/2002 a podle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ČR ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování ze dne 16/08/2002 č.j. 13 710/2001-24.

**Poradenské centrum služeb pro školu, děti a mládež
Ústeckého kraje, příspěvková organizace**

Pracoviště: Pedagogicko-psychologická poradna, Teplice, Lípová 9
tel: 417 533 669, e-mail: teplice@pcsuk.cz

DOPORUČENÁ STRUKTURA individuálního vzdělávacího programu dle Metodického pokynu MŠMT ČR ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování ze dne 16/08/2002 č.j. 13 711/2001-24, dle Směrnice MŠMT č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 06/06/2002.

NÁVRH pro 1.stupeň – body u jednotlivých částí jsou orientační, nemusí být v IVP všechny.

Jméno :
Narozen :
Bydliště :
Škola , třída:
Školní rok:
Učební dokumenty:
Vyšetření ze dne:
Kontrolní vyšetření:

Průběh poskytované péče:

- **reedukace** – individuální - skupinová, 1x týdně – 1x za 14 dní, rozsah – 20 minut – 45 minut,
- dítě i rodič informování o povinnosti docházet na reedukaci pravidelně,
- obsah, průběh i způsob vyplývá ze závěrů a doporučení z vyšetření v PPP, je součástí plánů pro reedukaci,
- cíle vzdělávání dítěte se SPU odpovídají stanoveným požadavkům Osnov základní školy pro konkrétní ročník s běžným rozsahem vyučovacích hodin i vyučovacích předmětů,
- specifickým cílem vzdělání je eliminace potíží dítěte,
- časové a obsahové rozvržení učiva je přizpůsobeno postižení dítěte, odpovídá obecným tematickým plánům, je v některých oblastech zkorrigováno ve prospěch dítěte (s ohledem na budoucí potíže učiva v dalších ročnících, v profesní orientaci, reálném životě, praxi), primární pro přizpůsobení učiva jsou aktuální potíže dítěte.

Pro výuku není třeba dalšího pedagogického pracovníka.

Obsah programu.

1. **Podklady k integraci:** poskytnuté PPP, SPC, v Teplicích dne.....
2. **Speciální pedagog:**
3. **Psycholog** (poslední aktuální šetření).
4. **Diagnoza:** Dyslexie, dysortografie, dysgrafie.
5. **Plán určen pro vyučovací předmět: Český jazyk** (pro jeden, jen naukové předměty zařadit mezi ostatní a vymezit reedukační opatření). Žák bude vyučován dle Osnov ZŠ ...dle ročníku.

Reedukace: zaměřena na rozvoj postižené dovednosti:

Dyslexie:

- dle stupně poruchy omezit hlasité čtení před třídou, v počátku reedukace po potvrzení dg případně nečíst hlasitě vůbec před třídou, u některých dětí hodnotit čtení známkou v první minutě, u jiných po „rozečtení“,
- rozvoj sluchového rozlišování, skládání a rozkládání slov,
- rozvoj zrakového rozlišování,
- při fixaci hlásek pracovat s názorem,
- postřehování hlásek, slabik, slov při kratší i delší expozici,
- dle typu poruchy čtení se čtenářským okénkem (odstranění dvojího čtení),
- nácvik čtení po slabikách s postupným odkrýváním prstem,
- kroužkování či podtrhávání opakujících se v textu (fixace globální metodou),
- **přirazování tiskacích písmen a slov ke psacím,**
- čtení jednoduchých vět, krátkých odstavců, textů (vždy text vybrán dle aktuální možnosti dítěte, optimum pro pochvalu) s kontrolou a opravami chybně přečtených slov,
- nácvik obtížných slov z článků před vlastním čtením,
- párové čtení (učitel+žák), střídavé čtení (učitel x žák),
- orientace v textu (při čtení, ale i hledání dle instrukcí),
- sestavování vět ze slov na kartách (spojení čtení s motorikou), tvoření slov ze slova zadaného,

- čtení s porozuměním, rozvoj řečového projevu, mluvní pohotovosti,
- zkvělitnění artikulace, artikulace obrátivosti, ...,
- časová tolerance, respektování osobního tempa.

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr pomůcek z příloženého seznamu.

Např.: Základy čtení I.

Pracovní sešit k nápravě specifických poruch učení

Cvičení pro dyslektiky II. – rozvoj sluchového rozlišování

Čtenářské okénko, Čteci záložka

Pexeso „Abeceda“, karty s hláskami, slabikami, slovy + psací podoba

Křížovky, hádanky, skrývačky, malované čtení (Hry s písmeny a slabikami)

Shody a rozdíly

Prostorová textilní písmena, skládací abeceda

Dysortografie:

- psaní diktátů omezit – diktovat to, co dítě bezpečně zvládá, psát diktát odstupňovaný, předem připravený (zkrácený text, psaní ob vět, slovní spojení, ...),
- dle stupně poruchy preferovat místo diktátu opis, přepis cvičení s doplňováním,
- nahrazení diktátu pravopisnými (doplňovacími) cvičeními (dítě dostane namnožený diktát a jevy doplňuje přímo do textu nebo přes fólii) – pozor u dětí s optickým oslabením !,
- časová tolerance, respektování osobního tempa,
- střídání činností s možností návratu k přerušené práci,
- umožnit používání tabulek (tiskacípisací písmena, dyslektická tabulka, zjednodušené přehledy gramatiky ...),
- nepsat celé opravy písemných prací, zavést tzv. sešity chyb,
- do osvojování zapojit co nejvíce smyslových analyzátorů (multisenzoriální přístup – využití kompenzačních pomůcek),
- redukce specifických chyb (délka samohlásek, hranice slov ve větě, rozlišování tvrdých-měkkých slabik, vynechávání, vkládání, přehazování grafémů, ...).

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr ze seznamu.

Např.: Pracovní sešit pro nápravu vývojových poruch učení v Čj I., II.

Cvičení pro dyslektiky I. – VI.

Čtení, to nic není

Pracovní listy pro děti s SPU

Bzučák

Kostky (tvrdá-měkká)

Mluvnické sešity – Nakladatelství Nová škola

Dyslektická tabulka, přehledy gramatických pravidel

Terasoft, počítačový program

Dysgrafie:

- reedukace grafomotoriky (Alternativní program GMT při PPP, kurs GMT při PPP nebo ZŠ, Metoda dobrého startu, ...),
- respektování osobního tempa, časová rezerva na psaní i kontrolu písemné práce, uvolňovací cviky před každým písemným výkonem,
- sledovat základní pravidla pro psaní (sezení, úchop, kontakt s podložkou, ...),
- fixovat tvary písmen (využití všech smyslů),
- zkrácení písemných úkolů, počítat se ztíženou koordinací grafického projevu (zhoršenou úpravou, povolit práci se zmizikem),
- v sešitech umožnit zpočátku pomocné linky, využít možnosti psaní do sešitů „na těsnopis“, podložky se sklonem písma (při každém písemném projevu, např. po absolvování kursu GMT),
- nepsat celé opravy písemných prací.

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr ze seznamu.

Např.: Psaní jako hra I., II.

Čáry, mrazy I., II.

Maximalovanky I., II.

Trojhranné tužky, pastelky, nástavce

Prstové barvy

Theraflex (rehabilitační hmota)

Učíme se abecedu

Mluvnice :

- z každého tématického celku vybrat stěžejní učivo,
- využívat přehledy pravidel, ve třídě vhodné velké závěsné listy,

- využít spojení s názorem při osvojování gramatiky (forma vyjádření obsahu obrázkem - učivo o vyjmenovaných slovech, shodě podmětu s přísudkem,...), metoda barevných pravidel, podtržení důležitých údajů v textu v učebnici,
- gramatická pravidla možné zatraktivnit zveršováním, využívat her s různými skrývačkami,
- při prověřování vědomostí se snažit vždy zaměřit na konkrétní gramatický jev (po předchozí domácí přípravě) – snažit se nekumulovat více gramatických jevů najednou,
- vědomosti ověřovat prostřednictvím pracovních listů, doplněných drobnými obrázky,
- vždy se přesvědčit, zda rozumí zadaným instrukcím, počítat s nutností doučování v případě nepochopení látky,
- u nově probírané látky ponechána časová dotace na upevnění a pochopení.

Literární výchova

- při práci využít dějové obrazy,
- čtení krátkých textů, říkadel, básniček s následnou reprodukcí,
- číst s použitím kompenzačních pomůcek (záložka, okénko).

Sloh

- slohové práce dle rozsahu poruchy,
- využít formy mluvních cvičení,
- písemně po domácí přípravě.

Ostatní předměty (matematika s geometrií, prvouka, vlastivěda, přírodověda, výchovy)

- u pracovních listů vypracovat pouze část listů,
- nehodnotit úpravu, ale obsahovou stránku,
- u geometrie při dg dysgrafie kladen důraz na pochopení učiva, snahu, přesnost je druhořadá,
- u výtvarné výchovy při dg dysgrafie jsou motivačním stimulem, rozvojem estetického citění při viditelné snaze dítěte,
- další analogická opatření s ohledem na potvrzenou dg (dyslexie, dysgrafie, dysortografie).

Další organizace výuky a rozvržení učiva záleží na ročníku, náplní osnov (v plánu by se mělo objevit – po čtvrtletí, měsících, s důrazem na vytypování částí učiva, které nebude probráno,...).

Spolupráce s rodiči:

- rodiče seznámeni s IVP, s hodnocením i klasifikací,
- možnost konzultací s vyučujícími jednotlivých předmětů,
- možnost konzultací s poradenským pracovníkem,
- prevence poruch chování vyplývající ze zjištěné dg,
- úzká spolupráce mezi všemi zúčastněnými
- pravidelné schůzky 1x měsíčně,....

Podíl žáka na řešení problému.

- pravidelná příprava na vyučování kontrolovaná rodiči,
- aktivita při vyučování,
- podíl na výrobě kompenzačních pomůcek,....

Způsob hodnocení a klasifikace:

V českém jazyce bude klasifikován -- varianty:

- po dohodě s rodiči číselně..., bude hodnocen slovně na vysvědčení, během školního roku klasifikován slovně..., bude hodnocen s ohledem na diagnózu..., v dalších předmětech bude hodnocen ...
- hodnocení bude vycházet ze znalostí zjištěné poruchy,
- tolerantně hodnotit písmo a celkovou úpravu sešitu,
- hodnotit to, co dítě opravdu stačilo vypracovat,
- časté využití pochvaly i za malé, dílčí úspěchy,
- zvýraznit motivační složku hodnocení,
- písemné práce budou hodnoceny slovně, s uvedením počtu chyb,
- respektování osobního tempa, časová dotace na každý čtenářský, písemný projev i jeho kontrolu,
- upřednostňovat ten druh projevu, ve kterém je žák úspěšnější.

Předpoklad navýšení finančních prostředků.

- zabezpečení finanční částky na zakoupení kompenzačních pomůcek,....

Další důležité informace.

- je třeba dát časovou rezervu,....
- na čtení nosí brýle,....

Jméno pracovníka PPP spolupracujícího se školou.

• speciální pedagog: X psycholog:

Na vypracování IVP se podílějí:

• pedagog vyučujícího předmětu:

Datum:

ředitel školy	třídní učitel	vyučující předmětu	zákonný zástupce
pracovník PPP			

IVP byl zpracován podle přílohy č.1 a 2 ke směrnici MŠMT č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 06/06/2002 a podle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ČR ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování ze dne 16/08/2002 č.j. 13 711/2001-24

NÁVRH - Cizí jazyk - body u jednotlivých částí jsou orientační, nemusí být v IVP všechny.

Jméno :
Narozen :
Bydliště :
Škola, třída:
Školní rok:
Učební dokumenty:
Vyšetření ze dne:
Kontrolní vyšetření:

Obsah programu.

6. Podklady k integraci: poskytnuté PPP, SPC, v Teplicích dne.....
7. Speciální pedagog:
8. Psycholog (poslední aktuální šetření):
9. **Diagnoza: Dyslexie, dysortografie, dysgrafie.**
10. **Plán určen pro vyučovací předmět: cizí jazyk** (pro jeden, jen naukové předměty zařadit mezi ostatní a vymezit reedukační opatření). Žák bude vyučován dle Osnov ZŠ ...dle ročníku.

Reedukace: zaměřena na rozvoj postižené dovednosti:

Dyslexie:

- dle stupně poruchy omezit hlasité čtení před třídou, v počátku reedukace po potvrzení dg případně nečíst hlasitě vůbec před třídou, u některých dětí hodnotit čtení známkou v první minutě, u jiných po „rozečtení“;
- rozvoj sluchového rozlišování – zachycení správné výslovnosti hlásek, slov v cizím jazyce,
- rozvoj zrakového rozlišování,
- při fixaci hlásek pracovat s názorem,
- poslechování hlásek, slabik, slov při kratší i delší expozici,
- dle typu poruchy čtení se čtenářským okénkem (odstranění dvojho čtení), se čtecí záložkou,
- nácvik čtení po slabikách s postupným odkrýváním prstem,
- kroužkování či podtrhávání opakujících se slov v textu (fixace globální metodou),
- čtení jednoduchých vět, krátkých odstavců, textů (vždy text vybrán dle aktuální možnosti dítěte, optimem pro pochvalu) s kontrolou a opravami chybně přečtených slov,
- nácvik obtížných slov z článků před vlastním čtením,
- párové čtení (učitel-žák), střídavé čtení (učitel x žák),
- orientace v textu (při čtení, ale i hledání dle instrukcí),
- sestavování vět ze slov na kartách (spojení čtení s motorikou),
- čtení s porozuměním, rozvoj řečového projevu, rozumně kladnými otázkami v cizí řeči,
- zkvalitnění artikulace, artikulační obratnosti,....,
- konverzace na dané téma,
- časová tolerance, respektování osobního tempa.

Dysortografie:

- psaní diktátů omezit – diktovat to, co dítě bezpečně zvládá, upřednostnit ústní zkoušení,
- nahrazení diktátů pravopisnými (doplňovacími) cvičeními (dítě dostane namnožený diktát a jevy doplňuje přímo do textu nebo přes fólii) – pozor u dětí s optickým oslabením !,
- práce s dějovými obrazy – popis v cizím jazyce – rozvoj mluvní pohotovosti, slovní zásoby,
- časová tolerance, respektování osobního tempa,
- střídání činností s možností návratu k přerušené práci,
- umožnit používání slovníků, gramatických tabulek (zjednodušené přehledy),
- nepsat celé opravy písemných prací, zavést tzv. sešity chyb,
- do osvojování zapojit co nejvíce smyslových analyzátorů (multisenzoriální přístup – využití kornpenzačních pomůcek),

Dysgrafie:

- respektování osobního tempa, časová rezerva na psaní i kontrolu písemné práce, uvolňovací cviky před každým písemným výkonem,
- sledovat základní pravidla pro psaní (sezení, úchop, kontakt s podložkou,...),
- fixovat tvar písmen (využití všech smyslů),
- zkrácení písemných úkolů, počítat se ztíženou koordinací grafického projevu (zhoršenou úpravou, povolit práci se zrníkem),

- v sešitech umožnit zpočátku pomocné linky, využít možnosti psaní do sešitů „na těsnopis“, podložky se sklonem písma (při každém písemném projevu, např. po absolvování kursu GMT),
- nepsat celé opravy písemných prací.

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr pomůcek z příloženého seznamu.

Např.: Slovník v cizím jazyce

Kartičky s obrázky – obrázková leporela

Čtenářské okénko, čtecí záložka

Pexesa (zaměřená na slovní druhy, tematický celek)

Trojhranné tužky, pastelky, nástavec, pero

Počítačový program zaměřený na cizí jazyk

Mluvnice :

- z každého tematického celku vybrat stěžejní učivo,
- využívat přehledy pravidel, ve třídě vhodné velké závěsné listy,
- využít spojení s názorem při osvojování gramatiky (forma vyjádření obsahu obrázkem - učivo o předložkových vazbách, skloňování, časování,...), metoda barevných pravidel, podtržení důležitých údajů v textu, v učebnici,
- *gramatická pravidla možné zatraktivnit zveršováním, využívat her s různými skrývačkami,*
- při prověřování vědomostí se snažit vždy zaměřit na konkrétní gramatický jev (po předchozí domácí přípravě) – snažit se nekumulovat více gramatických jevů najednou,
- vědomosti ověřovat prostřednictvím pracovních listů, doplněných drobnými obrázky,
- vždy se přesvědčit, zda rozumí zadaným instrukcím, počítat s nutností doučování v případě nepochopení látky,
- u nově probírané látky ponechána časová dotace na upevnění a pochopení.
- slovíčka prověřovat ústně nebo formou testu (doplňování)
- při práci využít dějové obrazy,
- čtení krátkých textů, říkadel, básniček s následnou reprodukcí,
- číst s použitím kompenzačních pomůcek (záložka, okénko).

Další organizace výuky a rozvržení učiva závislí na ročníku, naplní osnov (v plánu by se mělo objevit – po čtvrtletí, měsících, s důrazem na vytýpování částí učiva, které nebude probíráno,...).

Spolupráce s rodiči:

- rodiče seznámeni s IVP, s hodnocením i klasifikací,
- možnost konzultací s vynucujícími jednotlivých předmětů,
- možnost konzultací s poradenským pracovníkem,
- prevence poruch chování vyplývající ze zjištěné dg,
- nízká spolupráce mezi všemi zúčastněnými,
- *pravidelné schůzky 1x měsíčně, telefonický kontakt...*
- systém domácí přípravy,
- doporučené aktivity ve volném čase stimulující žáka k lepším výsledkům, zvýšení sebevědomí,...,
- požadavek na lékařská vyšetření...

Podíl žáka na řešení problému.

- pravidelná příprava na vyučování kontrolovaná rodiči,
- aktivita při vyučování,
- podíl na výrobě kompenzačních pomůcek,...

Způsob hodnocení a klasifikace:

V cizím jazyce bude klasifikován -- varianty:

- po dohodě s rodiči číselně..., bude hodnocen slovně na vysvědčení, během školního roku klasifikován slovně,... ,bude hodnocen s ohledem na diagnózu,...
- *hodnocení bude vycházet ze znalostí zjištěné poruchy,*
- tolerantně hodnotit písmo a celkovou úpravu sešitu,
- hodnotit to, co dítě opravdu stačilo vypracovat,
- časté využití pochvaly i za malé, dílčí úspěchy,
- zvýraznit motivační složku hodnocení,
- písemné práce budou hodnoceny slovně, s uvedením počtu chyb,
- respektování osobního tempa, časová dotace na každý čtenářský, písemný projev i jeho kontrolu,
- upřednostňovat ten druh projevu, ve kterém je žák úspěšnější.

Předpoklad navýšení finančních prostředků.

- zabezpečení finanční částky na zakoupení kompenzačních pomůcek,....

Další důležité informace.

- je třeba dát časovou rezervu,....
- na čtení nosí brýle,....

Jméno pracovníka PPP spolupracujícího se školou.

▪ speciální pedagog: X psycholog:

Na vypracování IVP se podíleli:

- pedagog vyučujícího předmětu:

Datum:

ředitel školy	třídní učitel	vyučující předmětu	zákonný zástupce
---------------	---------------	--------------------	------------------

pracovník PPP

IVP byl zpracován podle přílohy č.1 a 2 ke směrnici MŠMT č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 06/06/2002 a podle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ČR ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování ze dne 16/08/2002 č.j. 13 711/2001-24.

NÁVRH – Český jazyk – 2. stupeň – body u jednotlivých částí jsou orientační, nemusí být v IVP všechny.

Jméno :
Narozen :
Bydliště :
Škola, třída:
Školní rok:
Učební dokumenty:
Vyšetření ze dne:
Kontrolní vyšetření:

Průběh poskytované péče:

- **reedukace** – individuální - skupinová, 1x týdně – 1x za 14 dní, rozsah – 20 minut – 45 minut,
- dítě i rodič informování o povinnosti docházet na reedukaci pravidelně,
- obsah, průběh i způsob vyplývá ze závěrů a doporučení z vyšetření v PPP, je součástí plánů pro reedukaci,
- **cíle** vzdělávání dítěte se SPU odpovídají stanoveným požadavkům Osnov základní školy pro konkrétní ročník s běžným rozsahem vyučovacích hodin i vyučovacích předmětů,
- specifickým cílem vzdělání je eliminace potíží dítěte,
- **časové a obsahové** rozvržení učiva je přizpůsobeno postižení dítěte, odpovídá obecným tematickým plánům, je v některých oblastech zkorigováno ve prospěch dítěte (s ohledem na budoucí potřebu učiva v dalších ročnících, v profesní orientaci, reálném životě, praxi), primární pro přizpůsobení učiva jsou aktuální potíže dítěte.

Pro výuku není třeba dalšího pedagogického pracovníka.

Obsah programu.

11. **Podklady k integraci:** poskytnuté PPP, SPC, v Teplicích dne.....
12. **Speciální pedagog:**
13. **Psycholog** (poslední aktuální šetření):
14. **Diagnoza:** Dyslexie, dysortografie, dysgrafie.
15. **Plán určen pro vyučovací předmět: Český jazyk** (pro jeden, jen naukové předměty zařadit mezi ostatní a vymezit reedukační opatření). Žák bude vyučován dle Osnov ZŠ ...dle ročníku.

Reedukace: zaměřena na rozvoj postižené dovednosti:

Dyslexie:

- dle stupně poruchy omezit hlasité čtení před třídou, v počátku reedukace po potvrzení dg případně nečíst hlasitě vůbec před třídou,
- rozvoj sluchového rozlišování obtížnějších slov, shluků souhlásek – urychlení používání již naučené funkce,
- rozvoj zrakového rozlišování, čtení v různých typech písma,
- fixace slov z textu, kde žák selhává,
- postřehování hlásek, slabik, slov při kratší i delší expozici,
- nácvik čtení po slabikách s postupným odkrýváním prstem,
- kroužkování či podtrhávání opakujících se slov v textu (fixace globální metodou),
- přiřazování tiskacích slov k psací podobě,
- čtení jednoduchých vět, krátkých odstavců, textů (vždy text vybrán dle aktuální možnosti dítěte, optimální pro pochvalu) s kontrolou a opravami chybně přečtených slov,
- nácvik obtížných slov z článků před vlastním čtením,
- párové čtení (učitel+žák), střídavé čtení (učitel x žák),
- orientace v textu (při čtení, ale i hledání dle instrukcí),
- sestavování vět ze slov na kartách (spojení čtení s motorikou), tvoření slov ze slova zadaného,
- čtení s porozuměním, rozvoj řečového projevu, mluvní pohotovosti (hravou formou – zpřeházený příběh, slovosled ve větě,...),
- zkvalitnění artikulace, artikulační obratnosti,...,
- časová tolerance, respektování osobního tempa.

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr pomůcek z příloženého seznamu.

Např: Čítanka pro dyslektiky II. – IV.

Pracovní sešit pro nápravu vývojových poruch učení II.

Jazyková cvičení a hry

Křížovky a osmisměrky

Další důležité informace.

- je třeba dát časovou rezervu,....
- na čtení nosí brýle,....

Jméno pracovníka PPP spolupracujícího se školou.

- speciální pedagog: X psycholog:

Na vypracování IVP se podíleli:

- pedagog vyučujícího předmětu:

Datum:

ředitel školy	třídní učitel	vyučující předmětu	zákonný zástupce
---------------	---------------	--------------------	------------------

pracovník PPP

IVP byl zpracován podle přílohy č.1 a 2 ke směrnici MŠMT č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 06/06/2002 a podle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ČR ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování ze dne 16/08/2002 č.j. 13 711/2001-24.

Opakujeme si pravopis

Dysortografie:

- psaní diktátů omezit (od 6. třídy je možné rozsah diktovaného textu zvětšovat dle možností), v případě přetrvávajících potíží psát diktát odstupňovaný, předem připravený (zkrácený text, psaní ob vět, slovní spojení, ...),
- dle stupně poruchy preferovat místo diktátu opis, přepis cvičení s doplňováním,
- nahrazení diktátu pravopisnými (doplňovacími) cvičeními (dítě dostane namnožený diktát a jevy doplňuje přímo do textu nebo přes fólii) – pozor u dětí s optickým oslabením !,
- časová tolerance, respektování osobního tempa,
- (možnost použití korekčních pomůcek),
- umožnit používání tabulek (dyslektická tabulka, zjednodušené přehledy gramatiky),
- nepsat celé opravy písemných prací, zavést tzv. sešity chyb,
- do osvojování zapojit co nejvíce smyslových analyzátorů (multisenzoriální přístup – využití kompenzačních pomůcek),
- redukce specifických chyb (délka samohlásek, hranice slov ve větě, rozlišování tvrdých-měkkých slabik, vynechávání, vkládání, přehazování grafémů,...),
- redukce doplnit dle potřeby doučováním té části gramatiky, ve které selhává.

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr ze seznamu.

Např.: Pracovní sešit pro nápravu vývojových poruch učení v Čj II.- IV.

Cvičení pro dyslektiky I. – VI.

Český jazyk od 5.- 8.

Vyjmenovaná slova hravě

Český jazyk v přehledu

Pracovní listy pro děti s SPU

Bzučák

Kostky (tvrdá-měkká)

Mluvnické sešity – Nakladatelství Nová škola

Dyslektická tabulka, přehledy gramatických pravidel

Terasoft, počítačový program

Matik – Hry II, Rozbory

Diktafon na výklad učiva

Dysgrafie:

- respektování osobního tempa, časová rezerva na psaní i kontrolu **každé** písemné práce,
- netrvat na dlouhých poznámkách, výpiscích, (lépe nakopírovat učitelem, od spolužáka) nebo zapsat formou hesel,
- v případě nutnosti možnost psát tiskacím písmem,
- větší možnost využití PC k psaní textu,
- využití diktafonu na výklad učiva,
- zkrácení písemných úkolů, počítat se ztíženou koordinací grafického projevu (zhoršenou úpravou, povolit práci se zmizikem),
- nepsat celé opravy písemných prací,
- kontrolní práce s časovou dotací, možností kombinovaného vypracování (ústně x písemně, doplňování do předtisknutého textu, do předepsaného textu),

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz výběr ze seznamu.

Např.: Pravopisné tabulky

Terasoft – počítačové programy

Gelové pero, psací pomůcky dle individuální potřeby žáka

Kresebné pomůcky dle individuální potřeby

Diktafon

Mluvnice :

- z každého tematického celku vybrat stěžejní učivo,
- využívat přehledy pravidel, ve třídě vhodné velké závěsné listy,
- využít spojení s názorem při osvojování gramatiky (forma vyjádření obsahu obrázkem - učivo o vyjmenovaných slovech, sňoče počmětu s přísudkem,...),
- metoda barevných pravidel, podtržení důležitých údajů v textu, v učebnici,
- gramatická pravidla možné zatraktivnit zveršováním, využívat her s různými skrývačkami,
- při prověřování vědomostí se snažit vždy zaměřit na **konkrétní gramatický jev** (po předchozí domácí přípravě) – snažit se nekumulovat více gramatických jevů najednou,
- ilustrování určitého učiva (např. vyjmenovaných slov)
- vědomostí ověřovat prostřednictvím pracovních listů, doplněných drobnými obrázky,

- vždy se přesvědčit, zda rozumí zadaným instrukcím, počítat s nutností doučování v případě nepochopení látky,
- u nově probírané látky ponechána časová dotace na upevnění a pochopení.

Literární výchova

- při práci využít dějové obrazy,
- čtení krátkých textů, říkadel, básniček s následnou reprodukcí,
- číst s použitím kompenzačních pomůcek (čtecí záložka, okénko),
- výběr vhodné knihy („povinná četba“), textu s ohledem na možnosti žáka (publikace s ilustracemi, menší část tvoří text),
- přečíst jen část knihy -- vyličení děje pomocí návodných otázek,
- cvičení orientace v textu,
- čtení textu v duetu (s dospělým), střídavé čtení (dítě a dospělý se střídají po slovech, větách), předčítání (dospělý čte, dítě reprodukuje),
- vždy je nutné s dítětem probrat obsah přečteného textu.

Sloh

- slohové práce podle rozsahu poruchy,
- využít formy mluvních cvičení,
- konverzace na daná situační témata, řešení určitých situací,
- slovní hry (slovní fotbal, křížovka),
- rozvoj slovní zásoby, mluvní plynulosti,
- písemně po domácí přípravě.

Ostatní předměty na 2. stupni (i výchovy)

- naučit se pracovat s textem (delší text rozdělit na kratší úseky, podtrhnout klíčová slova, vytvořit osnovu, přehled),
- používání okopírovaných textů, předem učitelem zpracovaných,
- umožnit dětem, které se učí sluchovou cestou, aby zápisy pořizovali ze zvukových záznamů,
- sledovat častěji správnost porozumění, pochopení textu,
- kontrolovat správnost čtení a výslovnost nových terminů, pro zapamatování využívat mnemotechnických pomůcek,
- využití názorných pomůcek, audiovizuální techniky, ale i pohybu,
- u pracovních listů vypracovat jen část,
- nehodnotit úpravu, ale obsahovou stránku,
- omezit se na krátké zápisy, zaznamenání hlavních bodů, osnovy (např. okopírovaný zápis se vlepi do sešitu) a žák se z něho připravuje,
- geometrická cvičení zaměřená na pochopení učiva, přesnost při dg dysgrafie je druhořadá,
- výtvarné práce budou jen motivačním stimulem, budováním estetického citění u žáka při dg dysgrafie,
- výkony v tělesné výchově při dg dysgrafie spojené s celkovou neobratnou hrubou motorikou jsou postaveny jako péče o fyzickou zdatnost, snaha a radost z pohybu,
- další analogická opatření s ohledem na potvrzenou dg (dyslexie, dysgrafie, dysortografie).

Další organizace výuky a rozvržení učiva záleží na ročníku, naplní osnov (v plánu by se mělo objevit – po čtvrtletí, měsících, s důrazem na vytypování částí učiva, které nebude probráno,...).

Spolupráce s rodiči:

- rodiče seznámeni s IVP, s hodnocením i klasifikací,
- možnost konzultací s vyučujícími jednotlivých předmětů,
- možnost konzultací s poradenským pracovníkem,
- prevence poruch chování vyplývající ze zjištěné dg,
- úzká spolupráce mezi všemi zúčastněnými,
- pravidelné schůzky 1x měsíčně, telefonický kontakt,...
- systém domácí přípravy,
- doporučené aktivity ve volném čase stimulující žáka k lepším výsledkům, zvýšení sebevědomí,...,
- požadavek na lékařská vyšetření,...

Podíl žáka na řešení problému.

- pravidelná příprava na vyučování kontrolovaná rodiči,
- aktivita při vyučování,
- vlastní aktivita při osvojování vědomostí,
- podíl na výrobě kompenzačních pomůcek,... 11

- snaha o spolupráci se všemi učiteli.

Způsob hodnocení a klasifikace:

V českém jazyce bude klasifikován – varianty:

- po dohodě s rodiči číselně.., bude hodnocen slovně na vysvědčení x během školního roku klasifikován slovně.., bude hodnocen s ohledem na diagnózu.., v dalších předmětech bude hodnocen ...
- hodnocení bude vycházet ze znalostí zjištěné poruchy,
- tolerantně hodnotit písmo a celkovou úpravu sešitu,
- hodnotit to, co dítě opravdu stačilo vypracovat,
- časté využití pochvaly i za malé, dílčí úspěchy,
- zvýraznit motivační složku hodnocení,
- písemné práce budou hodnoceny slovně, s uvedením počtu chyb,
- respektování osobního tempa, časová dotace na každý čtenářský, písemný projev i jeho kontrolu,
- upřednostňovat ten druh projevu, ve kterém je žák úspěšnější,
- ve výchovách hodnotit snahu podat určitý výkon, brát zřetel na dg, cíl dalšího vzdělávání, budoucí profesi žáka.

Předpoklad navýšení finančních prostředků.

- zabezpečení finanční částky na zakoupení kompenzačních pomůcek,....

Další důležité informace.

- je třeba dát časovou rezervu,....
- na čtení nosí brýle,....
- je po úraze,....

Jméno pracovníka PPP spolupracujícího se školou.

- speciální pedagog: ☒ **psycholog:**

Na vypracování IVP se podíleli:

- pedagog vyučujícího předmětu:

Datum:

ředitel školy	třídní učitel	vyučující předmětu	zákonný zástupce
pracovník PPP			

IVP byl zpracován podle přílohy č.1 a 2 ke směrnici MŠMT č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 06/06/2002 a podle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ČR ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování ze dne 16/08/2002 č.j. 13 711/2001-24.

NÁVRH pro 1., 2. stupeň – Matematika - body u jednotlivých částí jsou orientační, nemusí být v IVP všechny.

Jméno:

Narozen :

Bydliště :

Škola, třída:

Školní rok:

Učební dokumenty:

Vyšetření ze dne:

Kontrolní vyšetření:

Průběh poskytované péče:

- **reedukace** – individuální - skupinová, 1x týdně – 1x za 14 dní, rozsah – 20 minut – 45 minut,
- dítě i rodič informování o povinnostech docházet na reedukaci pravidelně,
- obsah, průběh i způsob vyplývá ze závěrů a doporučení z vyšetření v PPP, je součástí plánů pro reedukaci,
- cíle vzdělávání dítěte se SPU odpovídají stanoveným požadavkům Osnov základní školy pro konkrétní ročník s běžným rozsahem vyučovacích hodin i vyučovacích předmětů,
- specifickým cílem vzdělání je eliminace potíží dítěte,
- časové a obsahové rozvržení učiva je přizpůsobeno postižení dítěte, odpovídá obecným tematickým plánům, je v některých oblastech zkorigováno ve prospěch dítěte (s ohledem na budoucí potřeby učiva v dalších ročnících, v profesní orientaci, reálném životě, praxi), primární pro přizpůsobení učiva jsou aktuální potíže dítěte.

Pro výuku není třeba dalšího pedagogického pracovníka.

Obsah programu.

16. Podklady k integraci: poskytnuté PPP, SPC, v Teplicích dne.....
17. Speciální pedagog:
18. Psycholog (poslední aktuální šetření):
19. Diagnostika: Dyskalkulie....
20. Plán určen pro vyučovací předmět: **Matematika** (pro jeden, jen naukové předměty zařadit mezi ostatní a vymezit reedukační opatření). Žák bude vyučován dle Osnov ZŠ ...dle ročníku.

Reedukace: zaměřena na rozvoj postižené dovednosti:

Dyskalkulie:

- používání korekčních pomůcek,
- rozvoj sluchového rozlišování, sluchové paměti, porozumění slyšenému (pochopení výkladu)
- rozvoj zrakového rozlišování, zrakové paměti,
- rozvoj řečového projevu, mluvní pohotovost, snížení artikulační neobratnosti,
- při fixaci pracovat s názorem,
- dle typu poruchy cvičení orientace (číselná osa, číselné úsečky, matematické pojmy – vpředu x vzadu, větší x menší, ...),
- potíže v posloupnosti řady čísel s využitím her (např. „raketa startuje,...“),
- nácvik čtení čísel – použití karet, textilních tvarů, skládací abecedy (multisenzoriální přístup – hmatem, zrakem, sluchem...),
- vysvětlování učební látky - numerické operace cvičit s názorem po slabikách s postupným odkrýváním, přidáváním dle stanoveného počtu,
- potíže v rozkladu čísel rozvíjet opět manipulačně (tabulky v barevném provedení, které stíháme na skládanky),
- využití kapesních kalkulačků, výpočetní techniky
- kroužkování či podtrhávání opakujících se čísel (fixace globální metodou),
- čtení jednoduchých příkladů, slovních úloh (vždy text vybrán dle aktuální možnosti dítěte, optimem pro pochvalu) s kontrolou a opravami chybně přečtených slov,
- nácvik obtížných slov z úloh před vlastním čtením,
- párové čtení (učitel-žák), střídavé čtení (učitel x žák),
- orientace v textu (při čtení, ale i hledání dle instrukcí),
- časová tolerance, respektování osobního tempa,
- kontrola pochopení zadaného úkolu,
- vést žáka k pochopení logického řešení úkolu,
- vytvoření jednoduchého systému řešení určitých druhů úloh, který lze často aplikovat,
- používání tabulek a přehledů zejména při převodech jednotek, násobků,...

Vybavení žáka kompenzačními pomůckami: viz. výběr pomůcek z příloženého seznamu.

Např.: Pracovní sešity na matematiku

Matematické tabulky

Vytvořené tabulky dle potřeb dítěte (řada jednotek, řešení rovnic,...),

Počítačové programy – Algebra, Celá čísla, Speedmat

Připraven ke startu – Tvary-vzory-množství (Logicco piccolo, Mutabene, s.r.o.)

Začínáme počítat - Čísla do dvaceti – Zacházíme c čísly č. 1 (Logicco,...)

Křížovky, hádanky, skrývačky

Shody a rozdily

Prostorové textilní číslice, skládací abeceda + číslice, karty s čísly a množstvím

Kalkulátor

Ostatní předměty (matematika s geometrií, prvouka, vlastivěda, přírodověda, výchovy)

- u pracovních listů vypracovat pouze část listů,
- u všech předmětů kladen důraz na pochopení učiva, snahu,
- při řešení numerických operací v jakémkoli učebním předmětu pracovat s názorem,
- respektovat osobní tempo, nutná časová rezerva na psaní i kontrolu práce,
- další analogická opatření s ohledem na potvrzenou dg (dyslexie, dysgrafie, dysortografie).

Další organizace výuky a rozvržení učiva závisí na ročníku, naplní osnov (v plánu by se mělo objevit – po čtvrtletí, měsících, s důrazem na vytýpování částí učiva, které nebude probíráno,...).

Spolupráce s rodiči:

- rodiče seznámeni s IVP, s hodnocením i klasifikací,
- možnost konzultací s vyučujícími jednotlivých předmětů,
- možnost konzultací s poradenským pracovníkem,
- prevence poruch chování vyplývající ze zjištěné dg,
- úzká spolupráce mezi všemi zúčastněnými
- pravidelné schůzky 1x měsíčně,....

Podíl žáka na řešení problému.

- pravidelná příprava na vyučování kontrolovaná rodiči,
- aktivita při vyučování,
- podíl na výrobě kompenzačních pomůcek,....

Způsob hodnocení a klasifikace:

V matematice jazyce bude klasifikován – varianty:

- po dohodě s rodiči číselně..., bude hodnocen slovně na vysvědčení, během školního roku klasifikován slovně, ..., bude hodnocen s ohledem na diagnózu, ..., v dalších předmětech bude hodnocen
- hodnocení bude vycházet ze znalostí zjištěné poruchy,
- tolerantně hodnotit písmo a celkovou úpravu sešitu,
- hodnotit to, co dítě opravdu stačilo vypracovat,
- časté využití pochvaly i za malé, dílčí úspěchy,
- zvýraznit motivační složku hodnocení,
- písemné práce budou hodnoceny slovně, s uvedením počtu chyb,
- respektování osobního tempa, časová dotace na každý čtenářský, písemný projev i jeho kontrolu,
- upřednostňovat ten druh projevu, ve kterém je žák úspěšnější.

Předpoklad navýšení finančních prostředků.

- zabezpečení finanční částky na zakoupení kompenzačních pomůcek,....

Další důležité informace.

- je třeba dát časovou rezervu,....
- na čtení nosí brýle,....

Jméno pracovníka PPP spolupracujícího se školou.

- speciální pedagog: ☒ psycholog:

Na vypracování IVP se podíleli:

- pedagog vyučujícího předmětu:

Datum:

ředitel školy	třídní učitel	vyučující předmětu	zákonný zástupce
pracovník PPP			

IVP byl zpracován podle přílohy č.1 a 2 ke směrnici MŠMT č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 06/06/2002 a podle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ČR ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování ze dne 16/08/2002 č.j. 13 711/2001-24.

Základní škola
INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro šk.r. _____
 (dle směrnice MŠMT č.j. : 13 710/2001-24 ze dne 6.6.2002)

PLÁN URČEN PRO VYUČOVACÍ PŘEDMĚTY :

Jméno :		Datum narození:	
Bydliště:		Třída:	
Učební dokumenty:			
Podklady k integraci: <i>poskytnuté PPP v Teplicích</i>			
Vyšetření ze dne:		Kontrolní vyšetření:	
Speciální pedagog:		Psycholog:	
Diagnóza: <i>dyslektické obtíže, dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie</i>			
Průběh poskytované péče <ul style="list-style-type: none"> • reedukace formou ambulantní naprawy ve škole ano-ne • reedukace v rámci vyučování-zaměřena na rozvoj postižené dovednosti • cíle vzdělávání odpovídají stanoveným požadavkům Osnov základní školy pro VII.ročník • s běžným rozsahem vyuč. hodin i vyuč. předmětů se zaměřením na eliminaci potíží dítěte • časové a obsahové rozvržení učiva je přizpůsobeno postižení dítěte, odpovídá obecným tematickým plánům, je v některých oblastech korigováno ve prospěch dítěte (s ohledem na budoucí potřebu učiva v dalších ročnících, v profesní orientaci, reálném životě, praxi) 			
Plán pro český jazyk <p>Čtení: (dyslektické obtíže)</p> <ul style="list-style-type: none"> -čtení rozvíjet čtením a postřehováním slov, přípravným a párovým čtením -pokračovat v rozvoji úrovně porozumění a reprodukce na krátkých textech -čtení krátkých odstavců, textů -návuk obtížných slov z článků před vlastním čtením -počítat s deficitem v rychlosti čtení a v úrovni porozumění textu -netrestat, pokud neví, kde čte, ukázat čtené místo -rozvoj řečového projevu, zkvalitnění artikulace, artikulační obratnosti <p>Psaní: (dysgrafie)</p> <ul style="list-style-type: none"> -uvolňovací cviky před každým pís. výkonem, rozvoj jemné motoriky -vést k formální úpravě grafického záznamu, k logickému členění textu (odstavce, nadpisy, datum) -rozvíjet jemnou motoriku, používat vhodné psací náčiní -upevňování základních pravidel pro psaní -časová rezerva na psaní i kontrolu 			

<p>Mluvnice: (dysortografie)</p> <ul style="list-style-type: none"> -umožnit používání přehledu tvarově podobných písmen, technik a pomůcek na rozlišení kvantity samohlásek a zejména přehledů gramatických pravidel, závěsné lišty -důsledně pracovat s chybou, předepisování oprav, používání pomůcek a metod nápravy -ústní dozkoušení, klidný a postup -poskytnout více času na vypracování i kontrolu písemných projevů a osvojení nového učiva -volit spíše doplňovací cvičení nebo zkrácený text -nehodnotit typické dysgrafické chyby -u nově probírané látky ponechat časovou dotaci na upevnění a pochopení -psaní předem připravených diktátů s následným omezením (zkrácený text nebo formou doplňování) -omezit psaní časově limitovaných úkolů -při ověřování vědomostí se zaměřit na konkrétní gramatický jev (po předchozí domácí přípravě) 	
<p>Obsahové rozvržení učiva v 7. roč.: (zhruba ve čtvrtletních intervalech)</p> <p>skladba - větné členy, druhy VV (práce s přehledy, delší čas na osvojení, vyhledávání jednoho VČ)</p> <p>tvarosloví - velká písmena - upřednostnit doplňovací cvičení, upevňovat pouze základní pravidla</p> <ul style="list-style-type: none"> - neohebné slovní druhy - práce s přehledy problémových slovních druhů a pravopisu konkrétních výrazů (příslušné spřežky apod. - zaměřit se na vytvoření správné zrakové podoby slova); vokalizace, psaní předložek s/z - zkorigováno ve prospěch žáka <p>nauka o významu slov - nácvik rozlišování slov mnohoznačných a jednoznačných, odborných názvů a rčení zaměřit na vyhledávání jednoho druhu slov</p> <ul style="list-style-type: none"> - synonyma, homonyma, antonyma - omezit na aktivní slovní zásobu žáka, vyhledávat pouze jeden druh těchto slov, práce se slovníkem <p>nauka o tvoření slov - způsoby obohacování slovní zásoby - práce s přehledem, delší čas na osvojení, nácvik rozlišení jednotlivých způsobů obohacování slovní zásoby (odvozování, skládání, přejímání) zaměřit na práci s kartičkami, skupinové práce, práci se slovníkem apod.</p>	
<p>Literární výchova:</p> <ul style="list-style-type: none"> -čtení krátkých textů, říkadel, básniček s následnou reprodukcí -při práci využívat dějové obrazy, nácvik dramatizace apod. 	
<p>Sloh:</p> <ul style="list-style-type: none"> -slohové práce krátké, využívat formy mluvních cvičení, písemně po přípravě -hodnotit obsah -uplatňovat postupy uvedené u psaní 	
<p>Vybavení žáka kompenzačními pomůckami:</p> <ul style="list-style-type: none"> -pero Tornádo, gelové pero, mikrotužky, kvalitní nůžky a jiné vhodné školní potřeby -využití počítačových programů Terasoft -mluvnické sešity a příručky, které obsahují doplňovací cvičení -přehledy gramatických pravidel, nástěnné gramatické přehledy, kartičky, dyslektická tabuška -křížovky, hádanky, skrývačky, doplňovačky 	
<p>Plán na český jazyk vypracovala:</p>	

<p>Plán pro ostatní předměty (M, PŘ, Z, D, F, výchovy,...):</p> <ul style="list-style-type: none"> -procvičovat práci s textem (klíčová slova, osnova, přehled, delší text dělit na kratší úseky) -používat okopírované texty, či jen krátké zápisy se zaznamenáním hlavních bodů, doplňovačky -preferovat ústní zkušební bez stresujících momentů, pomoc při formulaci odpovědi -u pracovních listů vypracovat pouze část listů -u všech předmětů kladen důraz na pochopení učiva, snahu, přesnost je druhořadá -nehodnotit úpravu, ale obsahovou stránku -Tv: cvičení pohybové koordinace, speciální hry a cvičení pro orientaci v prostoru -Vv: motivace, rozvoj estetického cítění -Hv: cvičení rytmu -podporovat okruh zájmů žáka, žáka pozitivně motivovat, posilovat sebevědomí <p>Učitelé dalších naukových a výchovných předmětů jsou seznámeni s výsledky šetření v PPP a zohledňují žáka při výuce a v klasifikaci, a to dle charakteru poruchy učení.</p>		
<p>Způsob hodnocení a klasifikace:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na vysvědčení hodnocen po dohodě s rodiči <i>číselně</i> s ohledem na diagnózu • v ČJ,M – písemné práce budou hodnoceny <i>číselně</i> s <i>uvedením počtu chyb</i> • +v ostatních předmětech bude- klasifikace zohledňovat charakter poruchy učení <ul style="list-style-type: none"> - <i>tolerantně hodnoceno písmo a celková úprava sešitu</i> - hodnoceno to, co ž. opravdu stihl vypracovat - často využíváno pochvaly i za malé a dílčí úspěchy - respektováno osobní tempo, počítáno s výkyvy ve výkonech - hodnocena snaha podat určitý výkon - časová dotace na každý čtenářský a písemný projev i jeho kontrolu 		
<p>Podíl žáka na řešení problému:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravidelná příprava na vyučování kontrolovaná rodiči • aktivita při vyučování, vlastní aktivita při osvojování vědomostí • snaha o spolupráci se všemi učiteli • podíl na výrobě kompenzačních pomůcek 		
<p>Spolupráce s rodiči:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodiče seznámeni s IVP, s hodnocením i klasifikací • možnost konzultací s vyučujícími jednotlivých předmětů, s poradenským pracovníkem • pravidelná kontrola zvláštního sešitu na zapisování domácích úkolů a uložené látky • 1x měsíčně se informovat na žáka • doporučené aktivity ve volném čase stimulující žáka k lepším výsledkům • úzká spolupráce mezi všemi zúčastněnými 		
<p>Další důležité informace:</p>		
<p>Potřeba dalšího pedagogického pracovníka pro výuku: není třeba</p>		
<p>Předpoklad navýšení finančních prostředků:</p> <p>Finanční prostředky navýšit o částku na zakoupení nezbytných kompenzačních pomůcek</p>		
<p>Pracovník PPP spolupracující se školou:</p>		
<p>Na vypracování IVP se podíleli:</p>		
Podpis třídního učitele <i>P. J.</i>	Podpis vyučujícího <i>P. J.</i>	Podpis vyučujícího <i>P. J.</i>
Podpis odpovědného pracovníka poradenského zařízení	Podpis zákonného zástupce	Podpis ředitele školy
<p>V</p>		

POZNÁMKY K IVP PRO DĚTI S PORUCHAMI CHOVÁNÍ

Úprava podmínek vyučovacího procesu a organizační opatření

- zařadit do vyučování činnosti uvolňující napětí žáka i skupiny
- umožnit pohybové uvolnění
- variabilita přestávek dle aktuálního stavu – možnost oddělení od skupiny při neadekvátním chování (stanovit, kde žák bude a kdo zodpovídá za dozor nad ním)
- strukturovat přímý a zejména nepřímý dozor i mimo výuku (přestávky, přesuny apod.)
- stručné a zřetelné stanovení základních norem (i písemně zpracované) a důsledné vytváření podmínek k jejich dodržování
- v případě vážné poruchy stanovit podmínky částečně individuálním vyučováním
- vedení pedagogického pozorování a záznamů k vysledování spouštěčů nevhodného chování
- analýza podnětů a aktivní předcházení vzniku nevhodného chování a následná restrukturalizace postupů ve vedení žáka
- analýza chování a jednání (např. formou přehrávání, místo trestu konsensus)
- pozitivní zpevňování žádoucího chování pochvalou, povzbuzením
- nevystavovat žáka nadměrnému přetěžování a neadekvátním nárokům na výkon, tempo (stanovit základní učivo podle aktuálních možností dítěte)
- jasné a opakované instrukce s přitahováním pozornosti, s důsledným ověřováním pochopení zadání
- preferovat rychlou kontrolu a neoddalovat zpětnou vazbu

Hodnocení žáka

- širší slovní hodnocení chování s důrazem na motivační funkci hodnocení
- hodnotit vykonanou práci a individuální posun ve výkonu (hodnocení sama k sobě, nesrovnávat se skupinou)

Spolupráce s rodiči

- stanovit pravidelné konzultace
- spolupráce s jednotlivými učiteli, vedením školy a výchovným poradcem
- spolupráce s PPP, OPD, SVP, DPA atd.

Učitel

- umožnit vzdělávání učitele v problematice poruch chování
- výběr učitele se zvýšenou tolerancí na afektivní chování dítěte (selektivní ignorance, schopnost přiměřené reakce atd.)

Poradenské centrum služeb pro školu, děti a mládež Ústeckého kraje, příspěvková organizace
pracoviště: Pedagogicko-psychologická poradna, Teplice, Lípová 9 tel: 0417/ 535 248, e-mail teplice@pcsuk.cz

Připomínky k IVP

Jméno žáka:

Datum narození:

Škola, třída:

Připomínkoval:

Dne:

DOPORUČENÁ STRUKTURA IVP:

IVP pro školní rok:

Jméno žáka:

Datum narození:

Škola, třída:

Datum a závěr vyšetření v PPP:

Jméno pracovníka PPP, který dal podnět k integraci:

Datum plánované kontroly v PPP:

Jmenovitě určený pracovník PPP spolupracujícího se školou:

Č. učebního dokumentu:

Předmět:

Údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální péče žákovi:

Údaje o cíli vzdělávání:

Časové a obsahové rozvržení učiva:

Způsob hodnocení a klasifikace:

Způsob zadávání a plnění úkolů:

Úprava konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek apod. – obvykle se netýká 1. a 2. stupně ZŠ

Integrační opatření v ostatních předmětech:

Potřeba dalšího pod. pracovníka

Seznam kompenzačních pomůcek, speciálních učebních pomůcek, speciálních učebnic a textů

Předpokládaná potřeba navýšení finančních prostředků – interní záležitost školy

Spolupráce se zákonnými zástupci:

Podíl žáka na řešení problému:

Na vypracování IVP se podíleli:

Datum:

Podpisy:

Konkrétní způsoby reedukace SPU

1. Pomůcky užívané pro nápravu dyslexie:

- textilní písmena
- plastiková čtecí okénka zelené barvy
- plastiková čtecí záložka zelené barvy i pro starší děti s obtížemi ve čtení
- hry s písmeny a slabikami pro postřehování otevřených slabik, uzavírání otevřených slabik, rozvoj schopnosti analýzy a syntézy
- tabulka k nácviku postřehování otevřených slabik s okénkem k postřehování
- vytvořené karty s písmeny (tiskací/psací/velká/malá)
- kostky s písmeny,
- pexeso „abeceda“, skládací abeceda
- tabulky s tiskacími písmeny/slovy + karty s psací podobou
- neúplné věty, doplňování vynechaných slov, vybírání vhodných slov z nabídky, zakreslení přečteného
- využití dětských časopisů- doplňovačky, skrývačky, křížovky
- PC

2. Pomůcky užívané pro nápravu dysortografie:

- předepsaná/předtištěná písmena/slabiky, slova, jejich tabulky
- měkké a tvrdé kostky
- soubory karet s dlouhými a krátkými samohláskami (tiskací, psací)
- karty a pracovní listy na rozlišování sluchově podobných hlásek/tvarově podobných písmen, rozlišení zrcadlových tvarů, měkkých/tvrdých slabik
- soubory vyjmenovaných slov
- gramatické tabulky
- texty na vyhledávání chyb
- texty na procvičování větné intonace
- bzučák / nástroje Orffova instrumentária / písťalka /flétna, grafické znázornění rytmu pomocí značek
- PC

3. Pomůcky užívané pro nápravu dysgrafie:

- v případě potřeby různé druhy násadek na psací náčiní
- využití sešitů na těsnopis nebo sešitů s pomocnými linkami
- tabule
- průhledné fólie na psaní
- stírací tabulky
- reliéfní destičky (písmena/číslice)
- uvoňovací cvíky a pomůcky pro rozvoj grafomotoriky
- pomůcky vhodné ke skládání, modelování, vystřihování, vytrhávání a vlepování do předkreslených tvarů
- pomůcky k namotávání cívek, klubiček, šroubování, navlékání

4. Pomůcky užívané pro nápravu dyskalkulie:

- číselné osy
- tabulky na sčítání a odčítání, násobení, tabulky k převodům jednotek
- kalkulačka
- pomůcky umožňující zapojení hmatové složky při určování počtu/velikosti (např. kamínky, dřívka, knoflíky, aj.)

5. Pomůcky užívané pro procvičování sluchové percepce:

- Orffovy nástroje
- bzučák

Poradenské centrum služeb pro školu, děti a mládež Ústeckého kraje, příspěvková organizace
pracoviště: Pedagogicko-psychologická poradna, Teplice, Lípová 9
tel: 417/ 533 669, e-mail teplice@pcsuk.cz

LITERATURA A POMŮCKY PRO DĚTI SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ, PRO JEJICH RODIČE A UČITELE

1. Pracovní listy, pracovní sešity a spotřební materiály pro děti:

- Bukáčková, Ocmanová Čtení – to nic není
Balšíková, Dan: Náprava čtení a psaní Praha, SPN 1990
Bassyová: Pracovní listy pro děti s SPU Praha, PPPP 1994
Bogdanowicz: Metoda dobrého startu Ostrava, KPPP 1982
Brázdová: Počítám už sám Praha, Prometheus, 1993
Kolektiv: Šimonovy pracovní listy pro předškoláky (pozn.: vhodné i pro žáky 1. tříd)
Linc: Psaní jako hraní Blug
Pišlová a kol.: Veselá abeceda Praha, SPN
Pišlová a kol.: Čtenáři do toho Praha, SPN
Pišlová a kol.: Čtení na prázdniny Praha, SPN 1993
Polenský: Cvičné listy k nápravě dyslektických obtíží Č.Budějovice, KPPP 1981
Příručky pro český jazyk na pomoc žákům, učitelům, rodičům. Brno, Nová škola 1992
Sindelarová: Předcházíme poruchám učení Praha, Portál 1995
Pokorná: Předcházíme sklonům dítěte k dyslexii, dysgrafii, dyskalkulii
Pokorná: Jak poznáme sklony dítěte k dyslexii, dysgrafii, dyskalkulii
Veberová: Hry se slovy a písmenky Praha, SPN 1989
Volfová: Kolektivní cvičení motoriky a řeči, I.,II. Praha, Ped. centrum
Zasadil: Cvičné listy k upevňování syntetické složky čtení ČB KPPP
Zelinková: Cvičení pro dyslektiky I. – VI. Praha, PPPP 1993
Budinská: Hry pro 6 smyslů Praha, Gamma 1991
Dolíková a kol.: Čtenářské tabulky I. – III. Brno, PPP 1987
Dolíková a kol.: Soubor metod pro nápravu dyslexie Šumperk, OPPP 1982
Dolíková a kol.: Pravopisné tabulky Šumperk, OPPP 1982
Dolíková a kol.: Jazyková cvičení a hry Šumperk, OPPP 1982
Filčík: Soubor dobrých nápadů Praha, Komenium 1989
Hlaváčová, Sedláček: Opakujeme si pravopis Praha, BLUG 1992
Krejbičová: Náprava dyslexie, dysgrafie a dysortografie ve vyučovací procesu na nižším stupni ZŠ Plzeň, Ped. centrum, 1993
Křivánek: Cvičení k didaktice prvopočátečního čtení a psaní
Čtení – 1. díl Praha, UK 1991
Křivánek: Doplnková zaměstnání a hry pro začínající čtenáře a děti s obtížemi ve čtení
Praha, PPP NVP 1979
Novák: Soubor pracovních listů na reedukaci vývojové dysgrafie
Hradec Králové, KPPP 1988
Nová škola Brno pracovní sešity – procvičování gramatiky
Rezková, Zelinková: Koncentrace pozornosti
Novák: Korekce vývojových dyslexií I., II.
Michalová: Základy čtení I., II.,
Michalová: Čítanka pro dyslektiky I., II.,III., IV.,
Michalová: Specifické poruchy učení na 2. st. ZŠ a na školách středních
Michalová: Shody a rozdíly
Treuová: Pracovní sešit pro nápravu vývojových poruch učení v českém jazyce I., II.
Michalová: Čáry, máry I.,II.
Michalová: Rozvoj početních představ I.,II.
Novák: Dyskalkulie – specifické poruchy počítání
Rozvoj čtenářských dovedností u dyslektických dětí, dětí z minoritních skupin, při prevenci poruch učení
Novák: Základní soubor pro analyticko-syntetickou metodu nácviku čtení
Novák: Rozšiřující soubor pro analyticko-syntetickou metodu čtení s progresivními prvky nácviku čtení

2. Pomůcky

prostorová textilní písmena
bzučák
čtenářské okénko
kostky (tvrdá/měkká)
trojhranné tužky
skládací abeceda
barevné hranolky (pro práci s dětmi s dyskalkulií)
stírací tabulka + fixy
Teraflex – rehabilitační hmota pro rozvoj jemné motoriky

3. Literatura pro rodiče a učitele

- Keller: Tati, mami, jak se mám učit? Praha, UK 1992
Pokorná: Poruchy chování u dětí a jejich náprava Praha, SPN 1985
Tymichová: Nauč mě číst a psát Praha, UK 1992
Černá a kol.: Lehké mozkové dysfunkce

Kumorovitzová, Novák, Košč: Vývoj matematických schopností a jeho podněcování v předškolním věku
Hradec Králové, KPPP 1987
Kubická: Metody práce při úpravě poruch učení u dětí druhého ročníku ZŠ Ostrava, Grafie 1994
Fisher: Učíme děti myslet a učit se Praha, Portál 1997
Zelínková: Poruchy učení Praha, Portál 1994
Novotná, Kremlíčková: Kapitoly ze speciální pedagogiky SPN, 1997
Martin, Waltmanová: Jak řešit problémy dětí se školou Praha, Portál 1997
Mertin: Individuální vzdělávací program Praha, Portál 1995

4. Počítačové programy

pro děti se specifickými poruchami učení jsou velmi vhodné počítačové programy firmy

Matik : www.matik.cz, e-mail: matik.liberec@volny.cz, tlf. 603 727 020

Terasoft: Hořovice, Vísecké nám. 1280, 266 01 Hořovice, tlf.: 316 513 316, e-mail: terasoft@terasoft.cz

Dyslekt

Dysnum

5. Videnkazy

Pomůcky k nápravě SPU.

Hodina čtení v dyslektické třídě.

Nebojme se dyslexie, dysgrafie, dysortografie!

Nebojme se dyskalkulie!

Jak je lehké číst a psát.

Prostorová textilní číslice a písmena.

Jiné pomůcky:

Vyšetření úrovně písemného projevu a pravopisu

Jméno, příjmení:		Datum vyš.:	
Ročník ZŠ: 5	Věk	r. měs.	Exam.: 4

Pro žáky od 3. roč.

Pro žáky od 3. roč.

Chybně zapsaných slov:

PREPIS TEXTU

1

Chybně zapsaných slov: 2

jenší, k. klubí, ci, meg mress
solidní fotografické proutky
r. dym. 0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827.

Chybně zapsaných slov: 2

života je nepopísal
svého vztrovního přítele
Michala, aby mu po-
mohl. Chlapec vymstal
se šuplíku palíčku.
Již výrobek porok-
al na skobíčku.

2

7-4

lepší úprava.

o: výrobek, vyroben-
ého předpony vy-
-ny

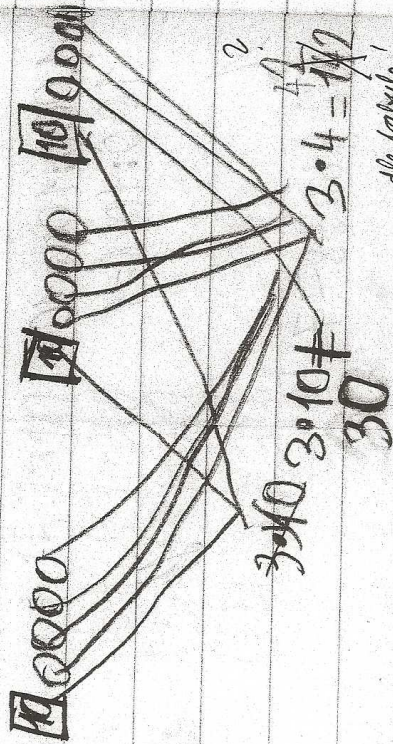
17.11.
Hradec

pejsek Ben, obec Liberec,
dvanáct letové, A-
~~(12)~~ níčka nováková,
~~zeta~~ Vlasta,
máchovo jezera, jin-
reusko-vy, klino-
vte, Česká republika.
by, město, Jysá, korat,
Ustí nad Labem,
Masnikova ulice

1ch

1-4

Přepsat na další stránku

$$14 \cdot 2 = 20 + 8 = 28$$

$$14 \cdot 11 = 40 + 16 = 56$$

$$14 \cdot 8 = 80 + 32 = 112$$

$$14 \cdot 4 = 56$$

55.

$$6 \cdot 15 = 60 + 30 = 90$$

$$3 \cdot 16 = 30 + 18 = 48$$

$$7 \cdot 14 = 70 + 28 = 98$$

$$12 \cdot 7 = 3 \cdot 10 = 30 + 2 = 32$$

$$30 + 6 = 36$$

$$5 \cdot 12 = 5 \cdot 10 + 5 \cdot 2 = 50 + 10 = 60$$

$$7 \cdot 17 = 70 + 4 = 74$$

$$3 \cdot 17 = 30 + 21 = 51$$

$$9 \cdot 17 = 90 + 63 = 153$$

$$2 \cdot 17 = 20 + 14 = 34$$

$$4 \cdot 17 = 40 + 28 = 68$$

$$7 \cdot 4 = 28$$

$$3 \cdot 5 = 15$$

$$8 \cdot 2 = 16$$

$$7 \cdot 3 = 21$$

$$4 \cdot 3 = 12$$

$$5 \cdot 2 = 10$$

$$2 \cdot 8 = 16$$

$$3 \cdot 8 = 24$$

$$4 \cdot 8 = 32$$

$$5 \cdot 8 = 40$$

$$6 \cdot 8 = 48$$

$$7 \cdot 8 = 56$$

$$8 \cdot 8 = 64$$

$$9 \cdot 8 = 72$$

$$10 \cdot 8 = 80$$

$$11 \cdot 8 = 88$$

$$12 \cdot 8 = 96$$

$$13 \cdot 8 = 104$$

$$14 \cdot 8 = 112$$

$$15 \cdot 8 = 120$$

$$16 \cdot 8 = 128$$

$$17 \cdot 8 = 136$$

$$18 \cdot 8 = 144$$

$$19 \cdot 8 = 152$$

$$20 \cdot 8 = 160$$

$$14 \cdot 5 = 50 + 20 = 70$$

Chci být ředitelem. Zvlášť
nemáme bíd. V zahraničí
na byle zkušenosti. Všem
má být příjemná práce. Naby-
tí vědomostí si musíme
oproti tomu abychom je nezapo-
máli. Nevěsta byla celá ro-
zličná. Ty jsi také odlišná,
domněl škol.

PŘEDNÍ	KOŘEN	PŘÍKON	1. října
pa	skoř	mí	
na	skoř	oří	
	skoř		
	skoř		

byla na slunci lá. dš-
tak úžek, žilního
pob. su. ve škole. xax.
jine choroby. Jak poby-
val ve škole. Jak
dlouho, až se naučil
číst. U každé dš. lce.
jiste pohledat na
chorobu. protože
choroba je něco, co
není normální. I soba
že někdo odlišně vidí,
že je normální, aby
obezprávně uměl číst.
Všichni!

32. Utvoř nová slova záměnou písmene. Slova napiš.

ples	<u>pleš</u>	seklo	<u>holko</u>
sedl	<u>val</u>	kámen	<u>kmín</u>
drak	<u>mrak</u>	vrata	<u>vrata</u>
psaní	<u>PRÁNI</u>	desky	<u>LESKY</u>
vleze	<u>VLESE</u>	hrady	<u>HRACHY</u>
kleká	<u>KLEJA</u>	planý	<u>PLÁNE</u>
zvoní	<u>SLONI</u>	trhám	<u>VRHÁM</u>
četla	<u>METLA</u>	prádlo	<u>ŽRÁDLO</u>
vrátí	<u>KRÁTÍ</u>	kolíček	<u>POLÍČEK</u>
pravý	<u>KRAVÝ</u>	poklička	<u>HOLÍČKA</u>

33. Utvoř nové slovo přidáním písmene.

rok	<u>brok</u>	káva	<u>hruva</u>
laň	<u>blaň</u>	prší	<u>PRÁŠÍ</u>
lak	<u>VLAK</u>	brní	<u>BRÁNI</u>
oko	<u>WOKO</u>	pase	<u>PRASE</u>
tak	<u>TAKY</u>	láva	<u>SLÁVA</u>
rak	<u>PRÁK</u>	očka	<u>KOČKA</u>
nes	<u>NESE</u>	rána	<u>VRÁNA</u>
vlk	<u>VLAKY</u>	lesk	<u>PLESK</u>
luk	<u>ELUK</u>	háčky	<u>HRAČKY</u>
vítá	<u>VITAN</u>	5 podává	<u>PRODÁVÁ</u>

Přemýšlela, smyslel

Uhlav

16. května

Shkyl, hlyby, hlyby, hlyby, hlyby,

lky, klyby, lky, lky, lky,

naš, hlyby, piskal, hlyby, hlyby,

hlyby

Náš hlyby hlyby je hlyby hlyby

hlyby

O: hlyby, hlyby hlyby, hlyby, hlyby, hlyby

25.3.

1. hlyby na mi piskal hlyby

hlyby piskal hlyby

Hlyby na okapnu, je hlyby hlyby

hlyby hlyby hlyby hlyby hlyby

hlyby hlyby hlyby hlyby hlyby

hlyby hlyby hlyby hlyby hlyby

hlyby hlyby hlyby hlyby hlyby

hlyby hlyby hlyby hlyby hlyby

hlyby hlyby hlyby hlyby hlyby

Náměty na rozvoj jemné motoriky (Jucovičová, Žáčková)

- různé drobné ruční práce (manipulace s nářadím, zhotovování různých výrobků, drobné práce v domácnosti, práce na zahradě apod.)
- cvičení, kdy má dítě na několika prstech jedné ruky udržet čtvrtku (formát A4) – např. na palci, ukazováčku a malíčku nebo palci, prostředníčku a malíčku; ztížit můžeme položením lehkého předmětu na čtvrtku
- vlepování dílků barevného papíru do předkreslovaného obrysu, do tvaru vystřiženého z folie (obalu, celofánu) – lze opatřit vlascem a zavěsit
- pletení copánků, pomlázek (ze tří, pěti pramínků, proutků)
- vytváření stínových obrázků pomocí prstů a dlaní
- malbu na folii (nechá se přemístit na sklo), na kameny
- třídění, lepení přírodních materiálů (plodů, listů apod.)
- navlékání různých materiálů (záclonových kroužků, korálků, knoflíků, stébel slámy, těstovin apod.)
- tvarování těsta
- modelování
- vytrhávání z papírů, skládání papíru
- poznávání drobných předmětů hmatem, třídění podle velikosti, druhu apod. pouze podle hmatu
- vyšívání, háčkování, pletení, paličkování apod.
- vázání různých uzlů, rozvazování uzlíků
- hry se stavebnicemi, skládankami, hračky s gymnastickou stuhou
- vybarvování jednodušších „mandal“ podle vlastní fantazie
- přelévání tekutiny z jedné nádoby do druhé
- sypání různých materiálů do nádob s různě širokými hrdly
- prstové hry se špejlemi, zápalkami
- stříhání (zpočátku ne příliš slabý papír, papír držíme, při změně směru otáčíme papír – ne nůžky) v libovolném směru, pak mezi dvěma rovnými čarami, po silné čáře, teprve poté po kruhu, vystřihování tvarů tupých úhlů, ostrých úhlů, pak ke vzájemné kombinaci
- využívání masážních míčku (předávání z jedné ruky do druhé, koulení v dlaních, po podložce, po svém těle apod., mačkání mezi dlaněmi)

**Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje
a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Teplice, příspěvková organizace**
Pracoviště: Teplice, Lipová 651/9
telefon: 417 533 669. 602 552 976. e-mail: teplice@ppbuk.cz

Důvěrné

Podklady k integraci a vypracování IVP žáka

Určeno pro potřeby vzdělávání žáka a pro potřeby správního rozhodnutí podle § 16, odst. 2 a odst. 3 a podle § 18 Zákona 561/2004 Sb. (školský zákon) v platném znění a dále podle Vyhlášky č. 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ze dne 9. února 2005 v platném znění.

PPP doporučuje k integraci dítě:

u něhož byla zjištěna diagnóza: **dysgrafie**

Postižení dítěte je takového druhu a stupně, že žáka opravňuje k integraci do MŠ, ZŠ, SŠ a k čerpání zvýšených finančních prostředků. Pro účely vzdělávání žáka a správního rozhodnutí má tento posudek platnost do **30.6.2012**

Na základě odborného vyšetření navrhuji

- vypracování individuálního vzdělávacího plánu podle § 6 Vyhlášky č. 73/2005 Sb.
- individuální formu integrace do mateřské školy, základní školy, střední školy
- zařazení do základní školy se speciálními třídami pro žáky s SPU a SPCH
- zařazení do školy se vzdělávacím programem pro žáky s jiným druhem postižení

Dále navrhuji

- individuální speciálně pedagogickou nebo psychologickou práci se žákem mimo vyučovací dobu s týdenní dotací 1 hodin.
- účast dalšího pedagogického pracovníka k výuce speciálních dovedností (náprava specifických poruch učení, individuální logopedická péče, jiné: mluvar, ZŠ) s týdenní dotací _____ hodin
- personální a organizační zajištění nezbytné pomocné činnosti (asistent pedagoga)
- snížení počtu žáků ve třídě
- vybavení žáka kompenzačními pomůckami nebo speciálními učebními materiály
- úprava klasifikace podle platných předpisů

Navrhovaná opatření jsou konkretizována a zdůvodněna ve zprávě z vyšetření.

Pracovník PPP, se kterým lze konzultovat: spec. pedagog
psycholog

V Teplicích,

Za PPP zpracovala:

*Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje
a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Teplice, příspěvková organizace
Lipová 651/9, 272 01 Teplice*

T-238
Záznamový list č. 14

Vyšetření úrovně písemného projevu a pravopisu

DIKTÁT - PŘEPIS

Jméno, příjmení: ;	Datum vyš.:		
Ročník ZŠ:	Věk	r.	més.
		Exam.:	

DIKTÁT

Pro žáky od 3. tř.

Bábo hodiny pro mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě
dopadlo mě na mě

PŘEPIS TEXTU

Chybně zapsaných slov: %

Husťav, gladiátor, nejmenší
je, nejlepší, nejlepší
nejlepší, nejlepší
nejlepší, nejlepší
nejlepší, nejlepší

ROZBOR:

Chybně zapsaných slov: %

Skola :

Lis hu pe.

12.1.1933

Příjmení a jméno dítěte :

.....

19. 10.

5K 305 30:5=6

7K 8 6:7=42

bedingt 14 bedingt

Marokko nach je 42

3. 4. 362

1/40 2 36:5=6

2

nach bedingt so weiter

6. 1/4

1/4

15. Září

Píchná hucibor, udýchání
mávodník, deň panu,
Němý křišťál, suché chleby
papaany sesí, úbo
hladivem

cyb' čad' cívem.

3)

Vl' krob'í hladivo,
nocel' nana perim,
sveďu w olny, dober
leuckby večerní stíny
hl' uokb' hichu usla pona
seba, p'acskelo shle mly

Draváky
22. 9. ?

10/2010

Přímá nana a korbám
p'ev klevem.
hm p'robořo mám klab
Když budw posníkat
p'ah, dostanw p'edst.
p'áču mě, ab' ney p'ecí.
p'ualy, d'ek' v'ihnatí. 2/47

CHYBÍ POKR. ANOČE

PATŘÍ DO DOKADHO JESTU.

My dear Mr. Bowler,

S. riparia
Pohangdoka, Namadoka
Widaka, Leodoka, Wadaka,
M'ouday, Prikokko, 34
I never elyde.

12. supra
novell, novell, novell, novell,
novell, novell,
age 9 also!

HŘÍBŮ FKOZÁKŮ JE 26.

KOZÁKŮ JE 15.

1/2

15 10 (0.10)

Př 8H. ? ^{čas} ^{úlohy} ^{replicující}

H ? 5 · 8 = 40

- Prodáváčka opraváče 40 H.

5 4H

1H 8K

KR 4 · 8 = 32

Průč. Přívěs 32 knoflíků.

1/2

~~21. 9.~~

P1 70

P2 10K

P3 10K

K 3

7 + 18 + 19 = 34

Zdeněk má 35 1/3

2 70Kč

P 20Kč

D 10Kč

V ?

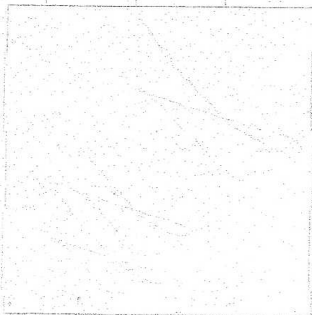
Z ?

70 - 20 = 50

Zena uhradila 30 Kč v 2. 9. 11,

40 Kč.

6

z z z z z z z z

z z z z z z z z

z z z z z z z z

 jehada jehoda 1

Doplň slova do vět a celé věty napiš.

 Může jezdek. se pěstuje ječmen.

∞ žije jelen. rozkvetla jablono.

(v zahradě, v parku, v lese, na poli)

V parku dupe jezek.

Na poli se pěstuje ječmen.

V lese žije jelen.

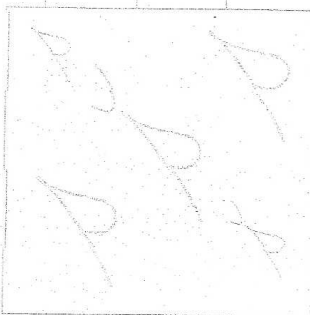
V zahradě: rozkvetla jablono.

Napiš slova související se slovy ječmen.

Nakresli a popiš ječka, Vě, čím se žijí?

7

s s s s s s s s

s s s s s s s s

s s s s s s s s

 sloh sloh sloh 1

Jak se ozývají? Vyber vhodná slovesa a napiš věty.

Osel, pes, sloh, sova.

(štěká, trnčí, hýká, houká, syčí, pípá)

Napiš:

Osel hýká, pes štěká.

Sova houká.

4

Zapiš názvy zvířat, které začínají na s nebo š?

3/2011

1. 10.

2. 10. 1
při TC + nové píseň opouštěná /
marchová dechová (píseň R. Dvořák)
odmítá jít na koncert. Reg.

5. 10. 7. dechová píseň "W"
nežal zpodobení tuha
už o přetvářku hradu se WC
během hokeje 7. sledu odle
po chvilce 7. nevhodnost dechové
se chvilce

o přetvářce / zpodobení "dechová" de
střední do opouštělá

6. 10. 7. píseň + nové píseň, opouště
nepřímá hudební
nevhodnost při oděvání postavy

8. 10. 7. hudební přehrávání, nová s píseň
kde jsou lidé se jím odle
píseň nevhodnost přehrávání

9. 10. 7. píseň hudební se "lidské"; nepřímá
chvilce, hudební / Reg

1) neprijatelj se ne spola
a mrtve puč
2) neprijatelj puč
3) mrtve neprijatelj, mi se sva sva
4) neprijatelj se odobri, mi sva
5) neprijatelj sva i sva, mi
sve

2) neprijatelj sva, neprijatelj sva
3) neprijatelj sva, neprijatelj sva
4) neprijatelj sva, neprijatelj sva
5) neprijatelj sva, neprijatelj sva
6) neprijatelj sva, neprijatelj sva
7) neprijatelj sva, neprijatelj sva
8) neprijatelj sva, neprijatelj sva
9) neprijatelj sva, neprijatelj sva
10) neprijatelj sva, neprijatelj sva

3) neprijatelj sva, neprijatelj sva
4) neprijatelj sva, neprijatelj sva
5) neprijatelj sva, neprijatelj sva
6) neprijatelj sva, neprijatelj sva
7) neprijatelj sva, neprijatelj sva
8) neprijatelj sva, neprijatelj sva
9) neprijatelj sva, neprijatelj sva
10) neprijatelj sva, neprijatelj sva

2.11.2020

A - sub aspect - marea, orizont
al, i. stanga, se spune pe
stanga. Nu se poate spune
pe stanga a stanga, se se spune
pe stanga, nu de stanga
a stanga - marea orizontului
se spune a stanga, nu se
se spune a stanga, nu se

se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se

se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se

4.11

se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se
se se spune a stanga, nu se

**Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje
a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
Teplice, příspěvková organizace
pracoviště Teplice, Lípová 651/9, 415 01**

Důvěrné

Podklady k integraci a vypracování IVP žáka

Dodatek ke zprávě ze dne

Určeno pro potřeby vzdělávání žáka a pro potřeby správního rozhodnutí podle Zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ze dne 24. září 2004 a podle Vyhlášky č. 73 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ze dne 9. února 2005.

PPP doporučuje k integraci dítě

u něhož byla zjištěna diagnóza: **ADHD, hyperaktivita, porucha pozornosti**

Postižení dítěte je takového druhu a stupně, že žáka opravňuje k integraci do MŠ, ZŠ, SŠ a k čerpání zvýšených finančních prostředků. Pro účely vzdělávání žáka a správního rozhodnutí má tento posudek platnost do **30.6.2010**

Na základě odborného vyšetření navrhuji

- individuální formu integrace do mateřské školy, základní školy, střední školy podle individuálního vzdělávacího plánu
- zařazení do základní školy se speciálními třídami pro žáky s SPU a SPCH
- zařazení do školy se vzdělávacím programem pro žáky s jiným druhem postižení
- diagnostický pobyt v délce _____

Dále navrhuji

- dle §18 Zákona 561/2004 doporučuji vypracovat individuální vzdělávací plán, jehož obsah je v souladu s § 6 Vyhlášky 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- individuální speciálně pedagogickou nebo psychologickou práci se žákem mimo vyučovací dobu s týdenní dotací 1 hodin *PPP*
- účast dalšího pedagogického pracovníka k výuce speciálních dovedností (náprava specifických poruch učení, individuální logopedická péče, jiné: _____) s týdenní dotací _____ hodin
- personální a organizační zajištění nezbytné pomocné činnosti (asistent pedagoga)
- snížení počtu žáků ve třídě
- vybavení žáka kompenzačními pomůckami nebo speciálními učebními materiály
- úprava klasifikace podle platných předpisů

Navrhovaná opatření jsou konkretizována a zdůvodněna ve zprávě z vyšetření.

Pracovník PPP, se kterým lze konzultovat: a) speciální pedagog

b) psycholog

V Teplicích,

Za PPP zpracovala:

Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje
a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
Teplice, příspěvková organizace
pracoviště Teplice, Lípová 651/9, 415 01

vedoucí PPP

Souhlas k půjčování DP:

Souhlasím s tím, aby moje diplomová práce byla půjčována ke studijním účelům. Žádám, aby citace byly uváděny způsobem užívaným ve vědeckých pracích a aby se vypůjčovatelé řádně zapsali do přiloženého seznamu.

V Praze dne 27.6.2011

Podpis

[illegible]